

525-ci qəzet

22 sentyabr 2012-ci il, şənbə, №172 (3728). Qiyməti 40 qəpik

www.525.az

Araz Əzimov: "Guya Qarabağ münaqişasının həlli istiqamətində hansıa inkişaf vardı?"

"BƏLKƏ DƏ HƏMSƏDRLƏR BU VƏZİYYƏTDƏN SUI-İSTİFADƏ EDİRLƏR. ONLAR MÜNAQİŞƏNİN NİZAMLANMASI İSTİQAMƏTİNDƏ CİDDİ İŞ GÖRMƏYİBLƏR"

Səh.4

Azərbaycan Suriya və
Livandakı səfirlərini köçürür

Səh.2

Əfşar Süleymaninin Azərbaycandan
çıxmasına qadağa qoyulub

Səh.5

Bayram Səfərov: "Jirinovski təkcə
azərbaycanlılara deyil, bütün türk
dünyasına düşmən kəsilib"

Səh.6

Valideynsiz uşaqlar pullu təhsil
müəssisələrində dövlət
hesabına oxuya biləcəklər

Səh.10

Avropa Jurnalistlər
Cəmiyyəti
Hulusi Kılıçlı
"İlin səfiri"
elan edib

SƏFİR: "AZƏRBAYCANDA
ÇALIŞDIĞIM DÖRD İL YARIM
ƏRZİNDƏ ÖZÜMÜ
VƏTƏNİMDEKİ KİMİ HİSS ETDİM"

Səh.6

Azərbaycan prezidenti
Sinqapur və İndoneziyaya
səfər edəcək

SINQAPUR VƏ
İNDONEZİYA
İLƏ BİR NEÇƏ
DÖVLƏTLƏRARASI
SAZİŞİN İMZALANMASI
NƏZƏRDƏ TUTULUR

Səh.2

Fəhd bin Əli əl-Düsəri:
"Azərbaycan parlamenti müraciət
etsə, Xocalı soyqırımının tanınması
məsələsi müzakirə oluna bilər"

MÜSAHİBİMİZ SƏUDİYYƏ
ƏRƏBİSTANI KRALLIĞININ
AZƏRBAYCANDAKI
SƏFİRİ FƏHD BİN ƏLİ
ƏL-DÜSƏRIDİR.

Səh.10

Britaniya generalının
Bakı gündəlikləri

BAKININ AZAD
EDİLMƏSİNİN
94 İLLİYİNƏ HƏSR
OLUNUR

Səh.18-19

Azərbaycan Suriya və Livandakı səfirlərini köçürür

Azərbaycanın Suriya və Livandakı səfirlərinin iqamətgahı müvəqqəti olaraq Beyruto köçürüləcək. "Trend"in məlumatına görə, bu barədə Azərbaycanın diplomatik xidmət orqanları rəhbərlərinin IV müşavirəsində ölkənin Suriya və Livandakı səfiri Mahir Əliyev bildirib.

"Livanda görüləsi işlər Azərbaycanın diplomatik missiyasının Beyrutda olmasını tələb edir", -deyə M. Əliyev bildirib.

Səfirin sözlerinə görə, o, artıq oktyabrın ilk günlərində Beyruto gedəcək.

Qeyd edək ki, iqamətgahı Dəməşqde yerləşən Azərbaycanın Suriya və Livandakı səfiri və səfirliyin əməkdaşları bu ölkədə yaranan təhlükəsizliyə təhdidlərlə əlaqədar avqustun əvvəllərində Suriyanı tərk edib.

Bakı məktəblərində birinci sinfə qəbul olunanların sayı seyli artıb

Bakının orta ümumtəhsil məktəblərinin birinci sinfinə qəbul olan şagirdlərin sayında rekord artım qeydə alınıb. Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) beynəlxalq və içtimaiyyətlə əlaqələr sektorundan verilən məlumatata görə, sentyabrın 15-nə qədər Bakının orta ümumtəhsil məktəblərinin birinci sinfinə qəbul üçün 33 minə yaxın şagird müraciət etmişdi. Lakin tədris ilinin ilk günlərdən etibarən qəbul göstəricilərində kəskin artım müşahidə olunub. Bu rəqəm hazırlada 36 minə çatıb. Yeni daha 3000 şagird I sinifə qəbul olunub. İdarenin məlumatında bildirilib ki, I sinif şagirdlərinin sayında artım 2005-ci ildən müşahidə olunmağa başlayıb. Lakin bu artım il ərzində 500-600 nəfərdən çox olmadığından, cari tədris ilindəki yüksək göstərici ilk dəfə müşahidə edilir. Sentyabrın sonuna qədər məktəblər I sinif şagirdlərinin sayı ilə bağlı dəqiq statistik məlumatları BŞTİ-yə təqdim edəcəklər. Belə ki, I sinif şagird qəbulunun sayının daha da artması gözlənilir. I sinif şagirdlərinin qəfil artımı paytaxtın orta məktəblərində dərslik qitliği yaradıb və əksər məktəblərdən bu məsələ ilə bağlı idarəyə müraciətlər olunur. Yaranan problemi aradan qaldırmaq məqsədilə BŞTİ tərəfindən əlavə dərsliklər sıfariş ediləcək.

S.QARAYEVA

Baş redaktor: Rəşad Məcid

Redaktor: Yaşar Əliyev

Baş redaktor müavinləri:

Yusif Rzayev, Seyfəddin Hüseynli

Redaktor müavinləri:

**Aydın Bağırov, Mirhacib Məcid,
İsgəndər Həsənov**

**Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa
hər gün çıxır**

Ünvan: AZ1033,

Bakı, Ş.Mustafayev küçəsi-27/121

Telefon: 566-67-98, 566-93-40

Faks: 566-25-20

Internet ünvanı: www.525.az

E-mail: qezet525@mail.ru

**Qəzet "Azərbaycan" nəşriyyatının
mətbəəsində çap olunub.**

Təsisçi: "525" şirkəti

İndeks: 0046, tirac: 4000, sıfariş: 3142

**"TURAN", AzərTAc, "TREND", APA
və "OLAYLAR"ın informasiyalarından
istifadə olunub.**

**Dərc olunan reklamların mətninə görə
redaksiya məsuliyyət daşıdır.**

**® İşarəsi altında dərc olunan materiallar
reklam xarakterlidir.**

Qəzet 1992-ci il noyabrın 17-dən çıxır.

Azərbaycan prezidenti Singapur və İndoneziyaya səfər edəcək

SINQAPUR VƏ İNDONEZİYA İLƏ BİR NEÇƏ DÖVLƏTLƏRƏRASI SAZİŞİN İMZALANMASI NƏZƏRDƏ TUTULUR

Noyabrda Azərbaycanla İndoneziya arasında 17-dək ikitərəflı sənədin imzalanması planlaşdırılır. Bu barədə APA-ya açıqlama verən Azərbaycanın İndoneziyadakı səfiri Tamerlan Qarayev bildirib ki, Prezident İlham Əliyev noyabrın 20-21-də Singapur, 22-23-də isə İndoneziyaya səfər edəcək. Səfər zamanı Singapurla 4-dək, İndoneziya ilə 17-dək ikitərəflı sazişin imzalanması nəzərdə tutulur. Hazırda sənədlərin imzalanmağa hazırlanması prosesi gedir, bu sənədlər iki ölkə arasında əməkdaşlığın bütün sferalarını əhatə edəcək.

İmzalanma prosesinə hazırlıq məqsədilə Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfovun İndoneziyaya səfəri planlaşdırılır. O, Cakartada keçiriləcək İndoneziya və Azərbaycan xarici siyaset idarələri arasında məsləhətəşmələrdə iştirak edəcək və sənədlərin imzalanmağa hazırlanmasını müzakirə edəcək. Səfir həmçinin Azərbaycanla İndoneziya arasında iqtisadi əməkdaşlığı dair hökumətlərarası komissiyanın yaradılacağını bildirib. Noyabrda imzalanacaq sənədlər bu komissiyanın fəaliyyəti üçün hüquqi baza təşkil etmiş olacaq.

Rusiya Azərbaycanın notasına cavab verməyə hazırlaşır

"JİRİNOVSKİNİN SÖYLƏDİKLƏRİ RUSİYA DÖVLƏTİNİN MÖVQEYİNİ ƏKS ETDİRMİR"

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) Azərbaycanın notasına cavab verməyə hazırlaşır. Bu barədə APA-nın Moskva müxbirinə Rusiya XİN-dəki etibarlı mənbə məlumat verib. Mənbənin sözlərinə görə, Rusiya XİN Azərbaycan tərəfinin Rusiya Dövlət Şurası və Dövlət Dumasının üzvü, Liberal Demokrat Partiyasının idarı Vladimir Jirinovskinin ermənilərin sentyabrın 14-də Moskvada keçirdiyi mitinqdə çıxışı ilə bağlı etiraz notasına cavab vermək niyyətində olmadığını deyib: "Adətən, biz diplomatik notalar şərh vermırıq. Onu da bildirmək istəyirik ki, Azərbaycan tərəfinin Rusiya səfərini Xarici İşlər Nazirliyinə çağırması ve nota verilməsi haqqında xəberi ictimaiyyətə bu səviyyədə təqdim etməsi bizi təessüfləndirir. İki ölkə arasında münasibətlər çox yüksək səviyyədədir. Rusiya münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsinin tərəfdarıdır".

Mənbə bildirib ki, Azərbaycan tərəfinin notasından sonra Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlunun xahişi ilə onunla Rusiya XİN başçısının müavini Qri-

qoriy Karasin arasında görüş keçirilib. Görüş zamanı Vladimir Jirinovskinin məlum çıxışı müzakirə olunub: "Azərbaycan tərəfinin narahatlığını başa düşürük. Biz deputatın sözlərinə cavabdeh deyilik. Əlbəttə ki, onun söylədikləri Rusiya dövlətinin mövqeini eks etdirmir. O, adı şəxsdir, baxmayaraq ki, Rusiya Dövlət Dumasının deputatıdır".

Qeyd edək ki, Rusyanın Azərbaycandakı səfiri Vladimir Doroxin sentyabrın 18-də Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılırla, nazir müavini Xələf Xələfov tərəfindən qəbul edilib. X. Xələfov Rusiya səfirinə sentyabrın 14-də Moskva şəhər meriyanın icazəsi və "Rus-Erməni Birliyi"nin təşkilatçılığı ilə Moskva şəhərində Ramil Səfərovun əfv edilməsinə qarşı keçirilmiş aksiyada Rusiya Dövlət Şurası və Dövlət Dumasının üzvü Vladimir Jirinovskinin Azərbaycan xalqına qarşı terror, cinayət, milli ədavət və düşmənciliyə təhrik edən təxribatçı və məsuliyyətsiz çağrıları ilə bağlı qəti etiraz bildirib. Azərbaycan tərəfinin etiraz notası Rusiya səfirinə təqdim olunub.

"Avropalıqmı?! - kimlik, integrasiya, müstəsnalıq" layihəsi çərçivəsində dünya gəncləri bir araya gəlib

"Azərbaycan Respublikası Dağlıq Qarabağ Bölgesinin Azərbaycanlı icması" İctimai Birliyində (İB) Azərbaycan Gənclər Fonduun və Avropa İttifaqının "Gənclər fəaliyyətdə" programının birgə dəstəyi ilə təşkil edilən "Avropalıqmı?! - kimlik, integrasiya, müstəsnalıq" adlı beynəlxalq layihə çərçivəsində 7 ölkəni təmsil edən 37 gənc Ermənistən-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı geniş məlumat əldə etmək məqsədilə Dağlıq Qarabağ icmasının nümayəndələri ilə görüşüb. İB-dən qəzetişimizə verilən məlumatata görə, Azərbaycan Gənclərinin Avropaya integrasiyası Təşkilati tərəfindən təşkil edilən görüşdə icmanın Əlaqələndirmə Şurasının sedri Orxan Əkbərov münəqışının tarixi və danişıqlar prosesinin hazırlı vəziyyəti barədə qonaqlara məlumat verib: "İyirmi ildir ki, həll olunmayan məsələyə dünya birliyi hələ də göz yumur. Azərbaycan problemin sülh yolu ilə

həllinin tərəfdarıdır. Lakin bu güne qədər Ermənistən tərəfinin göstərdiyi qeyri-konstruktiv mövqe problemi həllində irəliləyişlər əldə etməyimizə manəyə yaradır. Dəfələrlə Dağlıq Qarabağdan olan erməni icmasının nümayəndələri ilə dialogun qurulması və bu problemin daxili məsələ olaraq həllinə cəhd etək də, Ermənistən dövləti hər zaman bu dialoqların hər vəchle pozulmasının bir nömrəli səbəbkər olmuşdur. İnanıraq ki, bu gün Azərbaycan dövlətinin, Prezident İlham Əliyevin apardığı kreativ və dərin siyaset öz bəhrəsini verəcək, işğal altındakı torpaqlarımız azad olunaq".

Görüşdə iştirak edən türkiyeli gənc Selen Öztürk ölkəsinin gənclərinin hər zaman bu problemi diqqət mərkəzində saxladığı və ikili standartların bu günədək münəqışının həllinə manəyə olduğundan xəbərdar olduqlarını qeyd edib. Moldovalı gənc Kristina Karaus Er-

mənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqışəsini ölkəsindəki mövcud problemlə müqayisə edərək, hər iki məsələnin çox yaxında həll olunacağına əminliyini ifadə edib. Həmçinin görüşdə iştirak edən İngiltərə, Almaniya, Ruminiya, İspaniyadan olan gənclər də münaqışının həlli ilə bağlı fikir və təkliflərini söyləyiblər. Sonra tədbir iştirakçıları Şuşa Rayon İcra Həkimiyətinin nümayəndəleri ilə birlikdə Ramana qəsəbəsindəki Şuşa və işğal altındaki digər rayonlardan olan məcburi köçkünlər üçün yaradılmış şəhərcikdə onların həyat şəraitini ilə, həmçinin qəsəbədə yerləşən Şuşa rayon Malibəyli kənd məktəbi, Malibəyli kənd musiqi məktəbi, xəstəxana və digər infrastruktur obyektləri ilə də tanış olublar. Sonda qonaqlar bu problemin tezliklə həll edilərək Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunacağına inamlarını bildiriblər.

S.MÜRVƏTQIZİ

ЗОЛОТОЙ ДЕПОЗИТ

Новая услуга от Международного Банка Азербайджана

Не доверяете бумажным деньгам?
Предпочитаете вкладывать деньги в золото?
В таком случае Золотой Депозит, объединяющий
в себе традиционное доверие золоту и
стабильность самого крупного банка страны,
создан именно для Вас!

Золото всегда в моде.

AZƏRBAYCAN
BEYNƏLXALQ BANKI

Тел.: *2265 или [012] 437 7900 / www.ibar.az

Misir Mərdanov İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının nümayəndəsi ilə görüşüb

Dünən təhsil naziri Misir Mərdanovun İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) baş katibinin müavini Abdul Moiz Buxari ilə görüşü olub.

Görüş zamanı Azərbaycanın İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə qarşılıqlı əlaqələrində təhsil sahəsinin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləyən nazir, həmçinin İSESKO ilə səmərəli əməkdaşlığın təşəkkül tapdığını nəzərə çatdırıb. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi Ekmələddin İhsanoğlu ilə görüşlərini xatırlayan təhsil naziri İslam ölkələrinin münasibətlərinin daha da möhkəmlənməsində İƏT-in müstəsna rol oynadığını bildirib. İslam ölkələrinin mövcud əməkdaşlığıının real potensiala cavab vermədiyini qeyd edən M.Mərdanov birgə beynəlxalq konfrans və simpoziumların təşkilinin mümkünlüyü məsələsinə toxunub. Nazir bildirib ki, ali təhsil müəssisələri, elm adamları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi sayesində İƏT-ə üzv ölkələrdə elmi-texniki tə-

rəqqini, universitetlərin nüfuzunun yüksəlməsini, elmi-intellectual potensialın inkişafını təmin etmək olar. Bu baxımdan İƏT-ə üzv ölkələrin ali məktəblərinin reyting sıralamasının aparılması işinin təşkili məsələsinə toxunan təhsil naziri yalnız sağlam rəqabət mühitində dünya səviyyəli ali məktəblər yaratmağın mümkün olduğunu vurğulayıb.

Səmimi qəbul üçün təhsil naziri Misir Mərdanova təşəkkürünü bildiren İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı baş katibinin müavini Abdul Moiz Buxari İƏT-ə üzv ölkələr arasındakı əlaqələrdə elm və təhsil sahəsində əməkdaşlığın əhəmiyyətinə toxunub. İƏT-in fəaliyyət istiqamətləri və nəzərdə tutulmuş strateji proqramları barədə məlumat verən qonaq İslam ölkələrində elm, təhsil sahəsine ayrılan vəsaitlərin həcmini yüksətirən göstəriciləri nəzərə çatdırıb.

İƏT-ə üzv olan zeif inkişaf etmiş ölkələrdən tələbələrin təqquḍular hesabına daha inki-

şaf etmiş islam ölkələrində təhsil alması üçün atılan addımlardan söhbət açan Abdul Moiz Buxari bu baxımdan da Azərbaycanla əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını vurğulayıb. Qonaq İƏT-in nəzərdə tutduğu layihələrin uğurla nəticələnməsində Azərbaycanın özünəməxsus rolunu xüsusi qeyd edib və gələcək əlaqələrin inkişafına əmin olduğunu bildirib.

Ölkəmizin İƏT çərçivəsində əməkdaşlıqda hər zaman feal olduğunu öne çəkən M.Mərdanov perspektiv layihələrin Azərbaycanda rəhbətlə qarşılanağına inamını ifadə edib. Həmçinin nazir Azərbaycanın elm və təhsil sahəsində əlaqələrin inkişafına xüsusi önem verdiyini nəzərə çatdıraraq digər ölkələrlə qarşılıqlı təcrübə mübadiləsinə maraq göstərdiyini vurğulayıb.

Daha sonra görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

S.QARAYEVA

Afrika dövlətlərinin gənc mütəxəssisləri Azərbaycana gələcəklər

Azərbaycanın Misirdəki səfirləyi, Afrika İttifaqı yanında müşahidə missiyası və Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı sentyabrın 23-dən 29-dək Afrika İttifaqının rəhbərliyi altında Afrika dövlətlərinin gənc mütəxəssislərinin Azərbaycana səfəri təşkil olunacaq.

Gənclər və İdman Nazirliyinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, bu səfərdə Afrika İttifaqı Komissiyasının əməkdaşları və Efiopiya, Kamerun, Misir, Benin, Svazilend, Keniya, Sudan, Cənubi Afrika Respublikası, Qabon, Ruanda, Zimbabve, Mozambik, Zambiya, Liberiya, Nigeriya, Qəmbiya və Qabonun nümayəndələrindən ibarət 19 nəfər iştirak edəcəklər. Səfərin təşkil olunmasında məqsəd Azərbaycanda həyata keçirilən uğurlu gənclər siyasəti və onun tərkib hissəsi olan gənclərin məşğulluğu, sağlamlığı və təhsili kimi proqramlarla tanış olmaq və Azərbaycanın bu sahədə zəngin təcrübəsini öyrənmək, Azərbaycanın gənclər təşkilatları ilə əlaqələr qurmaq və gələcək birgə əməkdaşlıq sahələrini müəyyən etməkdən ibarətdir. Səfər müddətində Afrika İttifaqının nümayəndə heyətinin Gənclər və İdman Nazirliyi, Strateji Araşdırma Mərkəzi, Dövlət Neft Fondu, Azərbaycan Diplomatik Akademiyası, Azərbaycan Gənclər Fondu, "Irəli" ictimai birlüyü, Azərbaycan Gənclər Təşkilatlarının Milli Şurası və "Böyük İpək Yolu" beynəlxalq gənclər təşkilatında görüşləri nəzərdə tutulub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan 2011-ci ildən etibarən Afrika İttifaqı yanında müşahidəçi statusu əldə edib. O vaxtdan etibarən Azərbaycan ilə Afrika İttifaqı arasında siyasi, elm-təhsil, gənclər və humanitar sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi prosesi başlayıb.

S.QARAYEVA

Araz Əzimov: "Guya Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində hansıa inkişaf vardi?"

"BƏLKƏ DƏ HƏMSƏDRLƏR BU VƏZİYYƏTDƏN SUI-İSTİFADƏ EDİRLƏR. ONLAR MÜNAQİŞƏNİN NİZAMLANMASI İSTİQAMƏTİNDƏ CİDDİ İŞ GÖRMƏYİBLƏR"

"Kimsə bəhane axtarırdı, indi "Ramil Səfərov məsələsi"ndən axtarib bəhanə tapıblar. Guya Ramil Səfərov azadlıq buraxılmazdan əvvəl Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində hansıa inkişaf olmuşdu? Məgər ermənilər münaqişənin həll olunağına dair bize hansıa ümid vermişdilər?" APA-nın məlumatına görə, Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Araz Əzimov azərbaycanlı zabit Ramil Səfərovun təhvıl verilməsi və əvvəl olunması etrafında yaranmış vəziyyəti jurnalistlərə belə şərh edib.

Araz Əzimov ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrərini bu məsələdə tutduğu mövqeyə görə tənqid edib: "Bəlkə də həmsədrər bu vəziyyətdən sui-istifadə edirlər. Çünkü həm Ermənistən, həm ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrərə "Ramil Səfərov məsələsi"ni çox mənfi dəyərləndiriblər. Həmsədrərə yadıqları bəyanatda belə bir ifade işlədiblər ki, bu məsələdən sonra münaqişənin sülh yolu ilə nizamlanması prosesi çətinləşəcək. Amma sizə deyişəm, bu prosesdə "Ramil Səfərov məsələsi"ndən əvvəl də heç bir inkişaf olmayıb və ermənilər həmişə danışıqlar prosesində mənfi mövqə tutublar. Həmsədrər isə yalnız vaxt qazanıblar, ora gedib, bura gəliblər, amma sözün düzü ciddi iş aparmayıblar".

Qarabağ danışıqlarına toxunan Araz Əzimov deyib: "Biz heç vaxt Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyənləşməsi ideyasını rədd etməmişik, lakin bu status azərbaycanlılar dinc şəraitdə regiona qayıtdıqdan sonra müzakirə

oluna bilər". O qeyd edib ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalı və Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilər azərbaycanlılarla bir yerde yaşa-malı, onların birgə yaşayışı üçün mux-tariyyət modeli işlənib hazırlanmalıdır.

Araz Əzimov bildirib ki, dünya icti-maiyyətinin bu məsələ ilə bağlı möv-qeyi kifayət qədər aydın: "Azərbay-canın ərazi bütövlüğünü təkcə Bakı ilə yaxın münasibətdə olan ölkələr, məsə-lən, İslam Əməkdaşlığı Təşkilati dəstekləmir, bu dəstək BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrində, NATO və Qoşulmamaq Hərəkatının sənədlərin-

də öz əksini tapıb. Onların çıxış etdiyi prinsipial bəyanatlar fikrimcə, Ermənistana açıq mesaj olmalıdır, İrəvan bu mesajı anlamalı və qəbul etməlidir".

Xarici işlər nazirinin müavini bildirib ki, münaqişənin nizamlanmasına dair danışıqlar 20 ildir davam edir, bu müddətdə həmsədrər, diplomatlar dəyişib: "Lakin əsas problem odur ki, Ermənistən öz mövqeyinə yenidən ya-naşmaq niyyəti nümayiş etdirmir. 2004-cü ildə başlamış yekun mərhələdə formalasdırılmış anlayışlar var. Bu anlayışlar kifayət edir ki, biz artıq indi, vaxt itirmədən münaqişənin nizamlan-

masının gündəlik iş qrafikini, yeni "Yol xəritəsi"ni tərtib edək. Bu qrafikdə həm erməni tərəfini, həm bizi narahat edən məsələlər öz əksini tapmalıdır. Heç kim kommunikasiyaların bərpası ideyasını rədd etmir, sadəcə bu, tor-paqlar azad olunduqdan sonra mümkündür. Biz həmçinin Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyənləşməsi ideyasını da rədd etməmişik, lakin status məsələsi yalnız azərbaycanlılar dinc şəraitdə regiona qayıtdıqdan sonra müzakirə oluna bilər".

Araz Əzimov Rusiya Liberal-Demokrat Partiyasının sədri Vladimir Jirinovskinin Moskvada mitinq zamanı Azərbaycana qarşı terror çəngəlşələrini səsləndirməsini də şərh edib.

O qeyd edib ki, Azərbaycan və Rusiya arasında ikitərəfli əlaqələrin dostluq şəraitində inkişaf etməsi fonunda bu cür hallar xoş təsir bağışlamır. Nazir müavini bildirib ki, bu cür siyasetçilər ciddi qəbul etməmək lazımdır: "O tip siyasetçilər adətən hansıa səbəblərdən özləri üçün belə bir davranış yolu seçirlər. Mənçə, bu cür siyasetçilər ciddi qəbul etmək olmaz. Eyni zamanda həmin ölkənin hökuməti bu cür halları ciddi qəbul etməli və onları aradan qaldırmaq üçün səy göstərməlidir. Çünkü ikitərəfli əlaqələrin dostluq şəraitində inkişaf etməsi fonunda bu cür hallar xoş təsir bağışlamır".

Araz Əzimov Rusiyanın bu məsələ ilə bağlı Azərbaycan tərəfinin göndərdiyi notaya hələlik cavab vermədiyini deyib.

"Nazirlər Kabineti "tormoz" rolu oynayır"

HADI RƏCƏBLİ: "HÖKUMƏT TİBBİ SİĞORTANIN TƏTBİQİNDƏ MARAQLI GÖRÜNMÜR"

"Artıq Azərbaycanda icbari tibbi siğortaya başla-mağın vaxtidir". Bunu parlamentin Sosial siyaset komitəsinin dünən keçirilən iclasında söyügedən komitənin üzvü Məlahət İbrahimqızı deyib. "Bununla bağlı artıq müvafiq agentlik də yaradılıb və ona hər il dövlət büdcəsindən vəsait ayrılır. Ancaq təessüflər olsun ki, icbari tibbi siğorta məsələsi öz həllini tap-mır". Millət vəkili onu da qeyd edib ki, bir müddət öncə Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana səfəri zamanı onunla birləşdə Türkiyə nümayənde heyətində təmsil olunan türkiyeli parlamentari bu məsələdə Azərbaycana kömək ola biləcəklərini söyləyib: "Türkiyə Böyük Millət Məclisində sehiyyə ilə bağlı ayrıca komitə var. Onun sədri Cövdət bəy Ərdoğanın şəxsi həkimidir. Səfər zamanı o, mənimlə və həmkarım Musa Quliyevlə səhbətində bildirdi ki, bu səhəde bize yardımçı ola bilərlər".

Söyügedən komitenin digər üzvü akademik Əhli-man Əmiraslanov öz növbəsində qeyd edib ki, sehiyyə, tibb elmi üçün icbari tibbi siğorta bir nömrəli məsələdir. Ancaq millət vəkilinin bildirdiyinə görə, bu məsələni yüz ölçüb-bir biçmək lazımdır: "Bu gün bəzi MDB ölkələri icbari tibbi siğorta haqqında qanun qəbul ediblər. Ancaq orada bu qanunun icrası mümkün deyil və ya çox pisdir. Ona görə, icbari tibbi siğorta-yə keçərkən ele bir model seçməliyik ki, o işləsin".

Parlamentin Sosial siyaset komitəsinin sədri Hadi Rəcəbli də millet vəkillərinin təkliflərini dəstəkləyərək xatırladıb ki, vaxtilə bu yönədə qanun qəbul olunarkən Tibbi Siğorta Agentliyinin Səhiyyə Nazirliyinin tərkibində deyil, ayrıca müstəqil bir qurum kimi

yaratılmasını nəzərdə tutublarmış: "Ancaq sonradan bize məsləhət görüldü ki, həmin agentlik Səhiyyə Nazirliyinin tərkibində yaradılsın. Və bununla bağlı müvafiq qanuna dəyişiklik etdi. Ancaq təessüf ki, üstündən 5 il keçməsine baxmayaraq, nə agentlik fəaliyyət göstərir, nə də tibbi siğortaya keçmək mümkün olur. Bu məsələdə əsas "tormoz" rolunu oynayan Nazirlər Kabinetidir. Onlar icbari tibbi siğortanın tətbiq olunmasında maraqlı görünmürələr. Odur ki, biz komitə üzvləri adından baş nazirə və Səhiyyə Nazirliyinə müraciət etməliyik ki, nəhayət, bu məsələ icra olunsun".

Kamil HƏMZƏOĞLU

Elmar Məmmədyarov Türkiyənin Azərbaycandakı yeni səfirini qəbul etdi

Xarici işlər naziri Elmar Məmmədyarov sentyabrın 21-də Türkiyənin Azərbaycana yeni təyin olunmuş səfiri İsmayıllı Alper Coşqunu qəbul etdi. Xarici işlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən APA-ya verilən məlumatata görə, E. Məmmədyarov İsmayıllı Alper Coşqunu səfir təyin olunması münasibəti ilə təbrik edib, fəaliyyətində uğurlar arzulayıb. Nazir iki dost və qardaş ölkə arasında bütün sahələrdə münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edib. O, regional enerji layihələrinin reallaşdırılmasında hər iki ölkənin mühüm rol oynadığını və TANAP layihəsi ilə bağlı müqavilənin imzalanmasının iki ölkə arasında enerji sahəsindəki əməkdaşlığı daha yüksək məstəviyə çıxaracağını bildirib. Türkiyənin baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana sonuncu səfərinin yüksək əhəmiyyətini qeyd edib. İ. A. Coşqun Azərbaycana səfir təyin olunmasından məmənən olduğunu və yüksək səviyyədə olan ikitərəfli münasibətləri daha da dərinləşdirmək istiqamətində fəaliyyət göstərəcəyini nəzərə çatdırıb. Ölkəmizin regionunun çox mühüm strateji ölkəsi olduğunu diqqətə çatdırıb səfir, qardaş Türkiyənin bütün məsələlərdə Azərbaycanın yanında olacağını bir daha təsdiqləyib.

Əfşar Süleymaninin Azərbaycandan çıxmasına qadağa qoyulub

İranın Azərbaycandakı sabiq səfiri Əfşar Süleymaninin ölkədən çıxmasına qadağa qoyulub. Bu barədə APA-ya hüquq-mühafizə orqanlarından bildirilib. Məlumatə görə, Ə. Süleymaninin Azərbaycanı tərk etməsinə qoyulmuş qadağa yazılı-publisist Şəmsiyə Bəylərqızının iddiası əsasında gerçəkləşib. Belə ki, Ş. Bəylərqızı məhkəməyə müräciət edərək, Ə. Süleymaninin atalıq hüququnu pozduğunu və övladına aliment ödəmədiyini bildirib. Həmin şikayət əsasında məhkəmə Ə. Süleymaninin Azərbaycanı tərk etməsinə qadağa qoyulması na dair qərar çıxarıb.

Məsələyə münasibət bildirən Ş. Bəylərqızının vəkili Tərlan Azayev APA-ya açıqlamasında faktı təsdiqləyib. Bildirib ki, Ə. Süleymani Ş. Bəylərqızına 7 min manat aliment ödəməlidir. Hazırda həmin iş üzrə məhkəmə gedir.

T. Azayev həmçinin Ş. Bəylərqızının həbsindən də danişib. Qeyd edib ki, Ş. Bəylərqızı bu ilin iyun ayında Ə. Süleymaninin şikayəti əsasında Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi tərəfindən tutulub. Ə. Süleymani Daxili İşlər Nazirliyinə etdiyi şikayətində Ş. Bəylərqızının ona qarşı dələduzluq etdiyini və 741 min ABŞ dolları məbleğində pulunu mənimsədiyini bildirib. Həmin şikayət əsasında Daxili İşlər Nazirliyi-

nin Baş Müteşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarize İdarəsi tərəfindən Ş. Bəylərqızına qarşı Cinayət Məcəlləsinin 178-ci (dələduzluq) maddəsi ilə ittihad irəli sürülib.

T. Azayev keçmiş səfirin bu şikayətinin əsassız olduğunu və onun Ş. Bəylərqızından qisas aldığıni

qeyd edib. Ş. Bəylərqızı hazırda Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətin İstintaq Təcridxanasında saxlanılır.

İranın Azərbaycandakı sabiq səfiri Əfşar Süleymani isə APA-ya açıqlamasında qarşı tərəfin iddialarını tekzib edib. Bildirib ki, Ş. Bəylərqızı onun iddiası əsasında tutulmayıb: "Şəmsiyə Bəylərqızının tutulması barədə məlumatı mən mətbuatda oxumuşam. Bildiyimə görə, onunla bağlı 180 nəfər şikayət edib. Bu qadın bir neçə ay əvvəl tutulub. Mən isə bir ay əvvəl şikayət eləmişəm. Biləndə ki, onu həbs ediblər, mən də getdim Daxili İşlər Nazirliyinə şikayət etdim. Bildirdim ki, bu qadın məni də aldadıb, mənim də pulumu mənimsəyib. Xahiş elədim ki, mənim də şikayətimə baxsınlar. Onu da qeyd edim ki, bu qadın mənim pulumu mənimsədini özü də etiraf edib".

Ə. Süleymani Azərbaycanı tərk etməsinə qadağa qoyulması barədə məsələyə də münasibət bildirib: "Bütün bu işlər qurama işlərdir. Mən niyə ona aliment ödəməliyəm? Bir daha deyirəm ki, bu saxta sənədlərlə hazırlanmış bir oyundur. Ona görə də mən aliment verməkdən imtina edirəm. Düzdür, məhkəmə mənim Azərbaycandan çıxmışma qadağa qoymuşdu. Lakin bir müddət əvvəl həmin qadağa ləğv olunub".

Çinli nümayəndə heyəti Milli Məclisin deputatları ilə görüşlər keçirib

Azərbaycanda səfərdə olan Ümumçin Xalq Nümayəndələri Yığıncağı Daimi Komitəsinin Xarici İşlər üzrə Komitəsinin sədri Li Caosinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Milli Məclis sədrinin birinci müavini Ziyafer Əsgərov ilə görüşüb. Görüşdə Z. Əsgərov Azərbaycan-Çin əlaqələrindən söz açaraq iki ölkə arasında münasibətlərin yüksələn xətle inkişaf etdiyini vurgulayıb: "Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilən zaman Çin ölkəmizi birmənəli şəkildə dəstəkləyib. İki ölkə arasındaki əlaqələrin bir çox sahələrdə olduğu kimi, iqtisadi sahədə də uğurla inkişaf edir. Bu münasibətlərin da ha da dərinləşməsi üçün kifayət qədər potensial mövcudur".

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə qonaqları məlumatlaşdırın Z. Əsgərov Ermənistanın 20 ildən artıq bir müddətdə ölkəmizə qarşı apardığı işgalçılıq siyaseti neticəsində bir mil yondan artıq azərbaycanlıların qəçqin və məcburi köçkünlərin vəziyyətinə düşdürüyü qeyd edib: "Ermənistan münaqişə ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi dörd qətnamənin heç birinə məhəl qoymur".

Milli Məclis sədrinin birinci müavini Çin hökumətinin ölkəmizin ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsini yüksək qiymətləndirərək BMT Təhlükəsizlik Şu-

rasının daimi üzvü kimi Çinin münaqişənin həlli istiqamətinə əlindən gələni edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirib. Ermənistanın terrorizm, ekstremitizm və separatizm dəstəklədiyini diqqətə çatdırın Milli Məclis sədrinin birinci müavini ölkəmizin bu probleme qarşı mübarizə apardığını qeyd edib: "Azərbaycanın separatizm və terrorizmle mübarizə sahəsində mövqeyi Çinin mövqeyi ilə üst-üstə düşür".

Ölkələrimiz arasındakı dostluq münasibələrinin sürətli inkişafından məmənunluq duyduğunu bildirən L. Caosin səfərin əhəmiyyətindən söz açıb: "İnkişaf etmekdə olan ölkələrlə əlaqələri genişləndirmək və onların inkişafına dəstək vermək Çinin əsas məqsədlərindən biridir. L. Caosin ölkəsinin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə tərəfdar olduğunu vurgulayıb.

Ümumçin Xalq Nümayəndələri Yığıncağı Daimi Komitəsinin Xarici İşlər üzrə Komitəsinin sədri Li Caosinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Milli Məclisin beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvləri ilə də görüş keçirib. Görüşdə komitə sədrinin müavini Sevinc Fətəliyeva qədim tarixə malik olan və müsəlman Şərqində ilk demokratik respublikanın qurulduğu Azərbaycanda hələ o zaman qadınlara səsvermə hüququnun verildiyini diqqətə

çatdırıb: "Ötən il müstəqilliyinin 20 illiyini qeyd edən ölkəmiz keçən dövr ərzində bir çox uğurlar əldə edib. Azərbaycan Çin ilə əlaqələrə xüsusi önəm verir. Belə görüşlər ikitərəfli əlaqələrin inkişafına təkan verir. Ölkələrimiz aqrar, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları və turizm sahələrində əməkdaşlığın dərinləşməsində maraqlıdır".

Komitə sədrinin müavini Azərbaycanda yüksək tolerantlıq mühitinin mövcud olduğunu və bir çox millətlərin nümayəndələrinin ölkəmizdə dəstəkləşən qardaşlıq şəraitində yaşadığını diqqətə çatdırıb.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə toxunan S. Fətəliyeva Azərbaycanın ərazisinin 20 faizinin Ermənistan tərəfində işğal olunduğunu, bir milyondan artıq vətəndaşımızın qəçqin və məcburi köçkünlərə əməkdaşlığı vərəcəyinə əminliyini vurgulayıb.

Azərbaycan-Çin münasibələrinin bir çox sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini qeyd edən Li Caosin qarşılıqlı səfərlərin parlamentlərimiz arasında dəha six əlaqələrin qurulmasına töhfə verəcəyinə əminliyini ifade edib: "Çin Azərbaycan ilə münasibələrin inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Son illərdə iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin həcmi 700 dəfə artdı". L. Caosin ölkəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını diqqətə çatdırıb.

S. MURVƏTQIZI

Ramil Həsənov ATƏT-in baş katibi ilə görüşüb

Sentyabrın 20-də ATƏT-in Vyana Ofisində qurunun baş katibi, səfir Lamberto Zannier ilə TÜRKPA baş katibi Ramil Həsənov arasında ikitərəfli görüş keçirilib.

Lamberto Zannier iki təşkilat arasındaki əməkdaşlığın gücləndirilməsi və inkişafından məmənun olduğunu dile getirib. Həmçinin Lamberto Zannier Mərkəzi Asiya regionu, Əfqanistan və digər region ölkələri ilə əlaqələrin sıxlığından, Əfqanistanda sabitliyin və sülhün bərpa olunmasında, mövcud münaqişələrin sülh yolu ilə həll olunması istiqamətində TÜRKPA-nın mükəmməl platforma olacağını vurgulayıb.

TÜRKPA baş katibi parlament diplomatiyasının global dialoğun tərkib hissəsi kimi bütün münaqişələrin həll oluna bilməsində effektiv bir platforma olaraq istifadə edilə biləcəyini vurgulayıb.

Ramil Həsənov Əfqanistanda sülhün bərqa olunması, münaqişələrin danışıcıları yolu ilə həll olunması istiqamətində TÜRKPA üzv ölkələrinin səylərini davam etdiriyini və bu istiqamətdə TÜRKPA-nın ATƏT kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatla əməkdaşlığı hər zaman hazır olduğunu vurgulayıb.

Hikmət Cətin: "Azərbaycan ərazilərinin işğaldan azad edilməsi bölgənin inkişafına kömək göstərəcək"

"Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli Ermənistanın gələcəyi üçün də önemlidir". APA-nın məlumatına görə, bu açıqlamanı jurnalistlərə Türkiyənin sabiq xarici işlər naziri Hikmət Cətin verib. Onun fikrincə, münaqişənin mövcudluğu Ermənistana daha çox təsir göstərir: "Münaqişə həllini taparsa, Ermənistən dünyaya açılması da sürətlənər. Azərbaycan ərazilərinin işğaldan azad edilməsi bölgənin inkişafına kömək göstərəcək. Bu gün Qafqaz dönyanın ən önemli regionlarındandır. Burada həllini tapmamış problemlər var ve onların başında da Dağlıq Qarabağ münaqişəsi gəlir".

Problemin həlli məsələsində başda Rusiya və ABŞ olmaqla aparıcı dövlətlərin aktivlik göstərməsinə ehtiyac duyulduğunu deyən H. Cətinin sözlərinə görə, bunun üçün BMT və ATƏT-in qərarları da mövcuddur: "Türkiyə də hər zaman olduğu kimi bu münaqişənin həlli istiqamətində öz səylerini davam etdirəcək".

Avropa Jurnalistlər Cəmiyyəti Hulusi Kılıç "İlin səfiri" elan edib

SƏFİR: "AZƏRBAYCANDA ÇALIŞDIĞIM DÖRD İL YARIM ƏRZİNDE
ÖZÜMÜ VƏTƏNİMDƏKİ KİMİ HİSS ETDİM"

Türkiyənin Azərbaycandakı keçmiş səfiri Hulusi Kılıç "İlin səfiri" seçilib. APA-nın məlumatına görə, H. Kılıç Avropa Jurnalistlər Cəmiyyəti tərəfindən bu ada layiq görüldü. APA-ya açıqlamada H. Kılıç Avropa Jurnalistlər Cəmiyyəti tərəfindən "İlin səfiri" seçilməsinin Azərbaycanda aldığı ən böyük mükafatlardan olduğunu deyib: "Mən Azərbaycanda çalışdığım dörd il yarım müddətde özümü vətənimdə olduğum kimi hiss etdim. Hər bir kəsle, o cümlədən media ilə dostluğa, əməkdaşlığı üstünlük verdim. Səmimi olum və Azərbaycanı çox sevdim".

H. Kılıç deyib ki, Azərbaycan prezidenti tərəfindən "Dostluq" ordeni ilə təltif olunan ilk Türk diplomi olmuşdan qurur duyur. Bundan başqa, avqustun 14-də Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən o, bu təhsil mərkəzinin dostu diplomu ilə təltif olunub.

Hazırda Ankarada olduğunu deyən keçmiş

səfir oktyabrın 1-dən yeni vəzifədə fəaliyyətə başlayacağını bildirib.

Xocalı aeroportunun açılması Ermənistanın Dağılıq Qarabağın müstəqilliyini tanıması deməkdir

"Ermənistan tərəfindən qanunsuz olaraq Xocalı aeroportunun açılması ermənilərin Dağılıq Qarabağın müstəqilliyini tanıması demək olardı". Bunu jurnalistlər səhətində Strateji Araşdırırmalar Mərkəzinin direktoru Fərhad Məmmədov dila getirib. Onun sözlerinə görə, bu aeroportun adı bəzi KİV-də yer aldığı kimi Xankəndi deyil, Xocalıdır: "Bu, məhz Xocalı kimi də qeyd edilməlidir. Qeyd edim ki, Ermənistan tərəfindən dəfələrlə Xocalı aeroportunun açılması cəhdələri edilib. Lakin onların bu cəhdələri alınmayıb. İstər Azərbaycan dövləti, istərsə də beynəlxalq təşki-

latlar bu məsələnin Azərbaycanın razılığı olmadan mümkünsüzlüyünü bildiriblər. Düzdür, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrleri bunu etimad yaranan bir addım kimi qeyd etmişdilər. Ancaq bu, əslində beş deyil. Ermənistan tərəfindən Xocalı aeroportunun açılması ermənilərin Dağılıq Qarabağın müstəqilliyini tanıması demək olardı. Buna isə Azərbaycan dövləti heç zaman razi olmayıb və ola da bilməz. Ermənilərin həzaman olduğu kimi növbəti cəhdələri də uğursuzluqla nəticələnəcək".

Kamil HƏMZƏOĞLU

Bayram Səfərov: "Jirinovski təkcə azərbaycanlılara deyil, bütün türk dünyasına düşmən kəsilib"

Dağılıq Qarabağın Azərbaycanlı içməsi içtimai Birliyinin rəhbəri Bayram Səfərov Rusiya Liberal-Demokrat Partiyasının sədri Vladimir Jirinovskinin Moskvada mitinq zamanı Azərbayca-

na qarşı terror çağırışları səsləndirməsinə müsəbit bildirib.

APA-nın xəberinə görə, B.Səfərov V.Jirinovski haqqında danışmağa ehtiyac olmadığını söyləyib.

"Jirinovski təkcə azərbaycanlılara deyil, bütün türk dünyasına düşmən kəsilib. Onsuz da biz bilirik ki, Ermənistan xüsusi xidmət orqanları Azərbaycanla bağlı həmişə təhlükə yaradıblar. Ermənilər bütün dünyada terror törətməklə məşğuldurlar. Onlar bu işi bu gün də davam etdirir-lər", - deyə B. Səfərov qeyd edib.

Onun sözlerinə görə, hər azərbaycanlı belə halların baş verməməsi üçün çox diqqətli olmalıdır: "Əsasən də kütləvi yerlərdə, vağzallarda, aeroportda, ali və orta məktəblərdə bu diqqət daha çox olmalıdır. Hər hansı şübhəli əşya, insan göründükdə, hər bir azərbaycanının borcudur ki, ya-xınlıqdakı hüquq-mühafizə orqanlarına məlumat versin. Çünkü Azərbaycanı azərbaycanlılar qorunmalıdır".

Ermənilər susmaq bilmir

Erməni silahlı bölmələri dünən və bu gecə Ermənistan Respublikasının İcevan rayonunun Berkaber kəndində, Krashnoselsk rayonunun ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə, Ağdam rayonunun işğal olunmuş Şixlar, Cəvahirli, Şurabad, Xocavənd rayonunun Kuropatkino kəndləri yaxınlığında, Goranboy rayonunun ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən atəşkəs rejimini pozub.

Müdafıə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən APA-ya verilən məlumatə görə, düşmən cavab atəşi ilə susdurulub.

Pakistanda Heydər Əliyev Fondu tərəfindən yenidən qurulmuş qızlar məktəbi açılıb

Pakistanın Müzəffərabad şəhərində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 2007-ci ildə tikilmiş və 2012-ci ildə yenidən qurulmuş qızlar məktəbinin açılış mərasimi olub. Məktəb Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın adını daşıyır. Azərbaycanın Pakistanın səfirliliyindən qəzeti Timiz verilən məlumatə görə, mərasimdə bu ölkənin təhsil naziri Sadıq Dar, informasiya və yayım naziri Bazıl Nakvi, fəvqəladə hallar katibi Sərdar Rehim Xan, deputat Sədəf Şeyx, səfir Daşqın Şikarov, səfirliliyin əməkdaşları və KİV-lərin nümayəndələri iştirak edib. Sadıq Dar və Daşqın Şikarov məktəbin rəmzi açılışını bildirən lenti kəsikdən sonra mərasim iştirakçıları burada yaradılmış şəraitlə tanış olublar.

Sonra səfir Daşqın Şikarov çıxış edərək Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Azərbaycanda, Pakistanın və digər xarici ölkələrdə həyata keçirilən irimiqyaslı layihələr barədə ətraflı məlumat verib: "Pakistanın baş vermiş zəlzələdən zərər çəkmiş qızlar məktəbi 2007-ci ildə Azərbaycanın birinci xanımının təşəbbüsü və dəstəyi ilə inşa edilib, cari ildə isə həmin məktəb əsaslı təmir olunub, ərazisi genişləndirilib və yenidənqurma işləri aparılıb. Məktəbin beş əlaçılışaqardine Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aylıq təqəußd aydınlib. Heydər Əliyev Fondu dəstəyi ilə Pakistan silsilə humanitar yardım programı çərçivəsində "Edhi Home" kimsəsizlər evinde siğınacaq tapan uşaqlara tibbi baxış və hepatitis B virusuna qarşı peyvəndləşdirmə işləri aparılıb, Peşavar şəhərinin "Akbar Care" serebral paraliq institutunda imkansızlar üçün pulsuz müayinə teşkil edilib. Eləcə də Xayber Paxtunxva əyalətinin Laki Marvat şəhərinin qadınlar və uşaqlar xəstəxanasında açıq üzək əməliyyatları aparılıb, Hamza Fondu (Peşavar) üçün müasir qanköçürmə avadanlığı, laboratoriya ilə təchiz edilmiş "Suzuki" markalı təcili tibbi yardım avtomobili və 2 min qanköçürmə paketi alınıb, Xayber fondunun göz xəstəxanasının yeni binasının inşası üçün maddi yardım göstərilib, Ramazan ayında Pakistan'da 11 uşaq evinin 1200-dən çox sakini üçün iftar süfrələri təşkil edilib".

Mərasim iştirakçılarına müraciət edən təhsil naziri Sadıq Dar 2005-ci ildə baş vermiş zəlzələdən sonra Azərbaycanın Pakistan yardım edən ilk ölkələr sırasında olduğunu qeyd edib: "Təbii fəlakət zamanı dağlılaşmış 150 şagird yerlik məktəb binasının yerində 500 nəfərlik müasir təhsil ocağı inşa olunub". S.Dar 2010-cu və 2011-ci illərdə baş vermiş sel daşqınları zamanı məktəbə ciddi ziyanın dəyişini qeyd edib. O, Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü və dəstəyi ilə məktəb binasının yenidən qurulduğunu və əsaslı təmir edildiyini, təhsil ocağının ərazisinin genişləndirildiyini və abadlaşdırıldıqını diqqətə çatdırıb. Sadıq Dar görülən işlərə görə Azərbaycanın birinci xanımına dərin minnətdarlığını bildirib: "Heydər Əliyev Fondu prezidentinin Pakistan xalqına və xüsusən də uşaqlara göstərdiyi diqqət və qayğını yüksək dəyərləndirən ölkənin rəsmi dövlət orqanları bu məktəbə məhz Mehriban xanım Əliyevanın adının verilməsini qərarla alıblar. Bu təhsil ocağı iki xalq arasında dostluq və qardaşlıq rəmzinə çevrilib".

Sonda hər bir şagirdə Heydər Əliyev Fondu adından məktəb ləvazimatları ilə dolu çantalar, səfirlilik tərəfindən İslamabadda dərc olunmuş "Heydər Əliyev - Azərbaycanın ümummilli lideri", "Azərbaycan - Odlar Yurdu" kitabları və iki kompüter hədiyyə edilib.

S.MÜRVƏTQIZI

Əli Əhmədov Koreyanın ölkəmizə yeni təyin olunmuş səfiri ilə görüşüb

Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) sədr müavini - icra katibi, Milli Məclisin deputati Əli Əhmədov partiyanın mərkəzi qərargahında Koreyanın Azərbaycandakı yeni fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Co Şu ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycan ilə Koreya Respublikası arasında iqtisadi və siyasi əlaqələrin mövcud durumu və inkişaf perspektivləri barəsində səhət aparılıb, tərəflər hər iki ölkənin qarşılıqlı əlaqələrdən fayda gördüğünü qeyd ediblər.

Yeni səfir görüşdə iki ölkə arasındaki mövcud münasibətləri daha da inkişaf etdirmək və qarşılıqlı əməkdaşlığı intensivləşdirmək üçün əlindən gələni əsirgəməyəcəyini qeyd edib.

Daha sonra tərəflər qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər haqqında fikir mübadiləsi aparıblar. Görüşdə YAP-in icra katibinin müavini, millət vəkili Mübariz Qurbanlı da iştirak edib.

S.MÜRVƏTQIZI

Rəfiqə Qurbanzadə: "Metsamor" AES məsaləsində yekun qərarı İrəvan yox, Moskva verir"

Müsahibimiz Kaliforniya-İrvin Universitetinin kriminologiya, hüquq və cəmiyyət fakültəsinin tələbəsi, Pax Turcica Institutunun üzvü Rəfiqə Qurbanzadədir.

- Ötən ay siz "Turkish Weekly" jurnalında "Metsamor, Qafqazın Fukusiması" adlı məqalə dərc etdiniz. Bu mövzuya müraciət etməyiniz təsadüfdür?

- Xeyr, "Metsamor" (AES) uzun müddətdir ki, təkcə Ermenistanın qonşularını deyil, həmçinin beynəlxalq ictimaiyyəti, xüsusən də avropalı müşahidəçiləri narahat edir. Yaponiyada 2011-ci ildə baş veren zəlzələ və tsunami nəticəsində "Fukusima" AES-də radioaktiv madələrin ətrafa yayılması Qafqaz kimi seysmik regionda AES-lərin insanlara və ətraf mühitə təsiri məsələsini gündəmə gətirdi. Və 11 avqust 2012-ci il tarixində qonşu Cənubi Azərbaycan bölgəsində (İran) baş verən dağdıcı zəlzələ "Metsamor" AES fəaliyyətdə olduğu müdəddətə Cənubi Qafqaz regionunun Fukusima Daiçinin üzləşdiyi fəlakətlə üzləşmək təhlükəsində olduğu barədə bir xəbərdarlıq oldu.

- Siz Fukusima Daiçi ilə "Metsamor" u əlaqələndiridiniz. Eyni fəlakətin Cənubi Qafqazda başvermə ehtimalı nə dərəcədədir?

- Dünyada baş verən zəlzələlərin 90-95%-i tektonik plitələrin sərhədlərində baş verir ki, bu sərhədlərdən biri də Cənubi Qafqazdan keçir. Ərəbistan və Avrasiya tektonik plitələri vaxtaşırı burada toqquşur və bunun nəticəsində Cənubi Qafqaz boyunca, şərqi Türkiyədə və Şimal-qərbi iranda dağdıcı zəlzələlər baş verir. Ermenistan özü 1988-ci ildə episentri "Metsamor" AES-dən elə də uzaqda olmayan dağdıcı zəlzələ ilə üzləşib. Bundan əlavə "Metsamor" AES 1960-ci illərdə modelleşdirilmiş köhnə Sovet VVER reaktorlarından ibarətdir. Bu reaktorlarda təhlükəsizliyin saxlanması struktur yoxdur və Çernobıl RBMK reaktoru kimi təkdivarlıdır. Hər hansı

bir hadisə baş versə, təkdivarlı reaktorun axmanın qarşısını almaq qabiliyyəti azdır. Bu səbəbdən bir çox beynəlxalq ekspertlər bu cür reaktorları ən təhlükəli reaktorlar hesab edir. "Metsamor" AES-in seysmik coğrafi məkanda yerləşməsi və köhne olması faktoru ikisi birlikdə Ermenistan və onun qonşuları üçün böyük təhlükə yaratdır.

- AES-in həddən artıq təhlükəli olması ilə bərabər, Ermənistən bu stansiyani bağlamaqdan imtina edir. Ermənistəni bu mövqeyi dəyişməyə nə vadə edə bilər?

- Ermənistən enerjiyə olan tələbatının 40 faizini "Metsamor" AES-lə təmin edir. Bu səbəbdən ümumilikdə götürdükə stansiyanın fəaliyyəti, xüsusilə də Dağlıq Qarabağ münaqışının həll olunmadığı müddətdə ölkə iqtisadiyyatı üçün çox önemlidir və Ermenistanın alternativ enerji mənbələrinə müraciət etmə imkanları məhduddur. Bundan əlavə, yaddan çıxarmayaq ki, nüvə yanacağı təchizatlarına görə Ermənistən Rusiyaya 40 milyon dollar məbləğində borcunun əvəzi olaraq, 2003-cü ildən etibarən "Metsamor" AES-in fəaliyyəti Rusiya Dövlət Atom Enerji Korporasiyasına (RosAtom) məxsus olan İnter RAO UES tərəfindən aparılır. Beləliklə, Ermənistən geosiyasi gələcəyi ilə bağlı bütün məsələlərdə olduğunu kimi, "Metsamor" AES məsələsində də yekun qərarı İrəvan yox, Moskva verir. Rusyanın da öz növbəsində "Metsamor"un fəaliyyətində böyük marağı var, çünkü bu neft və qaz kimi digər enerji təchizatlarına ehtiyacı azaldaraq Ermənistən Rusyanın atom yanacağından olan enerji asılılığını daha da dərinləşdirir. Bundan əlavə, özünü Rusyanın təsir dairəsi altına da salan Ermenistan üçün öz qonşuları ilə əlaqələri yaxşılaşdırmaq stimulu daha azdır. Buna görə də, Avropa İttifaqı və ya ABŞ daha ciddi narahatlıq bütürü verməyince və Rusiya öz mövqeyini nəzərdən keçirməyince, "Mestamor"un yaxın gələcəkdə bağlanma ehtimalı yoxdur.

- Regiondan kənarda kimse bu məsələnin nə dərəcədə ciddi olduğunu anlayır? Qafqazda radioaktiv təhlükənin olması faktını tanıtmaq üçün diaspora hənsi addımları atmalıdır?

- 2011-ci ildə Fukusima Daiçida baş verən hadisədən önce dünya ölkələrinin əksəriyyəti zəlzələ və ya digər təbii hadisə baş verdikdə AES və onun təbiətə potensial təhlükəsindən agah deyildilər. Bu Çernobıl və "Metsamor" AES-ə aiddir. Əfsuslar olsun ki, insanlar fəlakətli nəticələri gördükdən sonra bu təhlükələri anlaysırlar. Bu təhlükəni tanıtmaq üçün medianı və Avropana və Şimali Amerikada olan müvafiq dövlət agentliklərini, həmçinin beynəlxalq təşkilatları "Metsamor"dakı vəziyyətlə bağlı vaxtaşırı məlumatlandırmaq lazımdır. "Metsamor" AES Türkiye sərhədindən 16 km uzaqda və Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaxınlığında yerləşir. Təbii ki, ABŞ-da, Kanadada və Avropana fəaliyyət göstərən Türk və Azərbaycan diasporası çalışmalıdırlar ki, bu məsələni bu ölkələrin beynəlxalq siyasi gündəmənə gətirsin. Bunu həmçinin erməni diasporası etməlidir, eger o Ermənistən və onun əhalisinin ətraf mühit təhlükəsizliyinə və firavənlığına görə narahatdır-

PƏRVANƏ

SAM ənənəvi brifinqlərə başladı

"Strateji Araşdırımlar Mərkəzi (SAM) yeni bir ənənənin əsasını qoyur ki, bu da iki aydan bir brifinqlərin keçirilməsidir. Bu brifinqlərdə SAM-in əməkdaşlarının elmi tədqiqatları haqda məlumat vermək, həm də bölgədə, regionda və dünyada baş verən proseslərlə bağlı medianı, ictimaiyyəti məlumatlaşdırmaq nəzərdə tutulur". Bu fikirləri dünən SAM-da keçirilən brifinqdə sözügedən qurumun direktoru Fərhad Məmmədov diley gətirib. Onun dediyinə görə, ilk brifinqdə 4 mövzu üzrə məsələlər barede fikir bildiriləcək: "Birinci mövzu ilə əlaqədar mən özüm çıxış edəcəyəm ki, bu da "Ermənistanda seçkiqabağı siyasi vəziyyət" adlanır. İkinci mövzu ilə bağlı SAM-in iqtisadiyyatın təhlili və qloballaşma məsələləri şöbəsinin müdər əvəzi Vüsal Qasımlı çıxış edəcək ki, bu da "Azərbaycan- 2020: Gələcəyə baxış" İnkısa Konsepsiyası ilə bağlıdır. Üçüncü mövzu ilə bağlı SAM-in xarici siyaset məsələlərinin təhlili şöbəsinin baş elmi işçisi Məsiyə Məhəmmədi çıxış edəcək və onun mövzusu "Iranda 2013-cü il prezident seçkiləri" barede olacaq. Nəhayət, dördüncü mövzu ilə bağlı SAM-in xarici siyaset məsələlərinin təhlili şöbəsinin aparıcı elmi işçisi Cavid Vəliyev çıxış edəcək ki, onun da mövzusu "Türk-Yərənistan sərhədlərinin açılması məsəlesi"dir.

F.Məmmədov qeyd edib ki, Ermənistanda siyasi vəziyyəti dəyərləndirərkən ilk növbədə həmin ölkənin siyasi sistemine nəzər salmaq lazımdır. SAM rəhbərinin bildirdiyinə görə, Levon Ter-Petrosyandan sonra Ermənistən ikinci prezidenti olan Robert Köçəryanın hakimiyyəti dövründən son illər qədər bu ölkədə hakimiyyət koalisiya şəklində formalasdırılıb və bu koalisiya əsasən dörd partiyadan - Respublikalar, "Çiçəklənən Ermənistən", "Daşnakşüt" və "Orinas-Yerkir" dən ibarət olub: "Bu koalisiya 2009-cu ildə məlum Sürix protokollarının imzalanmasına qədər davam edib. Həmin vaxt "Daşnakşüt" partuyası Sürix protokollarının imzalanmasına etiraz

elaməti olaraq, hakim koalisiyadan çıxdığıni bildirib. Həmin vaxtdan Ermənistanda bu ilin may ayına- parlament seçkilərinə qədər olan dövrə hakim koalisiya 3 partiyadan ibarət olub.

Onu da qeyd edim ki, 2011-ci ildə Serj Sarkisyanın təkidi ilə koalisiyaya daxil olan partiyalar beşər razılığa gəlmisdilər ki, 2013-cü ilin dekabrında keçiriləcək prezident seçkilərində hər 3 partiya onun naməzədliyini destekləsin. Lakin qeyd etdiyim kimi, Ermənistanda keçirilən parlament seçkilərindən sonra "Çiçəklənən Ermənistən" partiyası da hakim koalisiyadan çıxdığını bəyan etdi. Bu gün Ermənistən parlamentində yerlərdən 69-nu Serj Sarkisyanın rəhbərlik etdiyi Respublikaçılar partiyası, 39-nu R.Köçəryanın rəhbərlik etdiyi "Çiçəklənən Ermənistən" partiyası tutur. S.Sarkisyanın koalisiya ortağı olan "Orinas-Yerkir" partiyası isə cəmi 5 nəfərlə parlamentdə təmsil olunur. Beləliklə, demək olar ki, bu gün Ermənistən hakimiyyəti tək-başına bir partiya tərəfindən idarə edilir.

F.Məmmədov həmçinin bildirib ki, Ermənistən keçirilən son parlament seçkiləri zamanı güclü maliyyə resurslarına malik olan eks-prezidentin "Çiçəklənən Ermə-

nistən" partiyası seçiciləri pulla öz tərəfinə çəkməyə nail ola bildi:

"Ögər Robert Köçəryan yenidən aktiv siyasetə qayıdarsa, bu Ermənistən hakimiyyətində və siyasi elitəsində ikitirəlik əməle gətirə bilər. Eyni zamanda, Robert Köçəryanın mövqeyini gücləndirən məqamlardan biri de onun Rusiyaya daha çox meylli olması və Ermənistəni həmin dövlətin təşebbüsü ilə yaradılmış Avrasiya İttifaqında görməsidir. Bildiyiniz kimi, Rusiyaya meylli siyasetçi olmasına baxmayaq, Serj Sarkisyan və xüsusilə baş nazir Tigran Sarkisyan Ermənistən bu ittifaqda təmsil olunmasına qarşı çıxmışdır.

Ona görə də, Robert Köçəryan bu amildən - xarici amil faktorundan çox uğurla istifadə edərək yenidən hakimiyyət olimpinə yüksələ bilər.

F.Məmmədovun qeyd etdiyinə görə, prezent seçkilərinə qədər Ermənistən hakimiyyət tərəfindən "xarici düşmən" amilinin inkişaf etdirilməsinə üstünlük verilecək. Serj Sarkisyan hakimiyyəti öz iqtidarı qorumaq və geləcək seçkilərdə qalib gəlmək üçün məhz bu amili gündəmin əsas məsəlesi olaraq qoruyub-saxlamağa çalışacaq: "Eyni zamanda, bu gün Ermənis-

tənda ciddi maliyyə çatışmazlığı mövcudur. Büdcə kəsiri haradasa 400 milyon təşkil edir. Bunun üçün isə xaricdən kreditlərin alınmasına ehtiyac var. Bu baxımdan, Serj Sarkisyan hakimiyyəti öz müttəfiqləri olan Rusiyadan 1,5 milyard dollar kredit almağı düşünür. Bu kredit alınarsa, Avrasiya İttifaqına qoşulması bu məsələdən yaxud prezident seçkilərindən sonraya saxlamağı düşünür".

SAM rəhbəri bununla yanaşı bildirib ki, qarşıdan gələn seçkilər ərefəsində Ermənistən müxalifəti de zeif durumdadır. Onlar son parlament seçkilərində üst-üstə səslerin 20%-ni belə toplaya bilməyiblər: "Bir da-ha qeyd edirəm ki, bu Ermənistən əhalisinin olduqca ağır sosial durumda olması ilə bağlıdır. Bayaq qeyd etdiyim kimi də, güclü maliyyə resurslarına malik olan R.Köçəryanın "Çiçəklənən Ermənistən" partiyası bu məqamdan istifadə edərək, son seçkilərdə seçkilərin səslərini pulla almağa nail ola bilməsi. Müxalifətin zəifliyinin bir cəhəti də odur ki, haçalanmış qüvvələri birləşdirəcək xarizmatik lideri yoxdur". F.Məmmədov sözlərinə onu da əlavə edib ki, bütün bunlar prezident seçkiləri ərefəsində siyasi vəziyyətin və Ermənistən dövlətçiliyinin nə dərəcədə kövrək, müdafiəsiz olduğunu açıq şəkildə nümayiş etdirir: "Ermənistən dövlətçiliyi və oradakı sabitlik hər an, hər saat pozula bilər".

Bunun da ilk səbəbi həmin ölkənin işgalçılıq siyaseti yeritməsindən qaynağın. Hesab edirik ki, beynəlxalq təşkilatlar, xarici dövlətlər də bunun fərqində olmalıdır ki, Ermənistəndəki vəziyyətin bu hala gəlməsi onun işgalçi dövlət olması ilə bağlıdır. Ermənistəni, onun dövlətçiliyini bu vəziyyətdən yalnız onun işgalçılıq siyasetindən el çəkməsi, o cümlədən Dağlıq Qarabağ məsələsinin həll olunması qurtara bilər".

Kamil HƏMZƏOĞLU

“Elsad Abdullayevdə milyonlarla pul haradan idi?”

“O, HÖKUMƏTDƏN YOX, ALDATDIĞI MİN'LƏRLƏ VALİDEYNDƏN, İNCİTDİYİ TƏLƏBƏLƏRDƏN QORXARAQ ÖLKƏDƏN QAÇIB”

Lisenziyası ləğv edilmiş Beynəlxalq Universitetin hazırda Fransaya sığınmış sabiq rektoru Elşad Abdullayevin bu günlərdə yayılan bəyanatı geniş rezonans doğurub. Sabiq rektor millət vəkili Güler Əhmədova və bir sıra yüksək çinli məmurlara qarşı “rüşvət, adam oğurluğu və bu kimi digər ittihamlar” irelli sürüb. Millət vəkili Güler Əhmədova isə ilk olaraq məsələyə münasibətini özünün Facebook statusunda ifadə edib və bu Elşad Abdullayevin bəyanatını ictimailəşdirən jurnalistləri qınayaraq, özünə qarşı qərəzli kampaniya-nın başlığından söyleyib. G.Əhmədova ilə yanaşı ar-tiq bir çox ictimai-siyasi xadimlər, feallar mövzu ilə bağlı öz fikirlərini bölüşübllər.

E. Abdullayevin bəyanatına münasibət bildirən millət vəkili Çingiz Qənizadə bir sıra məsələlərə toxunub. Millət vəkili keçmiş rektorun iddialarının əsassız olduğunu bildirib: “Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin keçmiş rektoru, hazırda Fransanın Strasburq şəhərində yaşayan Elşad Abdullayevin bəyanatı ilə tanış olduqda fikirləşdim ki, atalar həqiqətən düz de-yib ki - “Utanmasan oynamaga nə var ki”. Bəyanatdan aydın olur ki, Mahir Abdullayevin işi ilə bağlı E. Abdullayev bəzi şəxslərə 3 mln. ABŞ dolları pul ödəyib və aldadılıb. Daha sonra 2005-ci ilin noyabr ayında keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərde deputat statusu eldə etmək üçün daha 2 mln. ABŞ dolları pul ödəyib və aldadılıb. Bu iki məsələ ilə bağlı ortaya məntiqi bir sual çı-xır. Onda hardan idi 5 mln. ABŞ dolları? Əgər Elşad Abdullayev 2 mln. ABŞ dolları pulu Milli Məclisə düşmək üçün Güler xanım Əhmədova vasitəsilə Prezident Administrasiyasının rehberi cənab Ramiz Mehdiyevə göndərmişdisə onda nə üçün deputat seçilməyib və bu gün Strasburqda məskunlaşıb?

Deyək ki, 2005-ci ilin noyabrında hansısa anlaşılımazlıq nəticəsində onun haqsız və qanunsuz istəyi baş tutmayıb. Boş qalmış yerlərə 2006-ci ilin may ayında keçirilən əlavə seçkilərdə 9 sayılı 2-ci Binəqə-di seçki dairəsindən təkrar namizədiyinizi verərək mənimlə həmin dairədə alternativ oldunuz. Bəs 2006-ci ildə nə baş verdi? Qanunsuz hərəkətlərə o həddə çatdı ki, namizədiyinizi ləğv edildi. Əgər pul vermişdinse necə oldu ki, 2005-ci ilin noyabr ayından 2006-ci ilin may ayına qədər 6 ay müddətində bu məsələni, Güler xanımın sizə aldatdığını cənab Ramiz Mehdiyevə çatdırma bilmediiniz? 7 ildir susmağınızın və in-di həqiqətdən kənar danışmağınızın səbəbi mənə ay-dındır. Sizə ölkə rəsmilərini təqnid etmək, böhtan at-maq ona görə lazımdır ki, özünüzü siyasi mühacir kimi Fransaya sıriyasiniz. Bunu sadə oxucular bilməsə-lər də, biz hüquq müdafiəciliyi çox yaxşı başa düşü-rük ki, ölkə rəsmilərini təqnid etməsən, böhtan at-masan və bunu mətbuatda çap etdirərək sübut kimi təq-nid etməsən həmin ölkədə siyasi mühacir kimi otu-rum ala bilməzsən!”

Ç.Qənizadə digər məqamlara da toxunub: “Cənab Abdullayev! Bakı Dövlət Universitetində 30-40 il çalışan müəllim-professor heyeti taniyıram ki, çox kasib dolanır, işə ictimai nəqliyyatla gəlib gedirlər. Haradan idi sizdə milyonlarla pullar? Bəlkə halal yolla qazandığınızı iddia edəsiniz?! Siz 4 mindən çox gənci saxta yolla rəhbərlik etdiyiniz ABU-ya qəbul etdirərək onları həm mənəvi, həm də maddi cəhətdən şikət etmisiniz! ABU bağlananda ah-naləsi aylarla ərşəyə çəki-lən minlərlə valideyn və tələbələri siz tez-tez uzaq-dan, maşının içindən müşahidə edirdiniz. Həmin mil-yonlar, mal-qarasını, maşınıni, qır-qızılıni satıb övlad-larını ABU-ya qanunsuz yolla daxil etmək üçün size verilən valideyn pulları idi. Bu gün minlərlə sadə alda-dılmış insanlar sizi axtarır. Sizinlə bağlı bir faktı da nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm.

Şamaxı rayonunun Kirovka adlanan bir kəndi var. Orada mənim də bağım var. Sizin və qardaşınızın bağları orada yerləşir. Kəndin çox sadə və zəhmətkeş əhalisi var. Siz həmin kənddən 20 nəfərə yaxın şəxsi aldadaraq 4-5 min ABŞ dolları məbleğində pul almışınız. Və bu gün onların övladları diplomsuz küçələrde qalıb. Hər dəfə mən kəndə gedəndə onlar bize gelir, pullarını almaq üçün sizə axtardıqlarını bildirirər. Yə-qin ki, bir daha o kəndə də qayıda bilməyəcəksiniz.

Qəbuldan sonra da ABU-da təhsil alan tələbələrin ba-şına açığınız oyulardan hamı xəbərdardır. İmtahan-larda və semestrlerdə yiğdiğiniz pullar azmış kimi, sonda dövlət imtahanları zamanı tələbələrə etdiyiniz zülmlər yaddan çıxa bilmez. Dövlət imtahani üçün bir qarnı ac, bi qarnı tox tələbələrden 1500 manat pul tə-ləb edirdiniz. Bir misal da çekim.

Mənim qardaşım oğlu Elvin Qənizadə TQDK xətti ile imtahan verərək qanuni yolla ABU-nun hüquq fa-kültesinə daxil olmuşdu. Dövlət imtahanında TQDK xətti ilə qəbul olunduğu üçün ondan hörmət əlaməti olaraq 1500 manat deyil, 1000 manat tələb edirdiniz. Dəfələrə sizi aradım, məndən, telefondan qaçdırın. Nəhayət Prezident Administrasiyasının şöbə müdürü Fuad Ələsgərova müraciət etdim. Yalnız bundan sonra pul almaqdan qorxdunuz. ABU-da tələbələr hərbi komissarlıq arayış təqdim etmək üçün sizə 200-300 manat arasında pul ödəmək məcburiyyətində idilər. Şəxsiyyətinizə o qədər pərəstiş yaranmışdı ki, ABU-ya gələrkən çantanızı bir nəfər, paltonuzu başqa bir nəfər arxanıza getirirdi. Qəbulunuza düşmək isə ümumiyyətlə qeyri-mümkin idi”.

Millət vəkili keçmiş rektorun nə üçün və kimdən qaçması məsələsinə də toxunub: “Cavab çox sadədir. Çünkü fealiyyətinizin hər bir addımı oğurluq, dələduzluq, vəzifə cinayətləri ilə bağlı idi. Hamidan və hər keşden qorxdunuz. Siz hökumətdən yox, minlərə aldatdığını valideynlərən, minlərə incitdiyiniz tələbələrən qorxaraq ölkədən qaçmışınız. Özünə pərəstiş sizdə o həddə çatmışdı ki, özünüze bəzi sənədlər-də akademik kimi təqdim edirdinizi. Amma çoxları bilmirdi ki, sizin doktorluq işiniz plagiarism olub, Rusiyanın görkəmli alımlarının əsərlərindən oğurlanaraq ya-zılıb. 1998-ci ildə “Müqayisəli inzibati hüquq” II hissə dərslik kitabını çap etdirərək plagiarism elmi işinizi həmin dərslik kitabına köçürmüsünüz. Deməli dərslik də, elmi işiniz də görkəmli rus alımları Y.A.Tixomirovun və A.N.Kozırının əsərlərindən oğurlanıb. Bu gün qoynuna siğindığınız Fransanın görkəmli alimi Q.Bre-banın “Fransuzskoe administrativnoe pravo” kitabının 1988-ci il Moskvanın “Proqress” nəşriyyatı tərəfindən tərcümə edilərək çap edilmiş variantını “Qanun” jurnalında öz adınızdan “Müqayisəli inzibati hüquq” I hissə kimi çap etdirmisiniz. Qeyd edim ki, bu fikirle-rimi təsdiq edən sənədləri yaxın günlərdə Fransanın və Rusyanın Azərbaycandakı Səfirliklərinə təqdim edəcəyəm. Məlumatıma görə, Rusyanın Ali Attestasiya Komissiyası sizin 2000-ci ildə “Sravnitelnoe ad-ministrativnoe pravo” adlı doktorluq işinin ləğvi ilə bağlı Azərbaycan Ali Attestasiya Komissiyasına mek-tub göndərib. Hesab edirəm ki, bu gün xarici ölkədə oturub ona-buna qara yaxmaq, böhtan atmaqdansa, Fransadakı məscidlərdən birinə gedərək insanların

başına açığınız oyunlarına görə Allahdan bağış-lanmağınızı rica etməyiniz daha məqsədə uyğun olar. Sizin bu bəyanatınız, “Oğru ele bağırdı ki...” atalar misalına daha çox oxşayır. “Utanmasan oynamaga nə var ki”.

Azərbaycan Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri Elşən Musayev də bu bəyanata son dərəcə sərt münasibət bildirib. O, E. Abdullayevin bəyanatında yer alan məsələlərin yalan və böhtandan ibarət olduğunu diqqətə çatdırıb: “Təəssüf ki, ictimai-siyasi cəmiənin və ümumilikdə cəmiyyətin əhəmiyyətli bir kəsimi bu cür həssas məsələlərde öz mövqeyini ortaya qoyma üçün heç bir təşəbbüs göstərmir. Ya gecikir, ya da tam əksinə, seyri roluna üstünlük verərək, san-ki proses dünyanın tam başqa bir nöqtəsində cərəyan edilmiş təəssüratını yaradırlar. Amma iftiraya, mənəvi təqibə məruz qalan Azərbaycanın millət vəkiliidir. Həm də xanım millət vəkili. Özü də bu iftiranın müəlli-fi de kifayət qədər “tanınmış” şəxsdir - Elşad Abdullayev! Müəmmalı fealiyyəti, fantastik açıqlamaları, fərqli sərgüzəştləri ilə özünün tam aydın obrazını ya-ratmayı bacaran həmin Elşad Abdullayev! Bəyanatı oxuyan kimi eyni şabloların, abzasların, təfərrüatlara-sın sıralanmasını, dəyişməzliyini də anındaca sez-di. Sadəcə, mətnə, o mətnin daha maraqlı olması üçün yeni bir isim əlavə olunmuşdu - Güler Əhmədo-vu.

Siyasətdə “dekor sevənlər” qrupu var: Hər zaman öz yalanlarına bəzek-düzək vermək xətrinə kreativ formalar düşünürər. (Elşad Abdullayev qədər Rəsul Quliyevin timsalında həmin nümunələrə çox rastlamış) Hədəf isə cəmiyyət üçün ictimai-siyasi maraqlı doğuracaq bir şəxs seçilir. Mövzuya impuls və inisiativ vermək üçün. Həm də zərurət yarandıqda, bütün dəyərlər ayaq altına alınaraq!

Əslinde bəllidir ki, Elşad Abdullayev ömrü boyu si-yasıləşə bilməyən bir fiqurdur. Elə bu səbəbdəndir ki, müdafiə kombinasiyalarında çox ciddi boşluqlar buraxır və davamlı olaraq özünü ələ verməkdədir.

Təsəvvür edin, söhbət 2 milyon ABŞ dollarlarından gedir. Və bunu halallıdan, ədalətdən, təhsildəki uğurlardan danişan biri söyləyir. Ardınca da utanma-dan cinayət qanunvericiliyinin tələb etdiyi müddəalara-sı sadalayır. Həm də hüquq elmləri doktoru olaraq!

Iştintaq orqanı bu cəfəngiyata nə desin, nə mü-nasibət bildirsin?! Və ya cinayət təqibi, ilkin təhqiqat başlansa, bütün hallarda ilk həbs olunmalı adam (ya yalan ifadəyə ya da rüşvət verdiyinə görə) Elşad Abdullayevin özü deyilmi?

Azərbaycan təhsilində semestrden-semestrə dər-sə getməyin, imtahan qabağı ənənəvi “zaçotnik” yiğimini, “NB”-yə rəsmi şəkildə tas qoymağın ən mü-a-sır, nəzəri əsərləri məhz bu insan tərəfindən hazırlanmadımı? Hələ rüşvəti, korrupsiyanı bir kənara qo-yuram, hətta kimsənin ağlına gəlməyən bir məqamda orqan mafiyasının işinə qədər bütün dəlaşiq mövzu-larda keçmədimi bu müəmmalı ad? Yoxsa, yalnızmı xatırlayıram? Verilən saxta vədlər, şirin yalanlar uc-batından diplomsuz qalan nə qədər sayda tələbə hə-le də öz keçmişlərindəki aldanışdan dad çekir. Böyük bir insan toplusunun təhsil ümidiñin üzərindən məhz Elşad Abdullayevin sayesində yağılı bir boy aqara xətt çəkilib. Gizli, bəzənsə açıq özfəaliyyətin əsiri-ye-siri olub insanlar.

Bunudamı Güler Əhmədova edib?!”

E.Musayev daha sonra bunları söyləyib: “Təəssüf edirəm ki, bu hakimiyyətlə olan şəxsi prinsipləriniz, hikkəniz, inadınız bir Azərbaycan qadınınə edilən ifti-ra fonunda dövr edir. Bu qədər cılız və adidir yəni?! Amma bir şeyi unutmayın ki, siz bu hakimiyyəti bir zamanlar bizim hamımızdan çox-çox daha gözəl bir şəkildə tərifləyən birisiniz! O əndrəbadı bəyanatınızda adları çəkilən şəxslərin qəbuluna yarım-şaqul və-ziyətdə girən Elşad Abdullayevsiz! 5 ildir ölkədən kənarda yaşamasına reğmən, 5 milyon dolları hələ də “çay pulu” kimi görən, təqdim edən, qələmə verən in-sansınız!”

Azərbaycanın artan uğurları və Qərbin “qəriba” narahatlığı

Emin HƏSƏNLİ,
politoloq

Avropa Parlamentinin Ramil Səfərovun əfvi ilə bağlı əsassız və ədalətsiz qətnamə qəbul etməsi bir daha göstərdi ki, Azərbaycana münasibətdə Qərb hələ də öz ənənəvi ikili standart siyasetindən əl çəkmək niyyətində deyil. Bu addım həm də onun göstəricisi oldu ki, Avropada, ümumən dünyada bəzi qüvvələr Azərbaycanın müstəqil siyaset yürütməsini, öz milli və dövlətçilik maraqlarını ilə səsləşən qərarlar qəbul etməsini heç cür həzm ede bilmir.

Əslində, bunu onların nöqtəyi-nəzərindən tamamilə təbii hesab etmək də mümkündür. Cənubi resmi Bakı ən müxtəlif sahələr üzrə qətiyyətli mövqedən ireli gələn inamlı addımlar atır, ən müxtəlif istiqamətlərdə həyata keçirilen tədbirlərlə davamlı uğurlar elde edir. Bütün bunlar isə neçə vaxtdan bəri özü siyasi və iqtisadi böhran içərisində olan Qərbdə, həmçinin Azərbaycana qeyri-səmimi münasibət bəsləyən digər beynəlxalq dairələrdə açıq qısqanlıq doğur. Onlar hər zaman böyük maraq göstərdikləri, öz məfətlərinə cavab verən dərəcədə zəif, asılı görmək istədikləri, çox vacib bir regionda yerləşən Azərbaycan kimi önəmli bir dövlətin müstəqil hərəkət etməsi ilə barışa bilmirlər. Ancaq proseslər onların arzulamadığı yönəcəyən edir, nəticədə Azərbaycan artıq öz yolunu seçən və bu yolla dönmədən irəliləyərək inkişaf edən dövlət kimi dünyada nüfuzlu mövqeyini gündən-güne daha da əzmlə təsdiqləyir.

Məlumdur ki, Ermənistən terrorçuluğu rəsmi siyaset seviyyəsinə qaldırılmış və bunu hətta ən yuxarı kürsülərdən açıq etiraf etmiş oyuncuq bir dövlətdir. Eyni zamanda, regionda və dünyada sülhə, sabitliyə ciddi təhlükə mənbəyi dir. Bele bir ölkəyə havadarlıq etmek, onun çirkin maraqları-

nin qorunması üçün bir vəsiyyətə çevrilək Qərbin demokratiya və digər sahələrdə bəyan edilən prinsiplərini gözden salmaqdan başqa bir şeyle yaramır.

Cinayət töretdiyi barədə hökm verilmiş və cəzasının mühüm bir qismini çekmiş Azərbaycan zabitinin beynəlxalq qanunlara uyğun şəkildə təhvil alınaraq ölkə qanunvericiliyinə əsasən əfv olunmasına Avropa parlamentarilərinin bir qismının yersiz, sərt reaksiyası da bu yönədə növbəti qərəzli və yanlış addımdır. Ədalət anlayışına, demokratik prinsiplərə dəxli olmayan bu addım, sadəcə olaraq, müəyyən dairələrdə Azərbaycana qarşı olan kinli münasibətin, məkrli niyyətlərin daha bir təzahüründür.

Məsələ burasındadır ki, həmin dairələrin müxtəlif yollarla müdafiə və himayə etdikləri əldəqayırma dövlət, yeni işğalçı Ermənistən getgedə daha ağır vəziyyətə düşməkdə, məhv olmaqdadır. Bir ölkə üçün zəruri olan bütün parametrlər üzrə yanaşdıraq Ermənistən iflasa uğramaqda olduğu özünü bürüze verir. Həm siyasi və iqtisadi cəhətdən, həm də beynəlxalq aləmdə mövqeyi baxımdan Ermənistən bu gün dünya ölkələri sırasında ən sonuncu yerlərdən birini tutur. Azərbaycan isə çox-çox üstün səviyyədə olan və davamlı qaydada artan geniş iqtisadi imkanlara, yüksək siyasi mövqeyə, dünya miqyasında dönə-dönə özünü göstərən, etiraf edilen beynəlxalq nüfuza malikdir. Bir sıra regional və beynəlxalq layihələrin iştirakçısı olmaqla bərabər, Azərbaycan artıq bu cür layihələrin təşəbbüskarı və birbaşa icraçısı kimi öz aparıcı mövqeyini çıxdan təsdiqləyib. Ermənistəndən və digər neçə-neçə ölkədən fərqli olaraq, Azərbaycan artıq yardım istəyən yox, başqalarına yardım təklif edən və real köməklik göstərən qüdrətli dövlət kimi qəbul edilir.

Iqtisadi gücü, geniş maliyyə imkanları, möhkəm daxili sabitliyə nail olması Azərbaycanı xarici siyasetdə, digər ölkələrlə münasibətlərdə də kifayət qədər müstəqil hərəkət edən, sayılan dövlətə çevirib. Bir çox dünya əhəmiyyətli toplantılarının, ister siyasi-iqtisadi, isterse də iri mədəni tədbirlərin, sanballı idman yarışlarının mərkəzi kimi seçiləsi də buna parlaq sübutdur.

Milli maraqları dönmədən müdafiə etdiyini, öz vətəndaşlarına sahib çıxdığını Azərbaycan dövləti təkcə za-bitimizin azad olunmasıyla

deyil, İranda saxlanılan gənc yazarlarımızın sərbəst buraxılıb vətənə qaytarılmasıyla da sübut etdi. Sonadək iradəli, qətiyyətli mövqə tutmaqla Azərbaycan dövləti öz qüdrətini yenidən bütün dünyaya nümayiş etdirmiş oldu. Digər tərəfdən, bu addımların həm Macarıstanla, həm də İranla münasibətlərə heç bir xələt gətirmədən, əksinə, tərəfdəşlığı daha da möhkəmləndirək həyata keçirilməsi rəsmi Bakının çox dəqiq, mükəmməl hesablanmış xarici siyasi kurs yürüdüyündən xəber verdi.

Qardaş Türkiyənin baş naziri, müasir dövrün ən nüfuzlu siyasi xadimlərindən olan Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana geliş, Prezident İlham Əliyevlə səmimi və dəyərli görüşlər keçirməsi son günlerin ən önemli hadisələrindən oldu. Daha sonra Azərbaycan dövlətinin rəhbəri İlham Əliyevin Fransaya səfəri, oradakı tədbirlərdə və toplantılarında etdiyi çıxışlar dünyadan diqqətini özünə cəlb etdi. Xarici iş adamlarının, iri şirkətlərin ölkəmizlə əməkdaşlığı göstərdiyi böyük maraq da nəzərdən yaxınmadı. Bunlar Azərbaycannın inkişaf yolunda növbəti uğurlarından xəber verən vacib məqamlardır.

Nəhayət, son proseslərin yenidən sübuta yetirdiyi başqa bir önemli həqiqət budur ki, Azərbaycan dövləti indi Qarabağın, işğal altındaki ərazilərimizin azad olunması yolunda hər zamankindən dəha qətiyyətli və dönməz mövqə tutmaqdadır. Dövlətimizin, onun rəhbərinin Silahlı Qüvvələrə, doğma ordumuza sədərəcə yüksək diqqət və qayğı ilə yanaşması hər bir zabitə və əsgərə münasibətdə öz parlaq təzahürünü tapır. Bu isə, ordumuzun gücünə, torpaqlarımızın tezliklə azad olunacağına bəslənən inamı dəha da artırır. Silahlı Qüvvələrimizin bugündən Müdafiə naziri general-polkovnik Səfər Əbiyevin komandanlığı və bütün qoşun növbərinin iştirakı ilə keçirilən irimiqyaslı hərbi təlimi Azərbaycanın regionda ən güclü orduya malik olduğunu növbəti dəfə, hər cəhətdən təsdiqlədi. Bu möhtəşəm hərbi təlim Azərbaycan Ordusunun Ali Baş Komandanın əmrilə Qarabağa doğru çıxacağının zəfər yürüşünə həllədici hazırlıqlardan biri kimi dəyərləndirildi. Azərbaycan dövlətinin digər uğurları kimi, ordumuzun bu mühüm təlimi də, təbii ki, xalqımızı ürəkdən sevindirdi, düşməndə və onun havadarlarında isə dərin təşviş doğurdu.

Moskva meriyası məscid tikintisi barədə qərarını ləğv etdi

Moskva meriyası paytaxtın şimal-qərb bölgəsi olan Mitino-da məscid tikilməsi ilə bağlı qərarını ləğv etdi. APA-nın Rusiya bürosunun məlumatına görə, meriya qərarın ləğv edilməsinə səbəb kimi həmin bölgədə yaşayan vətəndaşların etirazını göstərib.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl meriya paytaxtda 35 metr hündürlüyündə yeni məscid tikilməsi ilə bağlı qərar verib. Meriya tərəfindən Rusiya Məsləman Təşkilatlarının Birleşmiş İslam Mərkəzi üçün Moskvanın şimal-qərbində 0,35 hektar yer də ayırlıb. Qərara əsasən, həmin ərazidə məscid yanaşı İslam humanitar mərkəzi tikilməli idi. Bu məscid ərazisinə görə, MDB-nin ən böyük məscidi olacaq, Cümə namazı vaxtı 60 min mömin eyni vaxta ibadət edə biləcəkdi.

Srağagün məscidin tikiləcəyi Mitino bölgəsində 1500 nəfər yaxın insan etiraz aksiyası keçirib. Onlar məscidin tikilməsi ilə bağlı qərarın ləğv edilməsini tələb ediblər. Etiraz aksiyası zaman 3 nəfər həbs olunub.

Gürcüstan daxili işlər naziri də istəfa verdi

Gürcüstan daxili işlər naziri Baço Axaliya istəfa ərzəsi ilə prezident Mixail Saakaşviliya müraciət edib. APA-nın "Gruziya Online"yə istinadən verdiyi xəbər görə, ərizədə Baço Axaliya bildirib ki, bir necə ildir islaq müəssisələrinə rəhbərlik etmir. Lakin onun dövründə bu sistemə gələn məsul şəxslər həbsxanalar da məhkumlarla qeyri-insani rəftar və zorakılıq hallarının baş verməməsinə əlin-dən gələni etməli idilər. "Bununla bağlı mən mənəvi və siyasi məsəliyyəti hiss edərək prezidentə istəfa ərzəsi isə müraciət etmişəm", Baço Axalıyanın Gürcüstan DİN-in saytında yerləşdirilən bəyanatında deyilir.

Xatırladaq ki, dünən Gürcüstan prezidenti xalq müdafiəsi (Ombudsman) Georgi Tuquşunu cəzaların icrası, hüquqi yardım və probasiya naziri vəzifəsinə təyin edib. M. Saakaşvili cəzaçəkmə sisteminin tamamilə yenidən qurulmasına qərar verdiklərini açıqlayıb.

Əvvəlki nazir Xatuna Kalməxelidze Qldani həbsxanasında məhkumlarla qeyri-insani rəftar və işgəncə hallarının üzə çıxmışından sonra istəfa verib.

Bu arada Tiflis şəhərinin mərkəzindəki Filarmoniyanın qarşısında etiraz aksiyası keçirilib. APA-nın "Novosti Qruziya"yə istinadən xəbərinə görə, aksiya iştirakçıları Gürcüstan paytaxtında Qldansk həbsxanasında işgəncə faktları üzə çıxırıldan sonra istəfa vermək məcburiyyətində qalan sabiq daxili işlər naziri Baço Axalayanın mühakimə olunmasına tələb edirlər.

Aksiyanın təşkilatçılarından Levan Çitadze 24 saat ərzində B.Axalayanın həbs olunmasını və barəsində cinayət işi açılmasını tələb etdiğini bildirib: "Əks halda, prezident iri-miqyaslı vətəndaş etirazının nə olduğunu görəcək".

Hava soyuyur

UMAYRA TAGİYEVA: "PAYIZ HAVASI MÜŞAHİDƏ EDİLƏCƏK"

Azərbaycanda müşahidə edilən mülayim hava şəraiti sentyabrın 23-dək davam edəcək. Sentyabrın 22 və 23-də ölkə ərazisində yaqmursuz hava şəraiti müşahidə ediləcək. Lakin avqustun 23-ü axşam saatlarında hava şəraiti dəyişəcək, payız havası müşahidə ediləcək. Bu barədə APA-ya Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeoroloji Departamenti Hidrometeoroloji Proqnozlar Bürosunun direktoru Umayra Tağıyeva bildirib. Onun sözlərinə görə, sentyabrın 22-23-də Bakı və Abşeron yarımadasında havanın temperaturu 27-33, Aran rayonlarında 27-32, dağlıq rayonlarda 16-28 dərəcə təşkil edəcək. Ayın 23-ü axşam Bakı və Abşeron yarımadasında qərb küləyi əsəcək, 24-nə keçən gecə və səhər saatlarında şimal küləyi arabir güclənəcək. Ayın 24-də havanın temperaturu enəcək və iqlim normasına yaxınlaşacaq: "Hazırda temperatur iqlim normasından 3 dərəcəyədək yuxarıdır".

Fəhd bin Əli əl-Düsəri:

“Azərbaycan parlamenti müraciət etsə, Xocalı soyqırımının tanınması məsaləsi müzakirə oluna bilər”

-Cənab səfir, 23 sentyabr Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının milli günü kimi qeyd edilir. Bu tarix xalqınız üçün hansı önəmi kəsb edir?

-Bu, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının yaradıldığı gündür. Həmin tarix Səudiyyə Ərəbistanının birliyini təcəssüm etdirir, dövlətin inkişaf mərhələlərinin rəmzi kimi başa düşülür. 1932-ci ilde kral Əbdülezziz Səudiyyə Ərəbistanını vahid ölkə kimi birləşdirib. Buna qədər isə Səudiyyə Ərəbistanı müxtəlif hakimliklərdən ibarət idi. Dövlətin yaradılması yalnız kralın zəhməti deyil, yerli əhalinin onunla həmrəyliyi, ona dəstəyi neticəsində mümkün oldu, xalqla kralın əl-ələ vermesi müasir bir dövlətin əsasını qoyma. Bu gün həmişə bize xatırladır ki, ölkəmiz hansı mərhələdə idil və indi hansı mərhələdədir. Əlbəttə ki, həmin tarix bizim üçün həm mənəvi, həm maddi cəhətdən qiymətli dəyər sayılır.

Biz fəxr edirik ki, Səudiyyə Ərəbistanı bu gün beynəlxalq aləmdə çox önemli yerlərdən birini tutur.

-Azərbaycanla Səudiyyə Ərəbistanı arasında əlaqələrin səviyyəsini necə dəyişdirirsiniz?

-İki ölkə arasında əməkdaşlığı əhatə edən bir sıra sahələr var. Məsələn, turizmdən başlayaqq. Qarşıdağı bir ay ərzində ölkələrimiz turizm sahəsində anlaşma memorandumu imzalayacaqlar. Eyni zamanda investisiyalar sahəsində bəzi layihərimiz var. Bir çox səudiyyəli iş adamları və investorlar Azərbaycanda çalışırlar. Satış, marketinq üzrə Azərbaycan və Səudiyyə Ərəbistanı şirkətləri arasında sazişlər var. İki ölkənin iş adamları müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq edirlər.

İnkişaf layihələrinə gəlinçə, Səudiyyə Ərəbistanı Azərbaycanda həyata keçirilən ictimai əhəmiyyətli layihələri maliyyələşdirir.

Əməkdaşlıq sahələrində danişkən parlamentlərarası münasibətləri qeyd etməyə bilmərəm. Siyasi əlaqələrə gəlinçə, demək artıq olar ki, bu əlaqələrimiz yüksək səviyyədədir. Beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlıq baxımından Səudiyyə Ərəbistanı ilə Azərbaycan arasında çox sıx koordinasiya var.

-Bəs ticarət dövriyyəsinin həmi barədə nə deyə bilərsiniz?

-Ticarət dövriyyəsinin səviyyəsi çox aşağıdır. Bunun bir səbəbi budur ki, Səudiyyə Ərəbistanı malları Azərbaycana birbaşa yolla deyil, başqa ölkələr vasitəsiyle gəlir. Azərbaycanın da malları həmcinin. Əsas səbəblərden biri de ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılmasına dair müqavilənin olmamasıdır. Amma ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılmasına dair saziş təsdiqlənəndən və tam işə düşəndən sonra biz şahidi olacaq ki, artıq ticarət sahəsində əsaslı inkişaf var.

Bununla xərclər də azalacaq. Çünkü vergi yükünün aradan qaldırılması və başqa ölkələr vasitəsi ilə olan xərclərin azaldılması əsas qiymətə təsirini göstərəcək. Müqavilə işə düşəndən sonra ümid edirik ki, iqtisadi əlaqələrimiz də digər sahələrdə olan əlaqələrin səviyyəsinə yüksələcək.

-Ticarət sahəsində anlaşma

Müsahibimiz Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Azərbaycandakı səfiri Fəhd bin Əli əl-Düsəridir.

memorandumu nələri əhatə edəcək?

-Turizm sahəsində memorandum hər şeydən əvvəl qarşılıqlı təcrübə mübadiləsini nəzərdə tutur. İkincisi, turistləri həvəsləndirmək məqsədi daşıyır. Azərbaycan turizm üçün cazbəci ölkədir.

-İki ölkə arasında birbaşa hava əlaqəsinin qurulması məsəlesi gündəmdədir mi?

-Bu ilin dekabr ayında Azərbaycanla Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı arasında birbaşa aviaxreyslərin açılmasına dair saziş imzalanacaq. Saziş iki ölkənin müvafiq dövlət qurumları arasında dekabr ayında ər-Riyadda keçiriləcək Beynəlxalq Hava Nəqliyyatı Təşkilatının konfransı çərçivəsində imzalanacaq. Bu məqsədə Azərbaycandan nümayəndə heyəti ər-Riyada səfər edəcək. Biz Azərbaycanla bütün sahələrdə əməkdaşlığı böyük önem veririk. Məhz buna görə də MDB ölkələri arasında məhz Azərbaycanla belə bir saziş həyata keçiriləcək. Hesab edirik ki, birbaşa hava nəqliyyatının qurulması həm turizm, həm də iqtisadi-ticari əlaqələrin inkişafına səbəb olacaq. Tək Azərbaycan deyil, digər MDB ölkələri də bu reysdən istifadə edə biləcəklər.

-Səudiyyə Ərəbistanı Dağlıq Qarabağ məsələsində Azərbaycanın mövqeyini tam dəstəkləyir. Bundan çıxış edərək rəsmi ər-Riyad Xocalı soyqırımı təniya bilər mi?

-Bizim Dağlıq Qarabağ məsələsində mövqeyimiz tam aydın. Bütün beynəlxalq təşkilatlarda bu məsələdə Azərbaycana tam dəstək veririk. Xocalı soyqırımına gəlinçə, gərək bununla bağlı Azərbaycanın Milli Məclisi bizim qanunverici orqan-Şura Məclisine müraciət etsin. Bundan sonra məsələ tərəflər arasında müzakirə oluna, qərar qəbul edile bilər. Bu kimi məsələlərə aidiyyatlı qurumlar arasında müzakirə edildikdən sonra qərar qəbul olunur.

-"Ərəb baharı" inqilabları bu gün də davam etməkdədir. Siz Suriya böhranın sonunu, regionun gələcəyini necə görürsünüz?

Valideynsiz uşaqlar pullu təhsil müəssisələrində dövlət hesabına oxuya biləcəklər

“Valideyn himayəsində məhrum olmuş və hər iki valideynini itirmiş şəxslərin dövlət, orta ixitas və ali təhsil müəssisələrində təhsil haqlarının dövlət hesabına ödənilməsi ilə bağlı qanun layihəsi hazırlanır”. Bunu parlamentin Sosial siyaset komitəsinin dünən keçirilən iclasında sözügedən komitənin sədri Hadi Rəcəbli dile getirib. Komitə sədrinin qeyd etdiyinə görə, bu məsələ artıq neçə vaxtdır ki, müzakirə mövzusudur: “Bildiğiniz kimi, bizim komitə de daim sosial sıfarişlərlə işləyən bir komitədir. Ona görə də, cəmiyyətdən gələn sosial sıfarişi nəzərə alaraq, bu yöndə müvafiq qanun layihəsini hazırlamışız və onu parlamentin payız sessiyasının müzakirəsine təqdim etməyi nəzərdə tuturuq”.

Əli Əhmədov: “YAP hər zaman dialoq tərəfdarı olub”

“Dialoq, siyasi müzakirələr, temaslar ilk növbədə siyasi partiyalar arasında olmalıdır, çünkü siyasi partiyalar Konstitusiya və müvafiq qanunvericiliklə müyyəyen olunmuş qaydada fəaliyyətlərini həyata keçirirler”. Bunu Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) partiyasının sədr müavini və icra kətibi, millət vəkili Əli Əhmədov dile getirib. YAP rəsmisinin qeyd etdiyinə görə, siyasi partiyalar arasında temaslar, müzakirələr bütövlükdə cəmiyyətin həyatında dialoq mühitinin yaradılmasına və formallaşmasına təsir göstərir: “O ki qaldı bir neçə gün önce siyasi partiyalar arasında Avropa Parlamentinin Ramil Səfərov məsələsi ilə bağlı qətnamə qəbul etməsinə etiraz bildirən saziş imzalama və bundan sonra cəmiyyətdə dialoq əhval-ruhiyyəsinin güclənməsinə, hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası hər zaman cəmiyyətdə dialoq tərəfdarı olub və bunu konkret əməli işləri ilə sübut edib. Yadınıza gəlirse, hakim partiya dəfələrlə siyasi partiyalar arasında dəyirmi masalar, müzakirələr keçirib və bura ölkənin eksər siyasi partiyaları, o cümlədən, qatı müxalifət mövqeyində dayanan təşkilatlar da dəvət olunublar. Biz bundan sonra da dialoqların, temasların olmasının tərəfdarıyız. Əgər bu yönədə qarşı tərəfdən də cəhdələr olarsa, biz bunu da anlayışla qarşılıyacaq. Ramil Səfərov məsələsi ilə bağlı partiyaların birgə mövqedən çıxış etməsi və saziş imzalamaşı özü cəmiyyətdə milli birliyin bariz nümunəsi sayılı bilər”.

Qanun “surroqat ana”sız qalacaq

“Reproduktiv sağlamlığın qorunması və ailə planlaşdırılması haqqında” qanun layihəsi Milli Məclisin payız sessiyasında müzakirə oluna bilər”. Bu barədə parlamentin Sosial siyaset komitəsinin sədri Hadi Rəcəbli deyib.

Komitənin üzvü, akademik Əhliman Əmirəlanov isə deyib ki, qanun layihəsində bəzi qıcıq doğuracaq maddələr çıxarılb.

“Surroqat ana” və “donor bankı” haqqında maddələr layihədən çıxarılb. Amma inanıram ki, növbəti çağırış parlamentdə təmsil olunanlar bu maddələri həmin qanuna əlavə edəcəklər”.

Xəstə məhbuslara ayrıca cəzaçəkmə müəssisəsi yaradılsın

“Bu gün elə məhbuslar var ki, ağır xəstə olduqları halda xəstə olmayan məhbuslarla bir yerdə ceza çəkirər. Bu isə nəticədə xəstə olmayan məhbusların da xəstə məhbuslar hesabına ağır xəstəliklərə yoluxmasına getirib çıxarıb”.

Bunu parlamentin Sosial siyaset komitəsinin dünən keçirilən iclasında millet vəkili Sədaqət Vəliyeva dile getirib. Millət vəkili bu baxımdan teklif edib ki, xəstə məhbuslar üçün ayrıca cəzaçəkmə müəssisəsinin yaradılması məsələsi parlament adından aidiyatlı qurumlar qarşısında qaldırılsın: “Hesab edirik ki, xəstə məhbuslar üçün ayrıca müəssisəsinin yaradılmasına ciddi ehtiyac var”.

Kamil HƏMZOĞLU

Anar YUSIFOĞLU

Yaşadıqca ölümə yaxınlaşacağımızı zənn edirdik. Deysən, uzun müddətdir yaşamaqla məşgululq və ona görə də artıq ölüm bizi doğru yaxınlaşır...

Həm də necə! Ayaq səsleri ürək döyüntüsü kimi bizi təqib edir, hər tərəfde ancaq onu, və yenə də onu görürük.

Ölüm əvvəlkilik birdən-birə, qəflətən gelmir: 30-u adlayan kimi ürək, qırxa çatma-mış xərçəng, ömrü yarı elə-məmiş serroz adıyla, ömrü-müzə hakim kəsilir, bizi təqib edir.

Hər olacaq bir izah tapmaq mümkündür; bu olanları da - tərs üzünə çevirib - bir gün o dünyaya gedəcəyimiz labüdüyünyü yadımıza salan xəbərdarlıq kimi hətta. Tanrı lütfü hesab edə bilərik. Büyük məkanda dirlərin, dinin daxilində məzəhbələrin, məzəhəbin daxilində təriqətlərin; bütün dünyada sivilizasiya və mədəniyyət toqquşmalarının, bölgelərdə dövlət, dövlətdə siyasi, eyni sahədə iqtisadi... bir ailə daxilinə qədər nüfuz edən şəxsi, hissi maraqların üz-üzə qoyduğu ayrı-ayrı fəndlərə faniliyini xatırlatmaq və bu toqquşmalardan əl görtürməsi üçün əlamət göndərmək, əslində, böyük dərsdir.

Ancaq bu dərs hansı nəticəni verir?

Ölüm hissi ilə yaşaya-yaşaya ən bəd xəbərlərə qarşı immunitetimiz yaranıb və heç nə bizi təəccübələndirmədiyi kimi, gözümüzün qarşı-sındakı xəbərdarlıqlar da bize İNSAN olduğumuzu düşünmək üçün kifayət etmir: yenə laqeydlik, yenə adı həyat int-

Ölümə qarşı bir can kimi...

riqları, yenə bir-birimizə ya-şamımızı haram etmək cəhd-ləri...

Toplum - bir orqanizmdir və ayrı-ayrı insanlar bu böyük "orqanizmdən" kənarda mövcud ola bilməz: hardasa baş verən ən adı təbiət hadisəsi bütün bölgənin iqliminə təsir etdiyi kimi, cəmiyyətdəki na-rahatlıq da hər bir fərdin düşüncəsində, davranışında, səhhətində öz izini qoyur. Əger ayrı-ayrı insanlar - ətrafımızdakı dostlarımız, həmkarlarımız, yaxınlarımız... bir-birinin ardına "sağalmaz xəstəliye" tutulursa; əger ölümün pəncəsini hər birimiz çıynımızdə hiss ediriksə; əger bu gərginlik psixoloji olaraq hər kəsin təfəkküründə dərin iz buraxırsa və adı soyuqdəy-mə belə bizi ölüm xofunun ağışuna atırsa... cəmiyyət - orqanizm - öz-özünün müalicəsinə başlamalıdır.

Cəmiyyəti orqanizm kimi təsəvvür etmək üçün təxə-yülmüze daha geniş imkanlar tanımışdır: ayrı-ayrı fərd-lər - lap yüzlərlə, hətta minlərlə olsa belə - bu böyük orqanizm üçün "bədənə batırılan tikən" kimi müqayisə oluna bilər. Amma adı bir tikana görə orqanizmin eksər üzvləri səfərbər olunursa, onu kənarlaşdırmaq üçün işə başlayırıqsa, niyə cəmiyyətə sancılan tikanları özümüzdən uzaqlaşdırmağımız?

Tibbin imkanlarının həd-dən artıq genişləndiyi hazırlığı dövrədə ən ağır xəstəliklərin belə müalicəsini aparmaq mümkündür, sadəcə, bir-birimizə el uzatmağımız, əl-əle verməyimiz bəs edər.

Nə sirdirse, bizdə suçə-kən kimi cəmiyyətin ağrısını öz üzərinə götürən, təmənna-sız olaraq hər kəsin xidmətində durmağa çalışan, ən azy, insanların yanında olmaqla onların dərdinin ağrısını yüngülləşdirən, deməli, "böyük orqanizm" heç də "kəsilib atılması dırnağı" sayılmayan zi-yalıların nəinki çağırışlarına, hətta onların üzləşdiyi və ha-miya bəlli xəstəliklərinə də

yardım etməyə tələsmirik.

Söhbəti, əlbettə, konkret-leşdirmək və kimlərinə üstüne getirmək istəməzdik. Ancaq hamının tanıldığı, sevdiyi insanın müalicə almaq şansı varsa və onunçun hesab açılıbsa, biz öz-özümüzü qoru-maq naminə gücümüz çatanı etməliyik. Ola bilsin ki, icti-mai həmrəyliyin müsbət neti-cəsinə inanmayanlar da var; ola bilsin ki, tibbin aciz qaldığı bir çox xəstəliklər də möv-cuddur.

Amma bu təşəbbüsə qo-şulmaq - cəmiyyətin bir-biri-ne sevgisinin, orqanizmin öz-özünə laqeyd qalmamasının görsənişidir.

Kiminsə 50 və ya 100 minlik müalicə xərcini bir im-kanlı şəxsin, yaxud dövlətin üzərinə götürməsi də mümkündür və Azərbaycanda də-fələrlə bunun şahidi olmuşuq. Ancaq dövlət nə qədər varlı olur-olsun, ayrı-ayrı ziyalıları itirməmək üçün nə qədər və-sait ayırr-ayırsın, o diqqət cəmiyyətin özünü göstərdiyi dəstəklə müqayisə oluna bil-məz.

Cüntki cəmiyyətin hər hansı bir aydını müalicəsi üçün ictimai dəstək görəndə, toplumun diqqətini və sevgisini müşahide edəndə ömrünü boş xərcləmədiyi düşü-nür və digərləri də özünü cə-miyyətə həsr etməyin mənəvi rahatlığını yaşayır...

Əger hansısa xəstəliyə tu-tulmuş ziyali onun səhhəti üçün minlərin, on minlərin narahat olduğunu hiss edir-sə, minlərin, yüz minlərin sevgisini görürsə - bu, ona bəsdir!

İnsani - tibb, səhiyyə, hə-kim yox, inam, sevgi, mər-həmət, qayğı sağaldır.

Biz "böyük orqanizm" ola-raq ölüm kabusuna ən azy psixoloji olaraq qalib gələ bilərik.

Bir-birimizi sevməyin, cə-miyyət olaraq vahid orqanizm kimi bir-birimizi duymağın və bir-birimizə mənəvi-psixoloji dəstək olmağın vaxtı çoxdan çatıb...

Dini Komitə müsabiqə elan edib

Dünən Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yeni saytının yaradılması ilə bağlı təkliflərin qəbul olunması və loqo seçimi üçün müsabiqə elan olunması məqsədilə mətbuat konfransı keçirilib.

Dövlət komitəsinin mətbuat katibi Orxan Əli ilk dəfə olaraq dövlət qurumunun öz loqosunu keçirmek üçün qeyri-hökumət təşkilatı ilə birgə əməkdaşlıq etdiyini diqqətə çatdırıb. Onun sözlərinə görə, Dini Komitənin loqo müsabiqəsinin təşkili "Müasir İnkısap" ictimai Birliyinə həvalə olunub.

O.Əli komitənin yeni rəsmi saytının hazırlanması haqda da açıqlama verib. Mətbuat katibinin sözlərinə görə, dini icmaların, mətbuat və ictimaiyyətin ehtiyac duyduğu informasiyaları daha asan və dəqiq şəkildə tapması üçün Dövlət Komitəsinin yeni saytının hazırlanmasına qərar verilib. O bildirib ki, dini icmalar, ictimaiyyət nümayəndələri və jurnalistlər yeni saytin hazırlanması ilə bağlı

fikir və təkliflərini verə bilərlər. O.Əli Dövlət komitəsinin Facebook və Twitterdə rəsmi səhifələrinin yaradıldığını da söyləyib.

"Müasir İnkısap" ictimai Birliyinin sədri Mübariz Göyüşlü çıxış edərək loqonun konsepsiyası barədə məlumat verib. O, qeyd edib ki, loqo Azərbaycanda müxtəlif dinlərin mövcudluğunu, onların təmsilcilərinin dinc birgəyəşayışını, dünyəvi və müasir inkısap yolu seçmiş dövlətin tolerantlıq modelini tərənnüm edən, dünyaya nümunə ola biləcək şəkildə anıtmalı və təbliğ etməlidir: "Hesab edirəm ki, bununla yanaşı, loqoda dövlətçilik, vətəndaş həmrəyliyi kimi məqamlar öz əksini tapmalıdır. Loqonun kriteriyalarına gəlince isə keçirdiyimiz bu müsabiqədə 35 yaşa qədər yaradıcı və aktiv gənclər iştirak edə bilərlər. Loqonun eskizi A4 formatlı kağızda və CD disk şəklində təqdim edilməlidir. Müsabiqənin qalibi 500 manat və Dövlət Komitəsinin diplomu ilə mükafatlandırılacaq".

AQIL

www.mkm.az

MİLLİ KİTAB MÜKAFATI ƏSƏRLƏRİN QƏBULUNU ELAN EDİR.

Müsabiqə həcmi 40 000 işarədən az olmayan bədii əsərlər (povestlər, romanlar, həkayə topluları) qəbul olunur.

Uzun siyahi ("lonqlist", 20 ən yaxşı əsər) **2013-cü il martın 1-də** elan ediləcək.

Qısa siyahi ("şortlist", 10 ən yaxşı əsər) **2013-cü il, martın 15-də** elan ediləcək.

Qaliblərə pul mükafatı təqdim olunacaq:

1-ci yer - **3000 manat**

2-ci yer - **2000 manat**

3-cü yer - **1000 manat**

Əlavə nominasiyalar:

Ən yaxşı şeir (həcmi 100 sətirdən az olmamaqla) - mükafat **300 manat**

Ən yaxşı uşaq nağılı - mükafat **300 manat**

Ən yaxşı gənc yazar - mükafat **300 manat**

Qəbul 2012-ci il, noyabrın 16-na qədər davam edəcək.

Qaliblərin adı isə 2013-cü il, iyunun 4-də elan olunacaq.

Əsərlər Z.Tağıyev küçəsi 19 ("Əli və Nino" kitab dükəni, tel.: 4930412), elcə də, info@mkm.az ünvanında qəbul olunur.

MKM-in baş sponsoru Bakcell şirkəti, rəsmi sponsoru Bank Respublika QSC

bakcell

Bank Respublika

Ali & Nino

Səməd Seyidov Baş Prokurorluğa müraciət etdi

DILLƏR UNIVERSİTETİNDƏKİ NÖQSAN VƏ POZUNTULARLA BAĞLI SƏNƏDLƏR RESPUBLİKA PROKURORLUĞUNA GÖNDƏRİLDİ

Azərbaycan Dillər Universitetinin (ADU)

rektoru Səməd Seyidov Hesablama Palatasının universitetdə keçirdiyi yoxlamaların nəticələri ilə bağlı

Respublika Prokurorluğuna müraciət edib.

ADU-nun ictimaiyyətə əlaqələr və mətbuat xidmətindən APA-ya verilən məlumatata görə, bu ilin may ayında S.Seyidovun təşəbbüsü ilə Hesablama Palatasına universitetdə müvafiq yoxlamaların aparılması məqsədilə müraciət olunub və müvafiq rəsmi məktub göndərilib.

Məktub əsasında Hesablama Palatası ADU-nun müvafiq qurumlarında yoxlamalar aparıb və zaman öz işini işgəzarcasına hə-yata keçirib.

Hesablama Palatasının göndərdiyi təftiş gruppı ADU-ya ayrılmış büdcə vəsaitlərinin proqnozlaşdırılması və istifadə olunması üzrə mövcud vəziyyəti araşdırıb, universitetin maliyyə işlərində nöqsanlar, çatışmazlıqlar, mənimmsəmə və pozuntu hallarının olduğunu müəyyən edib. Təftişin nəticələri haqqında hesabat ADU-nun rektorusuna təqdim olunub.

Rektor hesabatla tanış olduqdan sonra öz izahatında göstərilən nöqsanların və pozuntuların üzə çıxarılmasını vacib hesab edərək, daha ciddi araşdırımların aparılmasını məqsədə uyğun hesab edib. Bu məqsədlə müvafiq materiallar Respublika Prokurorluğuna göndərilib.

"Biz inanıraq ki, yol verilmiş nöqsan və pozuntularla görə cavabdeh şəxslər aşkar olunacaq, bununla bağlı lazımı tədbirlər görülləcək və mə-sələlərə aydınlıq getiriləcək" - deyə məlumatda bildirilir.

Azərbaycan "Top Resa" turizm sərgisində

Fransanın paytaxtı Parisdə "Top Resa-2012" beynəlxalq turizm sərgisi öz işinə başlayıb. Ölkəmiz sərgidə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Turizm şöbəsinin müdir müavini Rauf Paşayevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə təmsil olunub. Nazirlilikdən verilən məlumatə görə, nümayəndə heyətinə nazirliyin Turizmin marketinqi və təbliğatı sektorunun aparıcı məsləhətçisi Leyla Verdiyeva, mətbuat katibi Zöhrə Əliyeva, Bakı Turizm İnformasiya Mərkəzinin direktoru Zakir Əliyev, AzTV-nin 2 əməkdaşı, "Geo-travel", "Millennium Tourism & Congress DMC", "Gilan turizm", "Qallery travel", "SW travel" və AZAL-ın nümayəndələri, Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblının 4 üzvü daxildir.

Parisin "Port de Versay" sərgi salonunda keçirilən açılış mərasimində Fransanın turizm qurumlarının rəhbərləri iştirak edib. Azərbaycanın Fransadakı səfirliyinin əməkdaşları ölkəmizin stendini ziyanət edib, təmsilcilərimizə uğurlar arzulayıb.

100-ə yaxın ölkədən turizm fəaliyyəti ilə məşğul olan çoxsayılı şirkətlərin iştirak etdiyi sərgidə Azərbaycan 2009-cu ildən başlayaraq artıq dördüncü dəfə təmsil olunub. Ölkəmi-

zin turizm potensialının nümayiş etdirilməsi məqsədile Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən bu il sərgidə 72 kvadrat metr yer icarəyə götürülüb. Stendi ziyanət edən insanlara fransız və ingilis dilində ölkəmizə dair müxtəlif bukletlər, tarix və mədəniyyətimizi, abidələrimizi, gözəl təbiətimizi eks etdirən broşürələr, digər əyani vəsaitlər təqdim olunub, gün ərzində bir neçə dəfə Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblının üzvləri çıxış ediblər.

Ümumilikdə budəfəki sə-

gide Azərbaycanın stendinə daha geniş diqqət müşahidə edilib. Sərgi çərçivəsində Azərbaycanın turizm şirkətlərinin təmsilçiləri müxtəlif ölkələrdən olan həmkarları ilə əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə edib.

Qeyd edək ki, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi ilə beynəlxalq turizm sərgilərində iştirak onlara bu baxımdan böyük imkanlar yaradır. Belə ki, "Millennium Tourism" şirkəti bir neçə xarici şirkətlə əməkdaşlıqla bağlı danışıqlar aparıb.

"Təmiz Şəhər" ASC-nin rəhbəri Florensiyada olub

Tullantıların idarəolunması dünən ölkələrinin diqqət mərkəzində duran mühüm məsələrdəndir. "Təmiz Şəhər" ASC-dən verilən məlumatə görə, məhz bu səbədən dünənin bir çox ölkələrinin hökumət nümayəndələri, elm xadimləri, tullantıların idarəolunması sahəsində aparıcı şirkətlərin nümayəndələri tullantıların idarəedilməsi sənayesinin effektivliyini müzakirə etmək məqsədilə İtaliyanın Florensiya şəhərində keçirilən Beynəlxalq Bərk Məşət Tullantıları Konqresine toplaşıb. Konqresin əsas müzakirə obyekti bu yaxınlarda keçirilmiş RIO+20 Sammitində qaldırılan inkişaf etmiş ölkələrdə tullantıların idarəolunması sahəsindəki böhran, ən effektiv texnoloji və siyasi həll yolları olub. Hər bir qitədən 900-dən artıq nümayəndə tullantıların idarəolunması sahəsindəki irəliləyişlərlə tanış olub və bu sahədəki nailiyyətlərini bölüşüb.

Müxtəlif ölkələrdən 245 mərəzəci tullantıların idarəedilməsi sahəsində təcrübə və fikirlərini iştirakçılarla paylaşıb. Akademiklər tədqiqatlarının və araşdırmalarının nəticələri haqqında məlumat verib, sənaye spikerləri isə texnologiya və yeniliklərini nümayiş etdiriblər.

Tədbirdə "Təmiz Şəhər" ASC-

nin idarə Heyətinin sədri Zakir İbrahimov ölkəmizdə tullantıların idarəolunması sahəsindən inkişafi haqqında məruzə ilə çıxış edib. O, Azərbaycanda bu sahədə görülen işlər, "Təmiz Şəhər" ASC-nin həyata keçirdiyi layihələr haqqında geniş məlumat verib. Qeyd olunub ki, tullantıların idarəolunması sənaye-i ölkəmizdə yenicə formallaşdırmağa başlayan sahə olmasına baxmayaq, son zamanlar bu sahədə böyük irəliləyişlər əldə edilib. Z.İbrahimov vurgulayıb ki, tullantıların düzgün idarəedilməsi sisteminin yaradılması məqsədilə müasir standartlara uyğun poligonun quşulması, ildə 500 min ton məisət

tullantisını zərərsizləşdirməklə yaşı, alternativ enerji kimi 231 milyon kvt/s enerji istehsal edəcək zavod və illik 200 min ton güce malik tullantıların çeşidlənməsi zavodlarının tikintisi üzrə işlər yekunlaşmaq üzərdir. Eko-Sənaye Parkının yaradılması ilə bağlı görülen işlər, nəzərdə tutulan tədbirlər və Azərbaycanda yaşıl biznesin inkişaf imkanları barede tədbir iştirakçılarına geniş məlumat verən Z.İbrahimov tullantıların idarəedilməsi sahəsində Azərbaycan təcrübəsinin inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün uğurlu nümunə ola biləcəyini vurgulayıb, iştirakçıları maraqlandıran sualları cavablandırıb.

6759 istehsalçıya güzəştli mineral gübrələr veriləcək

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçısı olan hüquqi və fiziki şəxslər hər hektar əkin sahəsinin becərilmesində istifadə etdiyi yanacaq və motor yağılarına görə dövlət tərəfindən bündə vəsaiti hesabına 40 manat yardım verilməsi, habelə "Aqrolizinq" ASC və digər hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən istehsalçılara satılan mineral gübrələrin dəyərinin 50 faizinin dövlət tərəfindən ödənilməsinin təmin edilməsi üzrə Respublika Komissiyasının iclası keçirilib. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyindən verilən məlumatə görə, iclasda Nazirlər Kabinetinin 15 fevral 2007-ci il tarixli 32 nömrəli və "Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarına əlavələr və dəyişikliklər edilməsi barədə" Nazirlər Kabinetinin 13 iyun 2008-ci il tarixli 135 nömrəli Qərarlarının icrasına uyğun olaraq 2012-ci ildə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçılara mineral gübrələrin güzəştli qiymətlə satışı və onların dəyərinin 50 faizinin dövlət vəsaiti hesabına ödənilməsi üçün satıcı təşkilatlardan və rayon komissiyalarından daxil olmuş sənədlərə baxılıb.

Komissiyanın iclasında qeydiyyatdan keçmiş 8 satıcı təşkilat üzrə Nazirlər Kabinetinin müvafiq qaydalarına uyğun olaraq 6759 nəfər istehsalçıya 49025,72 hektara görə 50 faiz güzəştli satılmış 9565280 kq mineral gübrə üçün 2275187,28 manat dövlət büdcəsi vəsaitinin onların hesabına ödənilməsi barədə qərar qəbul edilib.

Cənub regionunda radiomonitorinq keçirilib

Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin Dövlət Radiotəzliklər İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən, qrafikə uyğun olaraq respublika ərazisində radiomonitorinq işləri aparılır. Nazirlilikdən verilən məlumatə görə, bu dəfə mütxəssislər ölkənin cənub bölgələrində TV və FM proqramlarının yayım vəziyyətinin araşdırılması məqsədilə radiomonitorinq keçiriblər. Görülən işlər zamanı TV və FM kanallarının yayım keyfiyyəti yoxlanılır, TV stansiyalarda istismar olunan vericilərə texniki baxış keçirilir.

Azərbaycan və Avstriya arasında anlaşma memorandumu imzalandı

BMT-nin Avropa üzrə İqtisadi Komissiyasının təşkilatçılığı ilə Avstriyanın Vyana şəhərində keçirilən Nazirlər Konfransında iştirak etmek üçün həmin ölkədə səfərdə olan əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Fizuli Ələkbərov və Avstriyanın federal əmək, sosial işlər və istehlakçıların müdafiəsi naziri Rudolf Hundstrofer tərəfindən iki ölkə arasında əmək, məşğulluq və sosial təminat sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Nazirlilikdən verilən məlumatə görə, iki ölkə arasında əmək, məşğulluq və sosial təminat sahələrində feal əlaqələrin yaradılması və inkişaf etdirilməsi niyyətlərinin ifadə olunduğu Memorandum tərəflərin ən qabaqcıl milli təcrübələrini paylaşmaqla, qarşılıqlı faydalı və ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafı istiqamətində səylərinin birləşdirilməsini, qarşılıqlı maraq kəsb edən sahələrdə uğurlu, faydalı və ikitərəfli əməkdaşlığın qurulmasını nəzərdə tutur.

Memorandumda əsasən, iki nazirlik arasında əmək və məşğulluq sahələrində müvafiq qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, işsiz və işaxtarlan vətəndaşların, eləcə də sosial müdafiəye xüsusi ehtiyacı olan qrupların məşğulluq imkanlarını yaxşılaşdırın aktiv əmək bazarı siyasetinin inkişaf etdirilməsi, onlar üçün əmək bazarının tələbkarlarına uyğun peşə təliminin təşkili sahələrində əməkdaşlığın həyata keçirilməsi barədə razılığa gəlinib.

Sənəddə həmçinin, əlliyyi olan insanların tibbi və sosial problemlərinin həlli, əlliyyi olan qiymətləndirilməsi sistemi, əlliyyi olan insanların üçün peşə təlimi və reabilitasiyanın təşkili məsələlərini əks etdirən əlliyyi siyasetinin inkişaf etdirilməsi, risk qruplarının integrasiyası üzrə tədbirlərin görülməsi, ahil insanlar və əhalinin sosial müdafiəye xüsusi ehtiyacı olan qrupları üçün sosial xidmətlərin təşkili və digər sahələrdə əməkdaşlığın həyata keçirilməsi əksini təsdiq etdirilir.

“İqtisadi futbol” layihəsi həyata vəsiqə aldı

VISA, FIFA-nın rəsmi sponsoru olaraq Azərbaycanda “İqtisadi futbol” adlı yeni öyrədici interaktiv oyunu istifadəyə verib. Mərkəzi Bankdan verilən məlumatə görə, “İqtisadi futbol” oyunu gənclərin maliyyə savadlılığının artırılması istiqamətində VISA-nın qlobal təşəbbüsünün tərkib hissəsidir. Bu dinamik və heyətamız oyun maliyyə biliklərini artırır, məsuliyyətli və şüurlu bündəcə yığımını öyrədir və vergilərin ödənilməsinin əhəmiyyətini və qaydalarını izah edir. Layihə Mərkəzi Bank və Vergilər Nazirliyi ilə birgə həyata keçirilir.

“İqtisadi futbol” oyunu, dönyanın ən məşhur idman növü olan futbolu VISA-nın maliyyə savadlılığı sahəsində ən son texnologiyaları ilə əlaqələndirir. Təqdim olunan oyun, oyuncuların pulun idarə olunması sahəsində biliklərini müəyyən etməyə imkan verir. Oyun iştirakçıları təqdim olunan bir neçə variantasından düzgün olanını seçərək sualları cavablandırır və FIFA Dünya Çempionatının virtual meydancasında istenilen futbol komandası ilə oynaya bilir. VISA-nın FIFA ilə tərəfdarlığı sayəsində bu oyun sadəcə bir neçə il ərzində bütün dünyada populyarlıq qazanıb və Rusiya, Ukrayna və Belarusiya kimi qonşu dövlətlərə daxil olmaqla 20-dən artıq ölkədə həyata keçirilib.

“İqtisadi futbol” oyunu ilə bağlı keçirilən tədbirdə Visa şirkətinin MDB və Cənub Şərqi Avropa üzrə başdirektoru Jean-Marc Tonti bildiri ki, maliyyə sahəsində savadlı cəmiyyət ölkənin sosial və iqtisadi inkişafının əsası oludugu müəyyən etdi: “VISA, nağdsız ödənişlər sahəsində bir lider kimi, 10 ildən artıqdır ki, bütün dünyada insanların öz maliyyələrini daha yaxşı idare etməsi və nəticə etibarilə həyat standartlarını artırması üçün onların bilik və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi istiqamətində maliyyə savadlılığı proqramları hazırlanmaqdadır. Azərbaycan MDB ölkələri arasında VISA-nın ən əsas bazarlarından biridir və biz partnərlərimiz olan Azərbaycan Mərkəzi Bankı və Vergilər Nazirliyinə dərin minnədarlığımızı bildiririk. Bu qurumların dəstəyi sayəsində bu gün Azərbaycanda VISA-nın ilk maliyyə təhsili layihəsi - “İqtisadi futbol” u təqdim etməyə nail olmuşuq”.

Mərkəzi Bankın inkişaf departamentinin direktor müavini Natəvan Məmmədova bildirib ki, ölkə əhalisinin maliyyə savadlılığının artırılması Mərkəzi Bankın əsas prioritətlərindən biridir: “Biz, maliyyə məhsulları haqqında məlumatlılığı artırmaq, iqtisadi təhsili olmayan yetkin yaşılı insanların öz bündələrini plan-

laşdırılmasına yardım etmək, bankçılıq və maliyyənin əsaslarını məktəb şagirdlərinə və tələbələrə öyrətmək, iqtisadiyyat və maliyyə haqqında xəbərləri düzgün və professional səviyyədə paylaşmaları üçün KİV nümayəndələrinə təlimlər keçmək məqsədilə böyük miqdarda maliyyə və intellektual resurslar ayıraq müxtəlif layihələr həyata keçiririk. VISA şirkəti ilə birgə həyata keçirilən bu layihə də belə layihələrin tərkib hissəsidir və ümidi edirik ki, bu layihə şagirdlər və tələbələr, oğlanlar və qızlar, həmçinin yetkin yaşılı nəsil arasında böyük marağa səbəb olacaq”.

Vergilər Nazirliyinin Vergi ödəyicilərinə Xidmət Departamentinin Direktoru Elçin Məmmədov qeyd edib ki, təmsil etdiyi dövlət orqanının qarşısında duran vəzifələrdən biri də informasiya texnologalarından istifadə etməklə əhali arasında vergi biliklərini artırmaqdır: “VISA şirkəti ilə birgə həyata keçirilən “İqtisadi futbol” layihəsinin məqsədi də oyun janrında əhaliyə, əsasən gənc nəslə iqtisadi biliklər, o cümlədən vergilər barədə bilikləri təqdim etməkdir. Qeyd edim ki, Vergilər Nazirliyi tərəfindən vergilərin tədrisi ilə əlaqədar şagird və tələbələr üçün bir neçə dərslik nəşr edilib, ümumtəhsil məktəblərində vergiləri tədris etmək üçün 50-dən çox metodiki kabinet təşkil olunub, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində “Vergi və vergiqoyma” kafedrası yaradılıb. Hər il “Vergilər uşaqların gözü ilə” uşaq rəsm müsabiqəsi, orta və ali təhsil müəssisələrində vergilərə aid bilik yarışları keçirilir. Əminəm ki, “İqtisadi futbol” bu tipli tədbirlər sırasında öz layiqli yerini tutacaq, gənclərimizin böyük marağına səbəb olacaq və onlar arasında vergi mədəniyyətinin artırılmasına kömək edəcək”.

Qeyd edek ki, “İqtisadi futbol” yeniyetmələrə, orta məktəb şagirdlərinə və yetkin yaşılı insanlara istiqamətlənmüş üç çətin mərhələdən ibarətdir. Suallar və mövzular yığım və bündəcə, vergilər, kredit və digər bank xidmətlərindən səmərəli istifadə olunmasını əhətədir. Oyun həmçinin özü-özünə öyrənmə variantını da təklif edir. 4 təlim modulunu bitirdikdən sonra oyuncular yığım və bündəcən əsaslarını, vergilərin nə üçün ödənildiyini, etibarlı borcalan olmağın nə demək olduğunu və ödəniş kartını necə seçməyi öyrənirler. Oyuncuların biliyi qiymətləndirmək məqsədilə hər bir modula testlər və çalışmalar daxildir. “İqtisadi futbol”un Azərbaycan və rus dilində versiyaları mövcuddur.

RİTN-də İsrail səfiri ilə görüş keçirilib

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli Abbasov İsrail dövlətinin Azərbaycana yeni təyin olunmuş fəvqələdə və selahiyətli səfiri Rafael Harperlə görüşüb. RİTN-dən verilən məlumatə görə, Azərbaycanda səfir kimi fəaliyyət müddətində prioritet məqsədlərinən söz açan R. Harper ölkələr arasında İKT sahəsində intensiv əlaqələrin, o cümlədən əməkdaşlığın daha six zəmin üzərində quşulmasında məraqlı olduğunu vurgulayıb. İsrailin telekommunikasiya sahəsində çalışan bəzi şirkətlərinin hazırda Azərbaycanda fəaliyyətindən məmənənlər

günə ifadə edən səfir bu ilin noyabrında İsraildə keçiriləcək kibertəhlükəsizlik üzrə beynəlxalq konfrans və sərgiyə nazir Ə. Abbasovun rəsmən dəvət olunduğunu xatırladıb.

Səfir qeyd edib ki, bu səfər çərçivəsində İKT üzrə infrastruktur layihələr, o cümlədən “Ağıllı şəhər”, kibertəhlükəsizlik və

s. kimi layihələrlə yaxından tanışlıq, İsrailin İKT sahəsində qabaqcıl şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüş, həmçinin naziri müşayiət edəcək azərbaycanlı sahibkarlarla qarşılıqlı forumun keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Nazir Ə. Abbasov öz növbəsində Azərbaycan-İsrail İKT münasibətlərinin inkişafını yük-

“Xəzər həftəsi” tədbirləri keçiriləcək

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qəbul etdiyi qərara uyğun olaraq 1978-ci ildən etibarən hər il sentyabr ayının sonuncu həftəsi “Beynəlxalq Dəniz günü” kimi qeyd olunur. Ekoloji və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən verilən məlumatə görə, sentyabrın

24-30-da “Xəzər həftəsi” çərçivəsində nazirlik tərəfindən hazırlanmış tədbirlər planına müvafiq olaraq Xəzər dənizinin Azərbaycana mensub 955 kilometrlik sahil zolağında-Nabran, Sumqayıt, Bakı, Neftçala, Lənkəran şəhər və rayonlarının ərazilərində vətəndaşların, yerli icra strukturlarının, təhsil müəssisələrinin iştirakı ilə iməciliklərin, dəyirmi masaların keçirilməsi, həmçinin Xəzərin bioressurslarının artırılması istiqamətində Azərbaycan hökuməti

tərəfindən görülmüş işlər barədə iştirakçıların məlumatlandırılmasına nəzərdə tutulub.

“Beynəlxalq Dəniz günü” ilə əlaqədar keçiriləcək tədbirlər dənizin ekoloji cəhətdən saflığının və davamlılığının qorunmasına, onun sərvətlərinin mühafizə olunmasına, eləcə də bu istiqamətdə görülən işlər barədə ictimaiyyətin maarifləndirilməsinə yönəlib. Tədbirlərin keçirilməsində əsas məqsəd dünya ictimaiyyəti-

nin, dövlətlərin və özəl sektorların diqqətini dənizin və onun bioressurslarının qorunmasına yönəltməkdir.

Ekoloji təqvimə daxil edilmiş “Beynəlxalq Dəniz günü”nın davam etdiyi müddətdə Ekoloji və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin mütəxəssisləri tərəfindən ictimaiyyətə su hövzələrinin zənginliyi barədə məlumatlar veriləcək, eyni zamanda bu resursların qorunmasının vacibliyi təbliğ ediləcək.

Azərbaycanın təhsil naziri, tanınmış ziyanlı, ictimai xadim, professor Misir Mərdanovun "Azərbaycan təhsil tarixi" Azərbaycanın təhsil tarixinin publisistik dille qələmə alınan ensiklopediyasıdır. Azərbaycan təhsilinin tarixi ilk dəfədir ki, bu cür əhatəli və sistemli şəkildə oxuculara təqdim olunur. Görkəmlı maarif fədailərinin, mütəfəkkirlərin və pedaqoqların həyatı, onların xalqın maariflənməsi yolunda qeyri-bərabər mübarizədə göstərdikləri dözüm, cəsərət haqqında qısa ocerklər bu fundamental əsəri daha maraqlı və oxunaqlı edir. Bu baxımdan çoxcildliyi həm də təhsil tarixinin publisistik dillə qələmə alınmış ensiklopediyası da adlandırmış olar.

Coxcildliyin birinci fəslində müstəqillik illərində ali təhsil müəssisələrinin şəbəkəsinin inkişafı, özəl təhsil müəssisələrinin yaranması, Azərbaycan ali təhsil sisteminin dünya və Avropa ali təhsil məkanına integrasiyası, Boloniya prosesinə qoşulmaqla əlaqədar aparılan məzmun İslahatları və yeni standartların tətbiqi, keyfiyyətə nəzarətin müasir mexanizmləri olan akkreditasiya, lisenziyalasdırma təcrübəsindən istifadə məsələləri bu ciddə öz əksini tapıb. Ali təhsil sahəsində yeni normative-hüquqi bazanın yaradılması, çoxpilləli sisteme keçidlə əlaqədar həyata keçirilən tədbirlər də kitabda yer alıb. Ali təhsilde keyfiyyəti təmin etmək, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, ali təhsil müəssisələri arasında sağlam rəqabet mühitini yaratmaq məqsədilə universitetlərə maliyyə müstəqilliyyinin verilməsi və adambasa maliyyələşmə mexanizminin tətbiqi də burada geniş şərh edilib.

Təhsil naziri Misir Mərdanov qeyd edib ki, Azərbaycanın müstəqilliyyinin bərpası ali təhsilin inkişafı tarixində keyfiyyətə yeni mərhələnin əsasını qoyub. Bu dövr ali təhsilin məzmunun milli dövlətçilik prinsipləri və azərbaycanlı ideologiyasına uyğun yeniləşdirilməsi, bu təhsil pilləsində əsaslı İslahatların aparılması, ölkənin ehtiyaclarına uyğun rəqabətə davamlı kadı hazırlığı və insan kapitalının formalasdırılması dövrü kimi təhsil tarixinə düşməsdür. Azərbaycanın müstəqilliyyinin 20 il ərzində ali təhsil sistemi yenidən qurulmuş və dünya təhsil sisteminin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrildi: Azərbaycanın müstəqilliyyinin ilk illərində ölkədə yaranmış çətin vəziyyət ali təhsil sisteminə də ağır zərbə vurdu. 1988-ci ildə təhsildə başlayan tənəzzül həmin illərdə daha da dərinləşdi və geniş miqyas aldı. Ölkədə ictimai-siyasi durumun qeyri-sabitliyi, dağdıcı meyillerin baş alıb getməsi bütün sahələrdə olduğu kimi, ali təhsil sisteminde də tədris prosesinin tez-tez pozulmasına, ali təhsil müəssisələrinin binalarının, ərazilərinin və avadanlığının menimsenilməsi, başqa məqsədlər üçün istifadəsinə, maddi-texniki bazanın dağıdılmasına, bu kimi digər neqativ halların baş verməsinə səbəb oldu. Ölkədə hökm süren xaos təhsil, elm, savad kimi ümumiyyəti dəyərlərə zərbə vurdu, nəticədə vaxtilə cəmiyyətdə böyük hörmət və nüfuza malik olan ali məktəbə, müəllimə, ziyanlıya hörmət, təhsilə maraqlı azaldı.

1992-ci ildə qəbul edilən "Təhsil Qanunu"nın Azərbaycan təhsilində əsaslı yenileşmələr aparmaq üçün real zəmin yaratdı, həmin qanunda ölkənin iqtisadi potensialının nəzərə alınmaması, təhsilin ayrı-ayrı pillələri üzrə dövlət təhsil standartlarının və bazis tədris planlarının hazırlan-

"Azərbaycanın təhsil tarixi":

nib təsdiqlənməməsi, ixtisasartırma və yenidən hazırlanma təhsilində yeni mexanizmləre keçidin hazırlanması, müasir tələbatı ödəyən kadr hazırlığı və təminatı üzrə təşkilati mexanizmlərin yaradılması qeyd olunmuşdu. Həmçinin "Təhsilin təşkili və idarəolunması" ixtisası üzrə mütəxəssis-təhsil mənecərlərinin hazırlanmasına başlanılmış və bu istiqamətdə kadr hazırlığının ardıcıl inkişaf etdirilməsi, pedagoji ali və orta ixtisas məktəblərində müəllim hazırlığının yeni modelinə keçilməsi, kadrların ixtisasının artırılması və yeniden hazırlanması təhsilində müqavilə mexanizmlərinin tətbiqi, əlavə pedagoji təhsil sisteminin yeni modelinin qurulması, diplomdansor rəsədi təhsil konsepsiyası, distant təhsil konsepsiyası, ixtisasartırma və yenidən hazırlanma təhsilinin təşkili modellərinin hazırlanması, təsdiqi və prosesə tətbiq edilməsi, təhsil sisteminə beynəlxalq informasiya mübadiləsi mexanizminin tətbiqi, elmi-kültəvi kitabxanaların beynəlxalq informasiya kanallarına qoşulması üçün informasiya bazasının yaradılması, yeni standartların və İslahatların həyata keçirilməsinə nəzarət etmək və qiymətləndirmək məqsədilə dövlət monitorinq sisteminin qurulması vurğulanmışdı.

Nazir vurğulayıb ki, qloballaşmanın geniş vüset aldığı informasiya cəmiyyətində sosial-iqtisadi fəaliyyət sahələrində rəqabetin gücləndiyi, habelə təbii resursların tədricən tükəndiyi bir vaxtda təhsilin rolü daha da artmaqdadır: "Təsadüfi deyil ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı XXI əsri "Təhsil əsri" elan edib. Yüksək intellekte malik insan kapitalının formalasmasında, davamlı inkişafa zəmin yaradan güclü iqtisadiyyatın qurulmasında təhsilin, xüsusiəli ali təhsilin rolü heç vaxt indiki qədər aktual olmayıb. Bütün ölkələrdə olduğu kimi Azərbaycanda da insan kapitalının formalasmasında ali təhsilin rolü danılmazdır: "1993-cü ildə ölkədə iki pilləli ali təhsilin (bakalavriat və magistratura) tətbiqinə başlanılması Azərbaycanın təhsil tarixinde mühüm hadisələrdən biridir. İlk dəfə 23 ali təhsil ocağında 80 istiqamət, 300-dən çox ixtisas üzrə bakalavr pilləsinə tələbə qəbulu aparılıb. Öten il-

IX YAZI

"Ali ve orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiyası və akkreditasiyası haqqında əsasname" təsdiq edildikdən sonra qısa müddət ərzində təhsilin keyfiyyətinə nəzarət mexanizmi yaradılıb. Bundan əlavə, 1999-cu ildə tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsi üzrə yeni mexanizmin tətbiqinə eksperiment şəklində başlanılıb. Hazırda bu sistem demək olar ki, bütün ali təhsil müəssisələrini əhatə edir. Müasir tələblərə cavab verən, dərin təfəkkürə, pedagoji və metodik ustalığa malik olan müəllim kadrların hazırlığı daim diqqət mərkəzindədir. Bu işin təkmilləşdirilməsi istiqamətdə müyyəyen tədbirlər görülüb. Belə ki, müəllim kompetensiyasını müəyyənləşdirən professoqram hazırlanıb, ucqar rayonların məktəblərini müəllim kadrları ilə təmin etmək məqsədilə mövcud ixtisas siyahısına (klassifikasiatora) qoşa ixtisaslar daxil edilib, pedagoji təcrübə haqqında qaydalar hazırlanıb: "Təhsil Nazirliyi Dünya Bankı ilə birgə Təhsil Sektorunun Inkişafı Layihəsi" çərçivəsində "Müəllim hazırlığı" alt komponenti üzrə "Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz pedagoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyası"nı, ibtidai sinif müəllimi hazırlığını təmin edən məzmunca təmamilə yeni kurikulum hazırlanıb və həmin sənədlər təsdiq olunub. Eyni zamanda, "Təhsilin əsasları" fənninin dərsliyi tərtib edilib. İbtidai sinif müəllimi hazırlığı üzrə kurikulumun 3 pilot ali məktəbde tətbiqinə başlanılıb. Müasir dövrdə Avropa ölkələri təhsil sistemlərinin integrasiyası və ümumavropa ali təhsil məkanının formalasdırılması xüsusi aktuallıq kəsb edir. Bu baxımdan həyata keçirilən tədbirlər arasında Boloniya prosesi önemli yer tutur. Azərbaycan 2005-ci ildə Boloniya prosesinə qoşulub və bununla da faktiki olaraq ali təhsildə aparlaçaq İslahatların konturları müəyyənləşdirilib. Boloniya Bəyannaməsinin müddəalarını həyata keçirmək üçün 2006-2010-cu illəri əhatə edən müvafiq tədbirlər planına uyğun olaraq, "Bakalavr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum dövlət tələblərinin strukturu" təsdiq edilib və müvafiq istiqamətlər üzrə yeni nəsil dövlət təhsil standartları hazırlanıb. Azərbaycanın Bolonya prosesinə qoşulması ilə əlaqədar ali təhsildə kredit sisteminin tətbiqinə zərurət yaranıb. Bu sistemin tətbiqi ilə bağlı hüquq-normativ bazanın yaradılması istiqamətdə bir çox xarici ölkələrin təcrübəsi öyrənilib, "Ali təhsil müəssisələrinde kredit sistemi ilə tədrisin təşkili barədə nümunəvi Əsasname" təsdiq olunub, ilkin mərhələdə bir neçə ali məktəbdə eksperiment şəklində kredit sisteminin tətbiqi qərara alınıb. 2006-2007-ci tədris ilində 10 ali məktəbdə başlanan eksperiment 2009-2010-cu tədris ilindən 27 dövlət ali məktəbinin bütün ixtisaslarını əhatə edir".

M.Mərdanov bildirib ki, ölkədə təhsilin dünya təhsil sisteminə, xüsusən ali təhsil müəssisələrinin Avropa ali təhsil məkanına integrasiyası prosesini və Boloniya Bəyannaməsinin tələbələrinin yerinə yetirilməsi sahəsində işləri sürətləndirmək məqsədilə Prezident İlham Əliyev tərəfindən "Azə-

təhsil haqqında dəyərli salnama

baycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinin Avropa ali təhsil məkanına integrasiyası ilə bağlı bəzi tədbirler haqqında" sərəncam imzalanıb. Həmin sərəncamın birinci bəndinə əsasən "2008-2012-ci illerdə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil sisteminde islahatlar üzrə Dövlət Programı" hazırlanıb və Nazirlər Kabinetinə tərəfindən təsdiq edilib. Dövlət Programının icrasını təmin etmək məqsədile Təhsil Nazirliyi tərəfindən fəaliyyət planı hazırlanıb. Mövcud ali təhsil ixtisaslarının təsnifatının təsdiqindən xeyli vaxt keçməsi, respublika iqtisadiyyatının infrastrukturunu və əmək bazarının tələbatının dəyişilməsi, Azərbaycanın Boloniya prosesinə qoşulması, ali təhsilin bakalavr pilləsində ixtisasların (programların) siyahısının YUNESKO-nun qəbul etdiyi müvafiq sənədlərə uyğunlaşdırılması, eyni zamanda, həmin təsnifatda respublikada kadr hazırlığı aparılmayan (təxminən 531 ixtisasdan 264 ixtisas üzrə mütəxəssis hazırlığı aparılmış) ixtisasların mövcudluğu onun yenidən işlənməsi zərurətini yaradıb. Təsadüfi deyil ki, bu sənədin yeniləşdirilməsi məsəlesi Təhsil Komissiyasında müzakirə olunub, yaradılan işçi qrupu tərəfindən "Ali təhsilin bakalavr pilləsi ixtisaslarının (programlarının) siyahısı" hazırlanıb və ali məktəblərdə müzakirə edildikdən sonra Nazirlər Kabinetinin 12 yanvar 2009-cu il tarixli qərarı ilə təsdiq edilib. Siyahıya daxil olan və mütəxəssis hazırlığı aparılan bütün ixtisaslar üzrə Dövlət təhsil standartları hazırlanıb və ali məktəblərdə onların tətbiqinə başlanılıb. "Təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu" prezidentin fərmanı ilə təsdiq olunub. Fərmanın icrasını təmin etmək məqsədile Nazirlər Kabinetinin sərəncamına uyğun olaraq Təhsil Nazirliyinin əmri ilə "Tədbirlər planı" təsdiq edilib. Həmin plana əsasən təhsilə bağlı normativ-hüquqi bazanın "Təhsil Qanunu"nun tələblərinə uyğunlaşdırılması istiqamətində geniş iş aparılır.

Təhsil naziri yazib ki, 1993-cü ildə ölkədə iki pilləli ali təhsilin (bakalavriat və magistratura) tətbiqinə başlanılıması Azərbaycanın təhsil tarixinde müüm hadisələrdən biridir. İlk dəfə 23 ali təhsil ocağında 80 istiqamət, 300-dən çox ixtisas üzrə bakalavr pilləsinə tələbə (13 600 nəfər) qəbulu aparılıb. Ötən illər ərzində bakalavr təhsilinin məzmununda köklü dəyişikliklər və yeniləşmələr aparılıb. Belə ki, mövcud qaydalar təkmilləşdirilib, dünya təhsil sistemini tələblərinə uyğun standartlar yaradılıb, tədrisde kredit sisteminin tətbiqinə başlanılıb. 2009-cu ildə təsdiq edilən "Təhsil haqqında" Qanunu uyğun olaraq ali təhsilin bakalavr pilləsində hüquqi-normativ baza təkmilləşdirilir: "Azərbaycanda çoxpilləli ali təhsil strukturunun təsdiq edilməsi xalq təsərrüfatının tələbatına əsasən mütəxəssisin elmi, professional və ümumi hazırlığını dünya standartlarına uyğun təmin edir. Bu strukturda inkişaf etmiş ölkələrdə ali təhsilin inkişaf təcrübəsindən, YUNESKO tərəfindən qəbul edilmiş təhsilin Beynəlxalq standartlarından istifadə olunur. Hal-hazırda təhsil alan tələbələr üçün mövcud təhsil sistemi saxlanılaqla, yeni çoxpilləli təhsil sistemine kecid 1993-1994-cü ildən başlanır. Ali

təhsilin əsasını təhsilin istiqamətləri üzrə elm, texnika və mədəniyyətin bütün sahələrini əhatə edən təhsil-peşə proqramları təşkil edir və şəxsiyyətə insan və cəmiyyət, tarix və mədəniyyət haqqında sistemli biliklərə yiyələnmək, təhsilin istiqamətləri üzrə əsaslı elmi və peşə bilikləri almaq imkanları yaradır. Azərbaycan Respublikasının Ali təhsil tədris müəssisələrinin kadr potensialını, maddi-texniki bazasını nəzərə almaqla ixtisasların xüsusiyyətlərindən asılı olaraq üçpilləli (bakalavr, magistratura, doktorantura) təhsil həyata keçirilir. Birinci pillədə (bakalavr) təhsil müddəti 3-4 il nəzərdə tutulur. Ali təhsil müəssisələrinin "bakalavr" pilləsində tələbələr əsasən bütün fənlər, o cümlədən xarici dildən müvafiq kafedra qarşısında yekun dövlət imtahanları verirlər. Birinci pilləni müvəffəqiyyətlə başa vurmuş məzunlara fakültə elmi şurasının qərarı ilə "bakalavr" ixtisası və elmi dərəcəsi verilir. Müvafiq ixtisaslar üzrə qiyabi, axşam və eksternat yolu ilə ancaq "bakalavr" dərəcəsi verile bilər. Birinci pillədə "bakalavr" ixtisas və elmi dərəcəsi alan və müvafiq reytinq qazanmış məzunlar tehsillərini magistratura da davam etdirə bilər. Reytinqi aşağıdakılardan isə istehsalatda ən azı iki il işləyib ümumi qaydada magistratura qəbul oluna bilər. Buraxılış işləri bakalavr pilləsində tələbələrin təhsilinin son mərhələsi olmaqla istiqamət üzrə alinan nəzəri və təcrübi biliklərin sistemləşdirilməsi, möhkəmlənməsi və genişləndirilməsi, analitik və yaradıcı düşüncənin inkişaf etdirilməsi, konkret standart məsələlərin həlli vədişlərinin aşınması, eləcə də onların texniki-iqtisadi, istehsalat və mədəni quruculuq məsələlərinə tətbiqi, müstəqil işləmək vərdişlərinin inkişaf etdirilməsi, eləcə də buraxılış işlərində qoyulan problem və sualların həllinin araşdırılması metodlarına yiyələnmək, tələbələrin müasir istehslatın, elmin, texnikanın və mədəniyyətin müvafiq sahələrində müstəqil işləməyə hazırlığı səviyyəsini müəyyənləşdirmək məqsədi daşıyır. Buraxılış işlərinin müdafiəsi tələbələrin yekun dövlət attestasiyasının bir hissəsi olmaqla, həm də onların son attestasiyasıdır. Bu attestasiyanın neticəsinə görə məzuna ixtisas dərəcəsi verilir. Buraxılış işləri bir qayda olaraq elmi və ya praktiki ehəmiyyətə malik olmalıdır. Bütün attestasiya sınaqlarından, o cümlədən müəyyən fənn üzrə dövlət imtahanından və ya fənlərarası yekun imtahanından müvəffəqiyyətlə çıxmış bakalavr tələbələr buraxılış işinin müdafiəsinə buraxılırlar. Buraxılış işlərinin mövzuları məzunların istehsalatla bağlı standart məsələləri elm və texnikanın müasir tələbələri baxımından təhlil edə bilməsinə, bu istiqamətə və ya ixtisasa uyğun magistratura pilləsindəki ixtisaslaşmaya hazır olmağa yönəlməyi, eyni zamanda tələbələrin ali məktəbin bakalavr pilləsində qazandıqları nəzəri və təcrübi biliklərin həcm və məzmununa uyğun olmalıdır".

M.Mərdanov qeyd edib ki, 1997-ci ildə ali təhsilin bakalavriat pilləsində ilk buraxılış olduqdan sonra Nazirlər Kabinetinin razılığı əsasında Təhsil Nazirliyinin əmri ilə ölkənin 23 dövlət, 9 özəl ali məktəbinde ali təhsilin ikinçi - magistratura pilləsinə keçilməsinə

icazə verilib, onlardan 23-də tələbə qəbulu aparılıb. 2005-ci ilə kimi magistraturaya qəbul ali məktəblər tərəfindən aparılıb. Prezidentinin fərmanı ilə təsdiq olunan "Azərbaycan Respublikasının Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası haqqında Əsasnamə"yə uyğun olaraq həmin ildən magistraturaya tələbə qəbulu TQDK tərəfindən həyata keçirilir. Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə 2001-2002-ci tədris ilində magistratura pilləsinin qiyabi şöbəsinə də tələbə qəbulu aparılır. Hazırda 15 qeyri-dövlət ali təhsil müəssisəsindən 11-də magistr hazırlığı aparılır. Ümumilikdə isə ölkənin 35 ali təhsil müəssisəsində magistr hazırlığı həyata keçirilir.

Təhsil naziri bildirib ki, ali təhsil müəssisələrinin Avropa ali təhsil məkanına integrasiyası ilə bağlı bəzi tədbirler haqqında Sərəncamı"nın icrasını təmin etmək məqsədilə ölkə Prezidenti yanında Təhsil Komissiyasının qərarına əsasən yaradılmış işçi qrupu ilə birgə "Ali təhsilin bakalavr pilləsində ixtisasların (programların) siyahısı"nın yeni lahiyəsinin hazırlanması sahəsində geniş iş aparılıb. Belə ki, bu məqsədilə ABŞ-in, bəzi Avropa ölkələrinin, Türkiyənin, Rusiya Federasiyasının, Orta Asiya respublikalarının və sair təcrübəsi öyrənilmiş, Təhsil Nazirliyində və ali məktəblərdə mütəxəssislərə çoxsaylı görüşlər və müzakirələr təşkil edilmiş, hər bir fəaliyyət sahəsi üzrə mütəxəssislərə fikir mübadiləsi aparılmış, müvafiq qərara uyğun olaraq mövcud klassifikasiator YUNESKO-nun və digər beynəlxalq qurumların qəbul etdiyi sənədlərə uyğunlaşdırılmışdır. Əvvəlki klassifikasiatordan fərqli olaraq bu siyahıda ixtisasların sayı 515-dən 148-ə endirilmiş, ixtisas qruplarının və ixtisasların, xüsusilə müəllimlik və mühəndislik ixtisaslarının adlarında dəqiqləşmələr aparılıb. Layihə Təhsil Nazirliyinin məktubu ilə təsdiq üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir. Bakalavr pilləsinin yeni klasifikasiatorunun hazırlanması ilə əlaqədar olaraq "Magistr programlarının siyahısı"nın yenidən hazırlanması zərurəti yaranmışdır. Bu zərurəti nəzərə alaraq mütəxəssislərin iştirakı ilə siyahının ilkin variantının layihəsi hazırlanmış və nazirliyin məktubu ilə müzakirə üçün ali məktəblərə göndərilmişdir. Layihə ali təhsil müəssisələrinin müvafiq struktur bölmələrində geniş müzakirə olunmuş, rəy və təkliflər bildirilmişdir. Ali məktəblərin təklifləri əsasında "Magistr programlarının siyahısı"nın yeni variantı hazırlanmış, rəy və təkliflər üçün yenidən ali məktəblərə göndərilmişdir: "Təhsil Nazirliyinin əmri ilə təsdiq olunmuş "Bakalavr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum Dövlət tələbələrinin strukturu"na uyğun olaraq istiqamətlər (ixtisaslar) üzrə dövlət təhsil standartlarının hazırlanması işi davam etdirilmişdir. Belə ki, ali hərbi təhsil müəssisələri üçün "II030900-Inzibati ilarəetmə" istiqamətinin yeni standartı hazırlanmış və Təhsil Nazirliyinin 20 oktyabr 2008-ci il tarixli, 1156 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir. Şöbənin iş planına müvafiq olaraq "Magistr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum dövlət tələbələrinin strukturu"-nın yeni layihəsi hazırlanmış və ali məktəblərin müzakirəsinə verilmişdir. Yeni strukturda ixtisaslaşma fənlərinin

siyahısının və məcburi minimum məzmunun müəyyənləşdirilməsi magistr hazırlığı aparan ali məktəblərin səlahiyyətinə verilmiş, seçmə fənlərə ayrılan saatların miqdarı 35%-ə qədər artırılmış, magistr programlarının elmi-tədqiqat hissəsi üzrə bilik və bacarıqlara qoyulan tələbələr, bu sahə üçün ayrılan saatların miqdarı müəyyən edilmişdir. Eyni zamanda iş planına uyğun olaraq ali məktəblərin magistratura pilləsində tədrisin təşkili vəziyyəti öyrənilmişdir. Bu məqsədilə Təhsil Nazirliyinin əmri ilə yaradılmış mütəxəssislerdən ibarət işçi qrupu magistr hazırlığı aparılan ali məktəblərin magistratura pilləsində tədrisin təşkiliñ monitorinqini keçirmişdir. Monitorinqin nəticələrinə dair müvafiq arayış hazırlanmışdır. Arayışdan məlum olur ki, ölkəmizin magistr hazırlığı aparılan ali məktəblərində mövcud normativ baza əsasında müəyyən işlər görülmüşdür. Belə ki, magistr təhsil programlarına uyğun olaraq tədris plan və programları hazırlanmış, her il magistrlik dissertasiyalarının mövzuları vaxtında təsdiq olunmuş, dissertasiyaların müdafiəsi üzrə ixtisaslaşdırılmış şuralar yaradılmış, fərdi planların yerine yetirilməsinə, dissertasiyaların təqdim olunmasına və müdafiəsinə nəzarət edilmişdir. Bezi ali məktəblərdə magistr hazırlığına xidmət edən yeni laboratoriyalar, tədris mərkəzləri, elektron kitabxana yaradılmışdır. Elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji təcrübələrin təşkilində və aparılmasında müəyyən irəliləyişlər olmuşdur. Bununla yanaşı magistratura pilləsində tədrisin təşkiliñə, qəbul planının müəyyənləşdirilməsində, fənn bölmələri üzrə saatların planlaşdırılmasında, dərs cədvəllerinin tərtibində və ondan istifadə olunmasında, fənn programlarının hazırlanmasında, mühəzairoların aparılması və s. bir sıra nöqsan, çatışmazlıqlara da yol verilmişdir. İşçi qrupu qeyd olunanları nəzərə alaraq qısa zaman kəsiyində elmi-tədqiqat laboratoriyalarının müasir avadanlıqlarla təmin olunması, hər iki pilləni özündə əks etdirən vahid tədris kompleksinin hazırlanması, magistratura pilləsində də kredit sisteminə kecid üçün müvafiq hazırlıq işlərinin aparılması, magistr hazırlığında AMEA-nın müvafiq elmi-tədqiqat institutlarının, yüksək texnologiyaya malik yerli və xarici şirkətlərin maddi-texniki bazası və kadr potensialından maksimum istifadə edilməsi, magistratura pilləsində seçmə fənlərə ayrılan saatların miqdarının artırılması, bakalavr və magistratura pillələrində tədrisin fasiləsiz idarə olunmasını təmin etmək məqsədilə mütəxəssis hazırlığının vahid tədris planı əsasında aparılması, magistrlerin xaric və bərpə olunması, akademik məzuniyyətə buraxılması və sair barədə müvafiq təkliflər hazırlanmışdır".

M.Mərdanov yazib ki, Azərbaycan müstəqillik əldə etdiyi ərəfədə yeni sistemin səciyyəvi cəhətlərindən biri də özəl sektorun meydana gəlməsi oldu. Dünya təcrübəsi də aydın gösterir ki, məhz bazar iqtisadiyyatı şəraitində azad rəqabətə imkan yaratmaqla iqtisadi inkişafa, ölkənin tərəqqisine nail olmaq mümkündür. Ele buna görə də müstəqilliyyin ilk illərində özəl təhsil sahəsində də özəl sektor yaranmağa başladı.

Sevinc QARAYEVA

Nəriman HƏSƏNZADƏ,
Xalq şairi

Xalq rəssamı Bədure Əfqanlıının sərgisi açılıb

Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrında Xalq rəssamı Bədure Əfqanlıının 100 illik yubileyi münasibətile sərgi keçirilib.

APA-nın məlumatına görə, tədbirdə çıxış edən teatrin direktoru, əməkdar artist Mübariz Həmidov B.Əfqanlı haqqında fikirlərini bölüşüb: "Öten əsrin əvvəllərində teatr-dekorasiya sənətinin inkişafı və təşəkkül tapmasında Xalq rəssamı, ilk azərbaycanlı qadın teatr rəssamı Bədure Əfqanlıının xidmətləri əvəzsiz olub. O, Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında, Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrında və bir müddət Aşqabad Dram Teatrında tərti-

batçı və geyim üzrə rəssam olaraq çalışıb. Rəssam 1960-ci ildən fealiyyətini "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında davam etdirərək "Koroğlu", "Leyli və Məcnun", "Dəli Kür", "Böyük dayaq", "Dədə Qorqud", "O qızı tapın", "Qatır Məmməd" kimi ekran əsərlərinə geyim eskizləri çəkib. Rəssamin eskizləri, bədii tərtibat verdiyi əsərlər özündən sonrakı nəsillər üçün məktəb rolunu oynayıb".

Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyasının direktoru Elnur Hüseynov Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyasının təsdiq etdiyi tədbirlər planına əsasən həyata keçirilən sər-

ginin silsilə xarakteri daşıdıığını və bir sıra dövlət teatrlarında davamlı olaraq həyata keçiriləcəyini diqqətə çatdırıb: "Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyasında böyük rəssamların əsərləri saxlanılır. Mütəmadi olaraq biz həmin əsərlərin sərgilərini həyata keçiririk. XX əsr təsviri incəsənetinin və teatr-dekorasiya sənətinin korifey sənətkarı Bədure Əfqanlıının 100 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbir Gənc Tamaşaçılar Teatrından sonra, Akademik Milli Dram Teatri və digər teatr müəssisələrində həyata keçiriləcək". Çıxışlardan sonra tamaşaçılar sərgi ilə tanış olublar.

Azərbaycan Milandakı simpoziumda təmsil olunub

İtalyanın Milan şəhərində "VI Beynəlxalq Türk İncəsənəti, Mədəniyyəti və Mədəni İrsinin mühafizəsi Simpoziumu" keçirilib. Bu barədə APA-ya Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Tədbir Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Miras Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birli-

yi, Milan Politexnik İstututu və Konya Fikir, Sənət, Kültür Adamları Birliyinin əməkdaşlığı ilə baş tutub. Əsasən Azərbaycan, Türkiyə və İtaliyadan olan millət vekilləri və nüfuzlu alımların iştirak etdiyi tədbirdə Nazirliyin Mədəni İrs şöbəsinin Mədəni sərvətlər sektorunun müdürü Kənül Cəfərova və "Azə-

bərpa" elmi-tədqiqat layihə institutunun direktoru Telman Kərimli təmsil ediblər. Türk dünyasının zəngin mədəniyyətinin tanıtılmasına və onun Avropaya integrasiyasına xidmet edən tədbirdə ölkəmizin incəsənetini, maddi və qeyri-maddi ərsini eks etdirən təqdimatlar keçirilib, foto və rəsm əsərləri sərgilenib.

Məhkumlar üçün tamaşalar göstərilib

Cəza çəkənlərin cəmiyyət-lə sosial əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, cəzadan azad olunduqdan sonra onların sosial adaptasiyasına zəmin yaradılması məqsədi ilə Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidmətinin müxtəlif dövlət təşkilatları və ictimai qurumlarla birgə təsdiq etdiyi planlar üzrə tədbirlərin keçirilməsi davam etdirilir. Bu tədbirlər sırasında Mədəniy-

yət və Turizm Nazirliyi ilə birgə keçirilən tədbirlərin xüsusi yeri var. Penitensiar Xidmətin ictimaiyyət-lə əlaqələr şöbəsindən qəzetişimə bildirilib ki, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ilə Penitensiar Xidmət arasında imzalanmış tədbirlər planına əsasən, təbiye müəssisəsində və 7 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsində tamaşalar göstərilib. Təbiye müəssisəsində Şuşa Dövlət

Musiqili Dram Teatrının əməkdaşlarının hazırladıqları "Nəğmədir, gülüsdür hər dərde dərman" adlı konsert-tamaşa nümayiş etdirilib. Xidmətin 7 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsində isə Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının kollektivi tərəfindən məhkumlar üçün hazırlanmış "Aqlamaq qadağandır" tamaşası göstərilib.

S.MÜRVƏTQIZI

Xilaskar

Ramil Səfərovun xilaskarı cənab Prezident İlham Əliyevə məktub

Cənab Ali Baş Komandan, sərəncamın muğam oldu, Şəhidlərin məzarına bu əklil ehtiram oldu. Azərbaycan nəfəs aldı, ürek bir az aram oldu, Ulu Tanrırm çok görməsin bu torpağa-daşa səni.

Sən Vətənin şərəfini qoruyursan, qoru belə, Vətən deyir vətən oğlu, düz belədir, doğru belə, Canımızdan belə çıxır çəkdiyimiz ağrı belə, Yaşa sevən ürəklərdə bu ürəklə yaşa səni.

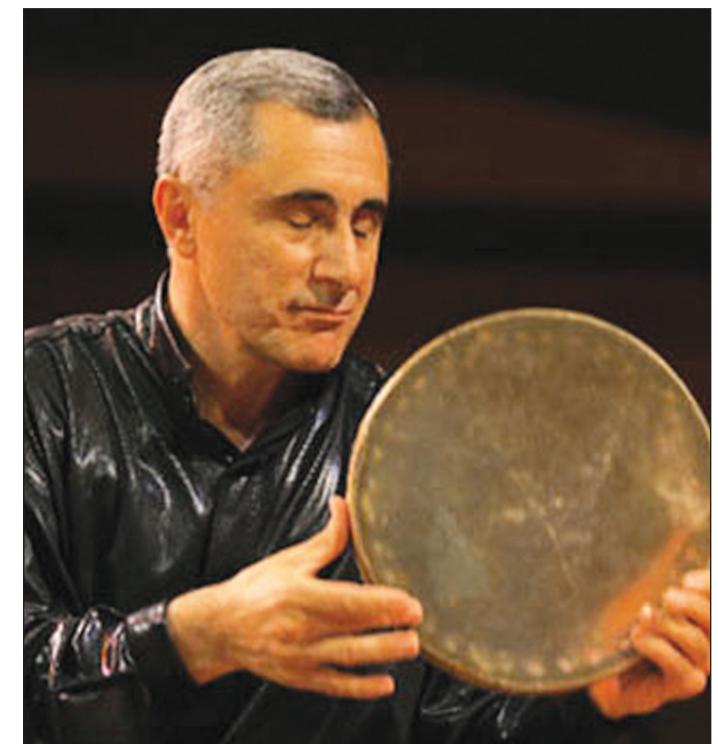
Qoy ədalət zəfər çalsın, xeyir çıxsın qabağına, Daşlı yollar yolcususan daş dəyməsin ayağına. Biz and içdik toxunulmaz Azərbaycan bayrağına, Ucaltdığın bayraq kimi uca gördük, uca səni.

Qanımızda, ruhumuzda bir istiqlal nəgməsi var, Qaçqınların, köçkünlərin fəryadı var, naləsi var, Ölən kimsə, o düşməndir, min qəsdi var, qərəzi var, Mən tapşırdım bu tarixdə, tarixi yaddaşa səni.

Yurdumuzu işgal edən talançıdı, həramidi, Qəhrəmanı xilas etmək qəhrəmanlıq məramıdı, Oğulların hünər yolu ataların davamıdı, Zaman özü alqışlayır, mərd atanla qoşa səni.

03.09.2012

Alim Qasimov ermənilərin yaradıcı əməkdaşlıq təkliflərini rədd edib

Azərbaycanın Xalq artisti, dünya şöhrəti muğam ifaçısı Alim Qasimov Varşavaya gedib. Bu barədə APA-ya muğam ifaçısının mətbuat katibi Səadət Möhübova məlumat verib. Bildirilib ki, səfərin məqsədi bu şəhərdə 23-29 sentyabr tarixlərində keçiriləcək VIII Beynəlxalq Musiqi Festivalında çıxış etməkdir. "Şərq ilhamı" şüarı altında keçiriləcək festivalın açılış konsertində Alim Qasimovla birgə ermənilərin öz milli aletləri kimi təqdim etdikləri Azərbaycanın milli musiqi aleti olan balabanda ifa edən və bir çox festivallarda temsil olunan Civan Qasparyan da çıxış edəcək.

Festival çərçivəsində Yakutiya xalq mahnıları ifa edən "Ayarxaan" adlı qrupun da çıxışı nəzərdə tutulur. Onların ardınca ərəb "Ali-Kindi" qrupu və dünyada sufi mahnıları ilə məşhurlaşan Raza Xanın çıxışı olacaq. Festivalın final konsertinin programına Afrikada məşhur olan Bubakar Traorenin də adı salınıb.

11 ölkənin təmsil olunacağı festival, Varşavanın Mədəniyyət Sarayında baş tutacaq. Onu da öyrəndik ki, bu Alim Qasimovun erməni ifaçının da iştirak etdiyi ilk festival deyil. Fransada keçirilən festivallardan birində təşkilatçılar tərəfindən sözügedən Civan Qasparyanla birgə çıxış etmək təklifi olunub. A.Qasimov isə dərhal buna etirazını bildirib. Hətta bu yaxınlarda erməni rejissor tərəfindən Alim Qasimov haqqında film çəkmək təklifi gelib. O, azərbaycanlı muğam ifaçısına başqa ölkədə görüş təyin edib, hətta bütün xərcləri öz öhdəsinə götürüb. Lakin Alim Qasimov bu təklifi rədd edərək, belə bir arzuda olmadığını bildirib.

Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğunda Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin kollegiya iclası olub

Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğunda Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin növbəti kollegiya iclası keçirilib. Nazirlikdən verilən məlumatə görə, tədbir iştirakçıları əvvəlcə qoruqla tanış olub.

Kollegiya iclasında çıxış edən mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev son illər Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğuna göstərilən dövlət qayğısından söz açaraq qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyev və Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın xüsusi səyi nəticəsində 2007-ci il iyunun 29-da Yeni Zeləndiyən Kristçorç şəhərində keçirilən Dünya İrs Komitəsinin 31-ci sessiyasında Qobustan qoruğu UNESCO-nun Dünya İrsi Siyahısına daxil edilib. Nazir qoruq ərazisində müasir avadanlıqlarla təchiz edilmiş yeni inzibati binanın tikilməsini və ötən ilin sonunda keçirilən açılış mərasimində dövlət başçısının iştirakını xüsusi vurğulayıb.

Nazirliyin Mədəni irs şöbəsinin müdürü Rüfət Nuriyev Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğunun fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və göstərilən mədəni xidmətlərin vəziyyəti barədə geniş məlumat verərək bildirib ki, ilk dəfə Qobustanın qədim qayaüstü təsvirləri 1939-cu ildə Azərbaycanın görkəmli arxeoloqu İshaq Cəfərzadə tərəfindən qeydə alınıb. Hazırda isə Qobustanın qayaüstü kolleksiyası 6 mindən artıq qayaüstü təsvirdən ibarətdir. R.Nuriyev onu da diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin qədim mədəni irsinin geniş miqyasda təbliğ olunması, Qobustan qoruğunun ərazisində yerleşən milli sərvetlər xəzinəsinin qorunması və gələcək nəsillərə çatdırılması məqsədile "Qobustan dövlət tarixi-bədii qoruğu ərazisində yerləşən tarixi və mədəni sərvətlərin qorunması haqqında" 11 iyun 2007-ci il tarixli Sərəncam imzalayıb, Qobustan qayaüstü incəsənətinin bəşər tarixi və yaradıcılığının öyrənilməsində özünəməxsusluğunu və əhəmiyyəti nəzərə alınaraq Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə qoruğa Milli Qoruq statusu verilib.

Qoruğun tarixinin araşdırılması istiqamətində görülən işlərdən söz açan şöbə müdürü bildirib ki, son illər AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya İns-

titutunun Qobustan arxeoloji ekspedisiyasının rəisi, Qobustan abidələrinin tədqiqatçısı Firuzə Muradovanın "Qobustan tunc dövründə" adlı kitabı, Qobustana aid 3 dildə bukletler çap edilib, İshaq Cəfərzadənin məqalələr toplusu hazırlanıb nəşriyyata verilib, beynəlxalq və yerli nəşrlərdə Qobustana aid 20-dən artıq məqale nəşr olunub.

İcləsə Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğu müzeyinin direktoru Məlahət Fərəcova görülmüş işlər, həyata keçiriləcək layihələr haqqında məlumat verib.

AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun Qobustan arxeoloji ekspedisiyasının rəhbəri, Qobustan abidələrinin tədqiqatçısı Firuzə Muradova isə çıxışında milli sərvətimiz olan Qobustan Dövlət Milli Tarix-Bədii Qoruğunun bütün dünyada geniş şəkildə təbliğinin vacibliyini qeyd edib.

Kollegiya üzvlərindən mədəniyyət və turizm nazirinin birinci müavini Vaqif Əliyev, nazir müavinləri Sevda Məmmədəliyeva, Ədalət Vəliyev, nazirliyin aparat rəhbəri Firudin Qurbanov, Turizm İnstitutunun rektoru Cəfər Cəfərov, Bakı Şəhər Mədəniyyət və Turizm İdarəsinin rəisi Əlikram Əliyev mövzu ilə bağlı təkliflərlə çıxış ediblər.

Kollegiyaya yekun vuran mədəniyyət və turizm naziri Ə.Qarayev qeyd edib ki, Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğu Azərbaycanın milli sərvətidir: "Bu sərvəti qorunmalı, onun təbliğinə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Bu sahədə kadı hazırlığı məsələlərinə xüsusi diqqət ayrılmalı, turistlərə göstərilən mədəni xidmətin keyfiyyəti artırılmalıdır. İşin səmərəli aparılması üçün isə Nazirliyin müvafiq şöbələri, habelə əlaqədar təşkilatlar birgə, əlaqəli iş aparmalıdır".

BƏXTİYAR

"Mədəniyyətin vətəndaş cəmiyyətinin formallaşmasındaki rolu" araşdırılır

Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində "ELS" Müstəqil Araşdırıcılar Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə "Vətəndaş cəmiyyətinin formallaşmasında mədəniyyətin strateji rolu" mövzusunda müzakirə keçirilib.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən "Uşaq internet portalı resurslarının inkişaf etdirilməsi" layihəsi çərçivəsində reallaşdırılıb.

Sözügedən Mərkəzdən verilən məlumatə görə, tədbirdə dövlət qurumlarının təmsilçiləri, mədəniyyət və incəsənət xadimləri, orta ümumtəhsil müəssisələrinin müəllimləri, uşaq kitabxanalarının və ədəbi ictimaiyyətin nümayəndələri iştirak edib. Tədbiri giriş sözü ilə açan "ELS" Müstəqil Araşdırıcılar Mərkəzinin direktoru İradə Yaqubova gənc nəslin mədəniyyəti və əxlaqi cəhətdən formallaşmasında vacib rol oynayan bədii ədəbiyyətin mütaliəsi ilə bağlı Bakı və Sumqayıt şəhərlərindəki 8 ali təhsil ocağının 221 tələbəsi arasında aparılmış monitorinqin nəticələrini təqdim edib: "Hazırda Azərbaycanda 3 min 883 kitabxana fəaliyyət göstərir ki, bunlardan da 102-si uşaq kitabxanasıdır. Zəngin kitab fonduna malik kitabxanalarda oxucularla keçirilən görüşlər kitabın təbliğine xidmet edir. Lakin rəsmi statistikaya görə, oxucuların sayı 2000-ci ildən 2011-ci ildək 12,4 fai azalıb. Maraqlı odur ki, azalma əsasən

şəhər oxucularının hesabına baş verir. Lakin mütlaliyətə gəldikdə tələbələrin 10,6 faizi tez-tez, 32,8 faizi hərdən bir bədii əsər oxuduqlarını, 56,6 faizi isə, ümumiyyətə ədəbiyyat oxumadıqlarını deyiblər. Kitabla arabir təməsədə olanlar bunu asudə vaxtın məhdudluğunu ilə izah ediblər. Mütlaliyətə ehtiyac duymayanlar bədii əsərlərin real həyatdan uzaq olan və oxucunu yanlış yola yönəldən bir amil kimi qiymətləndiriblər. Onların qənaətinə görə, hər bir insan öz düşüncəsinə görə hərəkət etməli, bədii ədəbiyyatı isə yalnız peşə fəaliyyəti tələb etdiyidə oxumağıdır. Maraqlı odur ki, oxumağı sevməyənlərin 67,8 faizi uşaqlıqda valideynlərinin onlara nağıl danışmalarını və ya kitab almalarını xatırlaya bilməmişlər. Belə nəticəyə gəlmək olar ki, uşaqlıqda mütlaliyət həvəsin yaranmaması sonrakı illərdə də öz mənfi təsirini göstərir".

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə ELS-in yaratdığı uşaq internet portalının təqdimatı olub.

Məlumat verilib ki, www.meneviservetimiz.az ünvanında yerləşən portalın Azərbaycan, rus və ingilis dillərində səhifələri tərtib edilib. Burada Azərbaycanın tarixi, coğrafiyası, mədəniyyəti ilə bağlı məlumatlar, uşaq və gənclərə aid qanunvericilik bazası yer alıb. "Asude vaxtinən təşkil" bölməsində uşaqların mədəni inkişafı üçün yaradılmış şərait, ölkəmizdə

fəaliyyətdə olan uşaq yaradıcılıq kollektivləri barədə informasiyalar yerləşdirilib. "Musiqi əsərlər" bölməsində Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri ilə bərabər, dünya musiqi inciləri də yer alıb. Portalda uşaq mahnılarının səslenməsi, yüksəlməsi ilə bərabər notlar və mətnlər, uşaqların ifasında ilk dəfə səslendirilən Azərbaycan Respublikasının dövlət himni də yerləşdirilib. "Ədəbi əsərlər" bölməsində atalar sözü, klassik və müasir dövrlərə aid Azərbaycan və dünya yazarlarının nəşr və poeziya nümunələrini, "İlk qələmlər" bölməsində isə bədii yaradıcılıq sahəsində ilk addımlarını atan uşaqların öz yazılarını təqdim etmək imkanı yaradılıb. Rus və ingilis səhifələrində isə Azərbaycan yazıçılarının əsərlərinin tərcümələri yerləşdirilib."

Tədbirdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının ictimaiyyəsi məsələlər şöbəsinin məsul əməkdaşı Vüqar Səlimov çıxış edərək dövlət-vətəndaş cəmiyyəti münasibətlərində səhəbət açıb: "Azərbaycan dövləti vətəndaş cəmiyyəti institutlarında irəli sürülen bütün təşəbbüsleri dəstekləyir".

Millet vəkili Musa Qasımov və başqaları da yeni yaradılmış portalın, o cümlədən mədəniyyətin uşaq və gənclərin mükəmməl və hərtərəfli inkişafında, onların yüksək mənvi dəyərlərə malik şəxsiyyət və cəmiyyətimizin layiqli üzvü kimi formalşamalarında rolundan səhəbət açıb.

S.MÜRVƏTQIZI

Cenifer Lopez:
"Azərbaycana səfər mənim üçün çox böyük şərəfdir"

"Azərbaycanda keçiriləcək qadınlararası dünya çempionatının bir hissəsi olmaqdan şərəf duyuram. Həmin günü səbirsizliklə gözləyir və artıq Bakıya yola düşürəm". Bu sözləri Bakıya qastrol səfərinə gəlməzdən önce dünya şöhrəti müğənni Cenifer Lopez öz rəsmi internet səhifəsində yazıb.

Müğənni sentyabrın 22-23-də Bakıda yaddaşalan və gözəl bir səfərdə olacağını qeyd edib: "Mən Azərbaycana ilk dəfə səfər edəcəyəm. Bu, mənim üçün çox böyük şərəfdir. Belə bir idman çempionatının bir hissəsi olmaqdan şərəf duyuram. Eyni zamanda sevinirəm ki, idman tədbirinə bütün dünyadan güclü və insanı ruhlandıran xanımlar yığışacaqlar. Hər kəsə uğurlar arzu edirəm. Bakıda görüşərik!"

Artıq Bakıda olan Cenifer Lopez bu gün - sentyabrın 22-də Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda keçiriləcək "FIFA U-17 Qadınlararası Dünya Çempionatı-2012"nin rəsmi açılışı mərasimində çıxış edəcək. Sentyabrın 23-də isə müğənni "Baku Crystal Hall" səhnəsində solo-konsert vərəcək.

Vilayet QULİYEV

Vəziyyətin ağırlığına baxmayaraq Sentrokaspi rəsmiləri Denstervilin hələ bir müddət iranda ləngiyərək daha böyük hərbi güc toplamasını məqbul sayırlılar: "Onların belə bir sarsaq fikri vardi ki, qüvvələr hamısı gəlib çatana qədər Ənzəlidə gözləyim, sonra Bakıya gəlim və təntənəli şəkildə şəhərə daxil olum. Onlar hesab edirdilər ki, əgər ingilis generalı bir ovuc əsgərlər gəlsə, bu yerli əhaliyə son dərəcə pis təsir göstərəcək, adamların mübarizə əhval-ruhiyyəsinin yerli-dibli yox olmasına gətirib çıxaracaq." - deyə Denstervil gündəliyində yazdı.

Lakin xəyalpərvər "diktatorlardan" fərqli olaraq Denstervil öz imkanlarından daha yaxşı xəbərdar idi. Ona görə də həyatının en böyük işlərində birini təxirə salmaq niyyətində deyildi. Bakıya səfər hazırlıqlarının vüsət aldığı günlərdə o, qərargahını "Kroger" gəmisine köçürüdü. Cənubi Afrika Respublikasının Holland əsilli prezyidentinin adını daşıyan həmin gəmide çar Rusiyasının üç rəngli bayrağı qaldırılmışdı. Bu simvolika yerli inqilabçıların - Ənzəlidəki hərbi-inqilab komitəsinin xoşuna gəlməmişdi. Bolşevik nümayəndə heyeti general Denstervilin yanına gelərək "əksinqilabi hərəketin" qarşısını almağı tələb etmişdi. Öz növbəsində general da bolşeviklərə heç bir rəğbətinin olmadığını əsas getirərək qırımızı sovet bayrağı altında üzüməyəcəyini bildirmişdi. Uzun mübahisədən sonra tərəflər kompromi se gəlmışdılər: gəmide tərsinə asılmış kühnə rus bayrağı qaldırmaq qərara alınmışdı. Və heç kəs rənglərin bu şəkildəki düzümü nəticəsində rus bayrağının serb bayrağına çevirdiyinin fərqine varmamışdı. Beləliklə, Bakıda qaldığı bir ay ərzində Denstervilin qərargah gəmisində qəriba bir təsadüf nəticəsində serb bayrağı asılmışdı.

İngilislər Bakıda

"İngilis generalı indiyə qədər sularında Britaniya gəmilərinin şirin açmayıdı yeganə dənizdə - Xəzər dənizində holland əsilli Cənubi Afrika prezyidentinin adını daşıyan gəmide serb bayrağı altında inqilabçı rus şəhərindəki erməniləri türk əsərətindən xilas etmək üçün fars limanından yola düşürdü" - deyə Denstervil gündəliyində özünün də "anlaşılmazlıqlar məcmusu" adlandırdığı və yuxarıda izahı verilən səfər qəribəliklərinə aydınlıqla getirmişdi.

Avgustun 17-də, günün ikinci yarısında Denstervilin əsas qüvvələri Bakıya varid oldu. "Kroger" gəmisi dəniz limanının qərb səmtində, indiki Azneft meydani yaxınlığında, "Qafqaz və Mərkuri" cəmiyyətinin anbarları ilə üzbeüz lövbər saldı. Gündəlikdəki qeydlərdən də göründüyü kimi, Bakı çəqirilməmiş qonaqları şiddetli xəzri ilə qarşılımamışdı. Goyərtəyə qalxan polkovnik Keyvort vəziyyətlə bağlı qısa raport verdi. Lakin ingilislərin gəlişi xüsusi şadlıq əhval-ruhiyyəsi yaratmamışdı. Denstervili qarşılayan Sentrokaspi hökumətinin beş "diktatoru", ələlxüsus da erməni Milli

(Əvvəli ötən şənbə saylarımızda)

Britaniya generalının

(Bakının azad edilməsinin 94 illiyinə həsr olunur)

Şurasının üzvləri ilk andan pərtliklərini gizləde bilməmişdilər. Onlar şəhərə çoxlu ingilis əsgərinin, silah və sursatın getiriləcəyini gözləyirdilər. Ümidlərin doğrulmaması həm yeni müttəfiqlərə, həm də birgə mübarizənin gələcəyinə böyük inamsızlıq yaratmışdı. Şaumyanın oğlu, tarixçi Levon Şaumyanın yazdığını görə, general Denstervil pərtlik və ümidsizlik əhval-ruhiyyəsinin britaniyalıları xilaskar missiyasında görən şəhər əhalisi (təbii ki, yerli azərbaycanlılar qətiyyən bu kateqoriyaya daxil deyildi) arasında yayılmaması üçün biciyə əl atmışdı. Qüvvələrin say etibarı ilə çoxluğu illüziyasını yaratmaq məqsədi ilə hərbi hissələrə eyni küçələrdən döne-döne keçmək əmr olunmuşdu...

Bakıda keçirdiyi ilk gün Denstervil "diktatorlara" bir saatlıq audensiya verdi. Qərargah, hərbi qospital, zabit yataqxanası və kazarmalar üçün seçilmiş binalarla tanış oldu. Ingilislərin qərargahı "Avropa" otelində (sovət hakimiyyəti illərində də "Göy göl" adı altında mehmanxana kimi istifadə olunurdu - V.Q.), bəzi xidmətlər isə yaxınlıqdakı "Metropol" otelində (indiki Nizami adına Azərbaycan Ədəbiyyatı muzeyinin binası - V.Q.) yerləşmişdi. Hər iki bina öz gözəlliyi, möhtəşəmliyi, daxili tərtibatının zənginliyi ilə generali heyran buraxmışdı. Bakı buxtasında lövbər atmış "Kroger" gəmisdən də ingilis generalının mənzil-qərargahı vardi. O, əsasən burada qalırdı. Lakin gəmide gecələməsinin təhlükə yaranan anda dərhal qaçmaq imkanı ilə əlaqələndirilməsi haqda şaiyələr yayıldında Denstervil bütöv bir həftəni atəş altında "Avropa" otelində keçirməli olmuşdu.

Ümumiyyətlə, Bakıya düşdürüy ilə saatlardan Denstervil həqiqətən də "neft və milyonlar səltənətinə" ayaq basdırığının fərqinə varmışdı. "Bakının dənizdən görünüşü çox əzəmətlidir." - deyə o, yazdı. - Sahil küçəsindəki evlərin hamısı alman arxitekturasına müyyən üstünlük verilməklə ən dəbdəbeli Avropa memarlıq əslubları ile tikilib. Bakı əla, fundamental binaları olan çox gözəl şəhərdir. Mərkəzdə qızılı künbezi və üzərində xaçı olan rus kilsəsi yüksəlir". Nadir ağaclarla süslenən, müharibə şəraitinə baxmayaraq gecələr parlaq işıqlandırılan, "sırıq qızılar və xəstə görünüşlü oğlanların artilleriya atəsi sədaları altında gəzməkdən çəkinmədikləri" Bakı bulvarı da gözəlliyi ilə generalı cəlb etmişdi.

Denstervilin diqqətini çəkən ikinci heyətamız Bakı reallığı neft mədənləri idi. O, təessüratını belə ifadə etmişdi: "Limana yaxınlaşarkən ilk gördükümüz Bibi-Heybetin neft mədənləri oldu. Onlar dəniz sahilini boyunca, şəhərdən iki mil məsafədə yerləşir. Neft quyuları biri-birinə çox yaxındır. Hamısının üzərində zəruri avadanlıqlar və qüllə quraşdırılmışdı. Başqa sözlə, əgər ərazidə min quyu qazılmışsa, min də qüllə vardi. Qüllələr taxtadan tikilmişdi, yanğından qorumaq üçün bayır tərəfdən suvaq vurulmuş və nazik dəmir təbəqədən üzlük çəkilmişdi. Onlar uzaqdan ağacları qurmuş nəhəng və sırlı məşəni xatırladırdı".

Avstriyalı və türk müharibə əsirlərinin saxlandıqları Nargin adası da Denstervilin diqqətindən yayınmamışdı. Rəsmi temaslardan sonra o, avgustun 18-də və 19-da polkovniklər Dunkanın və Hoskinin müşaiyəti ilə Bayıldan Məsazır gölünə qədər uzanan cəbhə xətti,

Erməni və rus əsgərləri

habələ Bakı qoşunlarının döyüş mövqeyi ilə tanış olmuş, araşdırımlar aparılmışdır. Gördüyü mənzərələrin ingilis generalında nikbin duyğular oyatmadığını söyləməyə ehtiyac yoxdur.

"Densterfors"un tərkibindəki Şimali Stafford alayı şəhərin əsas girişini - Qurd qapısını, Varvik və Uorchester batalyonlarının isə Bileceri istiqamətini qoruması qərara alınmışdı. Döyüş qabiliyyəti ingilis əsgərlərinin sayı 900 nəfərdən çox deyildi. Ona görə də bütün cəbhə xətti boyunca bu qüvvələri yerli hərbi hissələr arasında səpəlemek zərurəti yaranmışdı. Ön xette komandanlıq polkovnik Keyvorta həvələ olunmuşdu. Polkovnik Faviel isə piyada briqadasına rəhbərlik edirdi. Bu vəziyyət sentyabrın 14-nə qədər dəyişməmişdi.

Ingilislər Qafqaz İsləm ordusu ilə döyüş şəraitində ilk dəfə avgustun 26-da qarşılaşdırıldı. Həmin gün onlar Bineqədidi, palçıq vulkanı yaxınlığında türk hückumunu dəf etməyə çalışmışdır. Denstervilin yazdığını görə dörd dəfə buna müvəffəq olmuşdular. Lakin ehtiyat qüvvə kimi saxlanan iki erməni batalyonu döyüşə getməkdən boyun qırıldıqdan sonda mövqeləri buraxıb geri çəkmişdilər. Türk ordusu Bakının azad olunması baxımından mühüm məntəqə sayılan palçıq vulkanı rayonuna nəzarəti ələ almışdı. Ingilislər ciddi itki vermişdilər: 3 zabit və 70 əsgər ölüdürülmüş, 35 nəfər yaralanmışdı.

Həmin ərefədə Denstervil şəhərdə yox idi. O, yalnız ertəsi gün Mirzə Kiçik xanla görüşmək üçün getdiyi Ənzəlidən geri dönmüşdü. Görüş baş tutmamışdı, lakin yeni toplar və xeyli sayıda dənizçi gətirmək mümkün olmuşdu. Həmin toplarla Xəzərdəki ticarət donanmasını silahlandıraraq türklərə dənizdən müqavimət göstərmək nəzərdə tutulurdu. Bahalıqdan daim şikayətlənən general bu dəfə də Bakıda 20 rubla satılan qarızıları Ənzəlidə 2 rubldan aldığı qeyd etməyi yaddan çıxarmamışdı. Eyni zamanda şəhərin qısa zamanda süqutu ilə bağlı təhlükə artdığından gündəliklərini Həmədana göndərmiş, sonrakı qeydərini ayrıca bloknodta aparmağa başlamışdı.

Vəziyyətin artıq nəzarətdən çıxmada olduğunu görən Denstervil dərhal baş komandan Dokuçayevlə görüşmüşdür. Doğrudur, o gündəliklərində Birinci Dünya müharibəsinin alovlarından çıxmış rus generalının bir tərəfdən erməni Milli Şurası, o biri tərəfdən isə əsgər və matros deputatları sovetinin elində əsir qaldığını etiraf edirdi. Bununla belə yalnız şəhərin deyil, özlerinin də taleyinin

həll olunduğu məqamda Dokuçayev və həmkarlarından daha çox tələbkarlıq və qətiyyət gözlayırdı. Sonuncu belə hadisələrin təkrarlanmayacağı ilə bağlı söz vermişdi.

Denstervil iradlarını Sentrokaspi rəhbərliyinə də bildirmişdi.. Polkovnik fon der Fless istisna olunmaqla onların heç birinin cəbhə xəttində görünmədiyini, kabinetlərində məlumatları oxumaq, xəritələri öyrənmək və yerinə yetirilməyən direktivlər hazırlanmaqla günərini keçirdiklərini sərt şəkildə diqqətə çatdırılmışdı. Burada da ən qısa zamanda dönüş yaradılacağı vəd edilmişdi.

Lakin hər iki vədin boş söz olduğunu inanmaq üçün uzun müddət gözlemləmək lazımdı. Sonrakı günlərdə türklər intensiv şəkildə yeni hücum hazırlıqlarına başlamışdır. Avgustun 31-də Binəqədi yüksəkliyi uğrunda döyüslər start verilmişdi. Türklerin hücum atıldıqını görən erməni əsgərləri mövqeləri qoyub qaçmışdır. Denstervil Digah kəndindəki ingilis bölmələrini təcili şəkildə bura getirməye məcbur olmuşdu. Lakin bu manevr de fayda verməmişdi. Həmin gün Qafqaz İsləm ordusu ağır döyüslərdən sonra kendi ələ keçirmişdi. Denstervil iki zabit, 34 əsgər (buraya önlər, yaralananlar və itkin düşənlər daxil idilər) itirmişdi. Ingilislər həmin döyüsdə də erməni hərbi hissələrinin qorxaqlığı və xəyanəti ilə üzülmüşdilər.

Denstervil bu münasibətlə yazdı: "Hadisələrin son dərəcə gərgin şəkil aldığı vaxt şəhərdə mayor Enqelin komandası altındakı yerli batalyonlardan birinə rast gəldim. Bu ələ an idi ki, əsgərlər özləri əmr gözləmədən və əsla vaxt itirmədən könüllü döyüşə atılmış idilər. Amma həmin batalyonun döyüşçüləri heç bir şey olmamış kimi arxalarını düşmənə çevirərək şəhərə qayıtmaga başlamışdılardı. Mayor Engel iki başqa ingilis zabiti ilə birlikdə onları dayandırmağa çalışmışdı. Nəhayət, dəmiryol xəttinin yaxınlığında isteyinə nail olmuşdu. Lakin bu vaxt yerli batalyon döyüşçülərinin üçdə ikisi artıq özlərini şəhərə çatdırılmışdılardı".

Bakı ətrafində möhkəmləndirilmiş müdafiə nöqtələrindən sayılan Binəqədi və Digah kəndlərinin türk-Azərbaycan hərbi hissələri tərefindən tutulması Denstervilin səbr kasasını doldurdu. General Sentrokaspi diktatürü rəhbərliyinə və baş komandan Dokuçayev və ünvanladığı 31 avgust tarixli ultimativ xarakterli məktubda onları bütün ümidiyi ingilislərə bağlayaraq əllerini ağıdan-qarşılarda

Bakı gündəlikləri

İngilis zabitləri ermənilərə təlim verir

dirək yazırı: "Bilirsiniz ki, son altı ayda mən Bakının müdafiəsinə yardım göstərmək üçün yollar axtarırdım. İyulin sonunda bolşevik hakimiyyəti devrildi və Bakıya dəvət olundum. Həmin dövrə ixtiyarında məhdud sayda qoşun hissələri vardı. Lakin İranda cərəyan edən mürkkəb hadisələr və Kiçik xan hərəkatına görə hətta onların da yalnız az bir hissəsini Bakıya göndərə bildim. Bir müddət sonra Kiçik xanla sülh bağladım və sərbəst qalan kontingenti də vaxt itirmədən Bakıya göndərdim. Eyni zamanda Bağdadla telegraf əlaqəsi yaradaraq oradan gələn hərbi hissələrin mütemadi şəkildə sizin sərəncaminiza verilməsini təmin etdim. Onu da unutmamalısınız ki, Bağdadla Ənzəlinin arası 900 verstdır, yollar pis vəziyyətdədir. Belə yollarla qoşunların hətta avtomobilə hərəkəti çox ciddi çətinliklərlə bağlıdır".

Daha sonra Denstervil etibarlı mənbələrdən aldığı məlumatata görə həmin dövrə Bakıda 15 000 nəfərlik mütesəkkil hərbi qüvvənin mövcudluğunu, onların normal telim görmədiklərini, amma yetərinə yaxşı silahlandıqlarını və şəhəri qorumaq üçün əzmkarlıq göstərməyə hazır olduqlarını yazır. Onun fikrincə, bu şərtlər daxilində artilleriya ilə təchiz edilmiş 2-3 min nəfərlik ingilis hissələri yerli qüvvələrlə əlbir şəraitde Bakının müdafiəsinə ciddi töhfə verə bilərdi.

"Təessüf ki, Bakı rəhbərliyi əsassız yerə ən azı 16 000 nəfər ingilis əsgərinin gelməsini gözlayırdı, - deyə Denstervil yazırı. - Hərbi bılıklarının son dərəcə məhdudluğu ucbatından onlar bu qədər coxsayı qoşun hissələrinin öz silah və sursatları, intendant xidməti, geyim, ərzaq ehtiyatı və s. birlükde 900 verst məsafəni qət etmələri üçün nece çox vaxt tələb olunduğuuna ağ illarına da gətirmirdilər. Onlar düşünürdülər ki, həmin qüvvələr şəhərin müdafiəsi üçün yetərlidir (əslində bu, həqiqətən də belə idi), yerli hissələr isə ön xətdən arxa ya çəkilərək hərbi təlimlər keçə bilərlər. Eşitdiyimə görə bizim gəlisişimiz şəhər əhalisini dərin kədəre qərq etmiş və müttefiqlərin onları aldatması ilə bağlı söz-söhbət başlanmışdı. Amma əvvəlcədən də razılaşdırıldıgımız kimi qoşunların sayı ilə bağlı məndən heç bir dəqiq rəqəm tələb olunmamışdı".

Türk ordusu yalnız Bakı uğrunda savaşa kifayətlənmirdi. Həmin günlərdə Həmədan və Qəzvin yaxınlığında da

britaniyalılara qarşı hücum əməliyyatları aparılırdı. Bu da Denstervilin manevr imkanlarını məhdudlaşdırır, onu Bakıya gətirilməsi nəzərdə tutulan bir sıra hissələri iranda saxlamağa məcbur edirdi. Türkler Bağdaddan qərb istiqamətə də silahı yerə qoymamışdır. Təsadüfi deyil ki, Bakı savaşının əsas simalarından sayılan Xəlil Paşa iki il əvvəl Bağdad çevrəsində ingilislərə sarsıcı zərbe endirmiş və qəlebə qazandığı yerin adı ilə tarixə "Kut-əl Amara qəhrəmanı" kimi daxil olmuşdu. Bağdadda türkərin yeni qəlebəsi Densterfors faktiki mühasirə vəziyyətinə sala bilerdi.

Lakin bununla belə, Denstervil mübarizəni davam etdirmək əzmində idi. O, Bakı rəhbərliyinə yazırı: "Belə şəraitdə biz müdafiə xəttini daha arxada, dəmir yolundan cənub tərəfdəki yüksəkliklərdə qurmalı olacaq. Yeni manevr müdafiə xəttini əhəmiyyətli dərəcədə qısaldaq. Amma bunun da öz üstünlüyü var: tutduğumuz mövqə geriye çəkilməyimizin son hüdudu olmalıdır, çünkü onun əldən verilməsi artıq həm də şəhərin itirilməsidir. Bu yeni mövqə türkərə şəhərdən şimala və şərqi doğru bütün Abşeron yarımadası tutmağa və üç istiqamətdən ürəyi istədiyi vaxt Bakını bombardan etməyə iman verəcək".

Denstervilin fikrincə, hətta bu şəraitdə də şəhəri və dəniz limanını qorumaq mümkün idi. Amma bir şərtlə ki, Bakı qoşunları indiye qədər özlərində çatışmayan zəruri keyfiyyətlərə yiyələnsinlər: yeni cəsərətlə vuruşmağı və həllədici anda döyüş meydandan qaćmağı bacarsınlar. Əks-təqirdirdə Bakının təslimi yalnız an məcələsinə çevriləcək. Bu isə nəticə etibarı ilə çoxlu insan itkisi ilə müşaiyət olunacaq. "Mən öz qoşunlarımla birlikdə sona qədər mübarizə aparmaq niyyətindəyəm. Lakin vuruşmaq istəməyən əsgərlərə savaş meydanına getmək hədər işdir" - deyə o, məktubuna ümidsizlik notları ilə yekun vurmusdu.

Avgustun 31-də axşam saat 8-də general Dokuçayev hərbi şuranın iclasını çağırırdı. Britaniyalılar tərəfdən toplantıda Denstervil, polkovniklər Kletterberg və Stoks (Bakı qoşunlarının qərarğah rəisi kimi o, həm də Sentoqaspi hökumətinin temsilcisi idi), kapitan Brey iştirak edirdi. Bakı hökuməti tərəfdən ordu və donanma komandanları, "diktatorlar", tam tərkibdə erməni Milli Şurası üzvləri, müxtəlif komitələrin nü-

mayəndələri də hərbi şuranın iclasına çağırılmışdır. General Dokuçayevin sözünü tez-tez sıravi əsgər və matrosların, hətta mülki şəxslərin kəsdiyi iclasda Denstervil sona qədər otura bilməmişdi. Bu anarxiyaya etiraz əlaməti kimi Hərbi Şuranın iclasını yarımcıq tərk etmişdi.

Sentyabrın 1-də təhlükeli vəziyyətlə əlaqədar Bağdaddakı Britaniya ordusu qərargahından general Lyuin aeroplana bir günlüyə Bakıya gəlmüşdi. İki yüksək rütbeli ingilis hərbçisi mövcud siyasiyanı müzakirə edərək şəhərin bundan sonrakı müdafiəsini lüzumsuz saymış və Densterfors qüvvələrinin Ənzəliyə qaytarılması ilə bağlı qərar vermişdir. Bu barədə Sentoqaspi diktatürası rəhbərliyini melumatlandırmaq üçün "Avropa" otelində fəvqəladə toplantı keçirilmişdi. Həmin toplantıda Denstervil iki həftədən bəri ürəyində yığın bütün narazılıq və hiddəti Bakıya ağılıq iddiasında olanlara çatdırılmışdı.

Əsas tezislərini gündəliyinə köçürüdüy çıxışında o, demişdi: "Artıq Bakının taleyi ilə bağlı ciddi qərar qəbul etmək vaxtidır. Güman və ümidi bir tərəfə buraxılmalıdır. Ancaq faktlarla hesablaşmalıyıq. Faktlar belədir: vuruşan yalnız menim əsgərlərimdir. Onların sayı isə cəmisi 900 nəfərdir. Bundan sonra heç bir əlavə qüvvə olmayıcaq. Türkərə bütün hücumlardan qalib çıxırlar. Deməli, həlledici savaş üçün özlərində kifayət qədər cəsər tapan kimi şəhərə girəcəklər. Dünən generalların planının adı matros tərəfindən rədd edildiyi hərbi şuranın iştirakçısı oldum. Hələ onu demirəm ki, belə planların ümumiyyətlə heç bir mənası yoxdur! Bu gün səhər isə Binəqədi təpəsinin türkərə tərəfindən ələ keçirildiyi döyüşü müşahidə etdim. Düşməni oradan vurub çıxarmaq üçün kiçik bir həmələ kifayət idi. Amma əvəzində sizin əsgərlərin arxalarını düşmənə çevirib əllərini ciblərinə qoyaraq Bakıya tərəf yol aldıqlarını müşahidə etməli oldum. Bundan sonra yenidən baş komandanla görüşdüm. Bir daha planları müzakirə etdik. Mənə elə gəlir ki, artıq hər şey aydınlaşdır. Yaxşısı budur özünüz fikirləşin: əger hücum əmri veriləndə əsgərləriniz həmişə qaćmağa fürsət axtarırsa, xəritələri öyrənməyin, yaxud yeni, möhkəmləndirilmiş istehkamlarla bağlı müzakirələr aparmağın nə mənası var? Əgər orduñuz döyüş meydanından qaćmaqdandan başqa bir şey bacarmırsa, bu can çə-

General Lionel Charles Denstervil

kişməsini uzatmaq və dinc əhalinin həyatını daim təhlükə altında saxlamaq nəyə lazımdır? Mən bundan sonra qərəman əsgərlərimi boş yere ölüme gəndərmək istəmirəm. Krasnovodska gedəcəyəm, Türküstəndə yeni, daha faydalı işə başlayacam. Məsləhətləşmərinizi davam etdirmək üçün sabah sehərə qədər gözləyəcəm. Dərhal ağ bayraq qaldırın və şəhərin teslimi ilə bağlı aşağıdakı şərtləri irəli sürün (amma əvvəlcə mümkün vasitələrle müdafiə xəttini möhkəmləndirməyi yaddan çıxarın): "Əgər 48 saat ərzində bütün qadın və uşaqları, eləcə də bizim hərbi qüvvələri çıxarmağa imkan yaradırsınızsa, o zaman Bakını heç nəyə zərər toxundurmadan, dağııntılarla yol vermədən size təslim edirik. Əks-təqirdirdə, son patrona qədər vuruşacaq. İtkiləriniz çox ağır olacaq. Bütün elektrik stansiyalarını və Batumiya neft vuran nasos stansiyalarını partladacaq. Bu da nəticə etibarı ilə şəhəri ələ keçirməyə göstərdiyiniz bütün cəhdərin üstündən xətt çəkəcək. Qəlebə qazansanız da, tam bir məglubiyyətlə üzləşəcəksiniz".

Sentoqaspi diktatürasının rəsmiləri, hərbçilər və erməni Milli Şurası üzvləri əvvəlcə Denstervilin dedikləri ilə razılaşsalar da, bütün gecəni davam edən müzakirələrdən sonra fikirlərini dəyişmiş və britaniyalılara əks ultimatum göndərmişdilər. Sentoqaspi "diktatorların" hamisi tərəfindən imzalanan həmin sənəddə deyilirdi: "Qorxaq təkliyə etirazımızı bildiririk. Vəziyyət nəzarət altındadır. Siz də güzəstə getməməlisiniz. Əgər tək bir gəmi də dənizə çıxsa, batıracaq. Sonra isə topları sizin piyadalarınıza qarşı çevirəcəyik. Şəhərin müdafiəsi bütün vasitələrlə davam etdiriləcək". Öz növbəsində "müdafıə naziri" general Baqratuni Densterforsun yenidən Ənzəliyə qayıtmışına prinsip etibarı ilə etiraz bildirməsə də, bu qərarın icrasını təxirə salmağı xahiş etmişdi.

Müttefiqlərin bir-birlərinə qarşı çıxmaları üçün münbit şərait yaradığı anda Denstervilin müəyyən dərəcədə güzəstə getmesi qarşılurmaq səngitdi. Nəticədə ingilis hərbi hissələri daha iki həftə Bakıda qalmalı oldu. Lakin "Densterfors"un komandanı özünün əks tələbələrini də irəli sürmüştü. Sentyabrın 3-də general Dokuçayevə göndərdiyi məktubda o, heç bir hərbi təcrübəsi olmayan "diktatorların" emrlərini yerinə yetirməyecəyini, ordusunun kiçik hissələrə bölünməsinə yol verməyecəyini bildiridi. Eyni zamanda ön atəş xəttindəki Britaniya zabitlərinə müstəqil qərarlar qəbul etmək, hətta zəruri saydıqları anda cəbhədən çəkilmək səlahiyyəti verilmişdi. Denstervil bunu özünün son xəbərdarlığı adlandırmış və yeni diskussiya lüzum görmədiyini bildirirdi.

(Ardı var)

Gəncədə Nizaminin 870 illiyinə hazırlıq işləri müzakirə olunub

Gəncə Şəhər icra Hakimiyyətində dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin 870 illiyi ilə əlaqədar keçiriləcək yubiley tədbirlərinə hazırlığın yekun mərhəlesi müzakirə edilib. İcra hakimiyyətindən verilən məlumat görə, tədbiri giriş sözü ilə şəhər icra hakimiyyətinin başçısı Elmar Vəliyev açarraq, bu mötəbər yubileynin keçirilməsi üçün artıq son hazırlıq işlərinin yekunlaşdığını

dıqqətə çatdırır. O, iştirakçıları yubiley tədbirləri ilə tanış edib: "Sentyabrın 28-dən etibarən Gəncə şəhərində möhtəşəm yubiley tədbirlərinə start veriləcək. Nizami Gəncəvinin məqbərəsi ətrafında və şəhərin mərkəzi meydanında dahi şaire həsr edilmiş sərgilər nümayiş olunmaqla, şairin yaradıcılığını eks etdirən guşələr yaradılacaq, zəngin konsert proqramları təşkil olunacaq, ədəbi-bədii kompozisiyalar nümayiş etdiriləcək. Yubiley tədbirlərinə paytaxt Bakı ilə yanaşı, xarici ölkələrdən 150-dən artıq alim qatılacaq. Daha söz ustادının bir sıra əsərləri yeniden tərcümə olunub. Şairin əlyazmalarının nüsxələri Rusiya, Fransa, Mısır və digər ölkələrin kitabxana və muzeylərindən Gəncəyə gətirilərək kitab halında çap edilib. Bunların içərisində XIII əsər aid nəşrlər də var. Ümumiyyətdə Nizami ərsinin öyrənilməsi və təbliği ilə bağlı aparılan işlərə 45 elm və siyasi xadim, o cümlədən 30-dan artıq Nizamişunas alim cəlb edilib. Bundan əlavə, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Nizami Gəncəvinin əsərlərindən ibarət iki kitab da nəşr edilib ki, bütün bunlar da yubiley tədbirləri günlərində nümayiş olunmaqla qonaqlara hədiyyə ediləcək".

Tədbirdə şəhərin mədəniyyət, təhsil, səhiyyə və digər idarə və təşkilatlarının yubileyə hazırlığın yekun mərhəlesi ilə bağlı hesabatları diniñildikdən sonra müvafiq tapşırıqlar verilib.

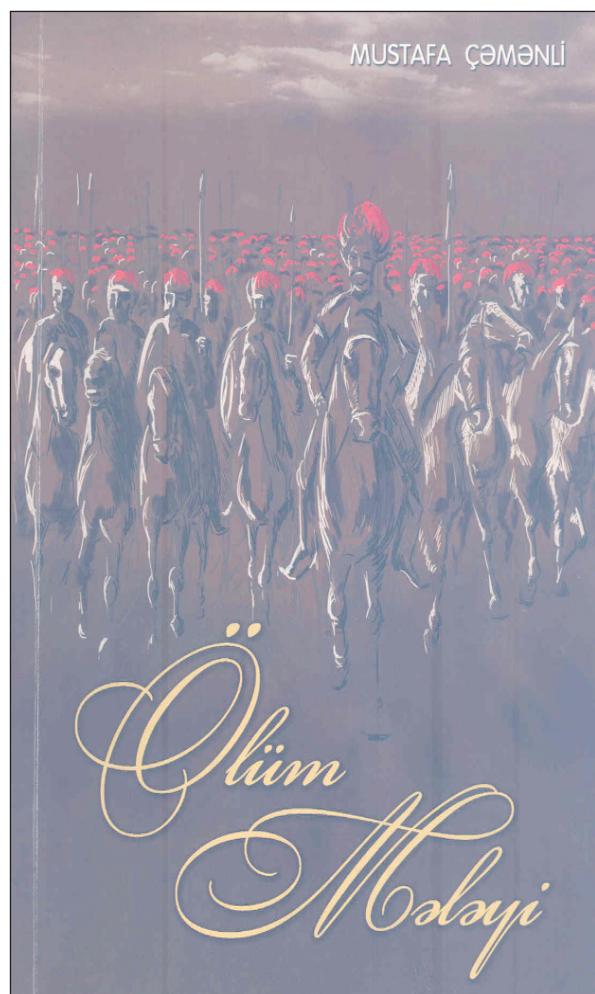
S.MÜRVƏTQIZI

Mustafa Çəmənlinin "Ölüm mələyi" romanı nəşr edilib

Tanınmış yazıçı Mustafa Çəmənlinin "Ölüm mələyi" tarixi romanı işıq üzü görüb. "Xallı gürzə", "Səs qərib olmur", "Fred Asif", "Ruhların üsyani" və başqa dəyərli kitabların müəllifi olan yazıçının "Ölüm mələyi" əsərində Azərbaycan tarixinin çox mürəkkəb və ziddiyətli bir dövründən söz açılır. Romanın Səfəvi hökmdarı I Təhmasibin ömrünün son günləri, onun on doqquz il altı ay iyirmi bir gün Qəhqəhə qalasında dustaq etdiyi oğlu İsmayıllı Mirzənin hakimiyyətə gəlməsi və fəaliyyəti öz əksini təpib. "Ölüm mələyi" romanının süjet xətti və məzmunu tarixi romanlara xas ənənəvi döyük səhnələri ilə deyil, saraydaxili ziddiyətləri, insan münasibətləri, hakimiyyəti əldə etmek və onu qorumaq uğrunda mübarizə üsullarının təsviri ilə səciyyəvidir.

Əsər Şah İsmayılin oğlu I Təhmasibin çox ağır bir xəstəliklə yatağa düşməsi ilə başlayır. Romanın sonrakı gedisəti Təhmasib şahın ölüm yatağında keçmişini xatırlaması ilə davam edir. Müəllif Təhmasib şahın anadan olduğu ildən ta hakimiyyətə gəlməsinə qədər olan hadisələri özünəməxsus tərzdə - maraqlı təhkiyə və axıcı təsvirlərə qələmə alıb.

Mustafa Çəmənli bu romanda Şah İsmayıllı Xətai ilə Osmanlı sultani Sultan Səlim arasında baş verən çəkişmələri, iki böyük türk sərkərdəsinin bir-birinə düşmən mövqeyində dayanmasını da çox dolğun şəkildə oxucuya çatdırır. Romanın "Çaldıran" döyüşünə qədər iki hökmdarın bir-birinə göndərdikləri məktublardakı sərt ismarıcları dıqqəti xüsusişə cəlb edir. Sultan Səlimin Şah İsmayıla kəşkül, təsbeh göndərib "sən get dərvishiyini ele", Şahin da Sultana göndərdiyi tiryekle "sən də get tiryekini çək, nəşələn, sultanlıq sənə yaraşmaz" kimi sataşmalarla iki dövlət arasındakı düşməncilik atəşini daha da alovlandıraq. Çal-

dıran döyüşünə gətirib çıxarmaları əsərdə qabarıl şəkildə öz əksini təpib. Səfəvilər xəndanının böyük bir dövrünü əhatə edən bu romanda bir sıra tarixi şəxsiyyətlərin dolğun obrazları yaradılıb.

GÜNEL

Ramil QASIMOV

AzTV-nin musiqi kollektivlərinin bədii rəhbəri

Təşəkkürlər və arzular

Tarixin dünəninə nəzər saldıqda görürük ki, elə şəxsiyyətlər var, tarixi elə onlar özləri yazıblar. Azərbaycan professional musiqisinin banisi, dahi Üzeyir Hacıbəyli məhz belə şəxsiyyətlərdəndir! Doğrudan da dahilər heç vaxt ölmürlər!

Mən peşəkar musiqiçiyəm. Azərbaycanın adı, onun mədəniyyəti mənim üçün hər şeydən önemlidir. Mən həmişə cəmiyyətə faydalı olmağa çalışmışam. Ümummilli lider Heydər Əliyevin "Mən fəxr edirəm ki, Azərbaycanlıyım!" sözləri mənim üçün həyat kredosudur! Daim məqsədim Azərbaycan mədəniyyətini dönyanın müxtəlif ölkələrində layiqincə təmsil etmək, təbliğ etməkdir. Müasir Azərbaycanımız gündən-günə inkişaf edir. Sürətli inkişaf, bu tərəqqi biz gəncləri sevindirir və ruhlandırır. Çünkü ölkə rəhbərliyinin, Prezident İlham Əliyev gənclərə daima böyük dıqqət, qayğı gösterir. Milli ərəfəmiz, milli musiqimizin keşiyində duran, sənətə dəyər verən Heydər Əliyev Fonduun Prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban Əliyevanın da yüksək dıqqəti gəncləri işə daha məsuliyyətli, ürəklə yaşınaşmağa həvəsləndirir. Bu gün Azərbaycanda yaşadığımız, fəaliyyət göstərdiyimiz üçün böyük qürur duyuruq. Bu inkişafın, bu qayğının müqabilində nə qədər də çalışsaq, yene azdır.

Hazırda mən Azərbaycan Televiziya və Radiosunun musiqi kollektivlərinin bədii rəhbəriyəm. İşimlə fəxr edirəm. Bu etimadı doğrultmağa çalışıram. Ölkə rəhbərliyinin apardığı məqsədyönlü və uzaqqorən, dövlət gənclər siyaseti imkan verir ki, biz inamlı deyək: - 2020-ci il Azərbaycan Gəncləri illi kimi dünyaya səs salacaq!

Son zamanlar doğma televiziya və radiomuzda gedən inkişaf efirdə də özünü göstərir. Sədrimiz, millət vəkili Arif Alışanov burada gənclərə böyük imkanlar yaradır. Belə ki, son 6 ayda tekce musiqi kollektivlərə bağlı 30-a yaxın gənc işə qəbul olunub. Bu bizə olan qayğıdan xəbər verir. Bu nəcibliyə görə mən bir daha bizə dəstək verən insanlara minnətdaram. Üzeyirbəyin vaxtı ile yaratdığı bu kollektivlər bizim milli dəyərlərimizə xidmət edir.

Sənet məbədgahı, sənet ocağı olan Azərbaycan Televiziyası və Radiosunun musiqi kollektivləri, milli ərəfəmiz daim yaşadır. Əməkdar Kollektiv, Səid Rüstəmov adına Xalq Çalğı Alətləri Orkestrinin 80 illik yubileyi ərefəsində bu orkestrin tarixinə aid kitab işıq üzü gördü. Müəllifi olduğum bu kitabın çıxmاسında rolluna görə televiziya rəhbərliyinə və "Azercell" şirkətinə minnətdarlığı bildirirəm.

Həmçinin Cahangir Cahangirov adına Xorun CD albomu buraxılıb. Peşəkar musiqiçiləri, istedadlı gəncləri vaxtaşırı lente alan Azərbaycan Televiziya və Radiosunun bədii rəhbəri, əməkdar incəsənət xadimi, rejissor Etibar Babayev tərəfindən ifalar çekilir və tarixə həkk olunur.

80 illik yaradıcılıq yolu keçmiş Səid Rüstəmov adına Xalq Çalğı Alətləri Orkestri, Niyazi adına Simfonik Orkestr, 75 illik yubileyi ərefəsində olan Cahangir Cahangirov adına Xor ən yüksək mədəni dəyərləri özündə əks etdirir. Bizim isə borcumuz bu dəyərləri gələcək nəsillərə ötürməkdir.

İnzibati işdə işləməkdən önce mənim ən böyük arzum Qarabağda, Şuşada, Cıdır düzündə Koroğlunu oynamaqdır. İndi bir arzum da var. Mənə canım qədər əziz olan Azərbaycan musiqisini özündə əks etdirən bu musiqi orduşu ilə Azərbaycan musiqisini dünyada inamlı təbliğ etmək!

AĞACA DÖNƏN ZƏRDÜŞT!

PƏRVİN

*"Yaxşı yazmaq bir az da ölüm
kimidi -
Sonra hamı sənə rəhmət
oxuyur..."*

Zərdüst Şəfi

"Başqa adamlar" kitabından təqdimat mərasimində düşündüklərimdən yazmaq isteyirəm. Kiminse sevincinə şərik olmaq, xoş hadisələrdən yazmaq daha rahatdı, ona görə. Niyətim gerçəlikdən qaçmaq deyil. Yaxşı başa düşürəm ki, ölüm geri qaytarılması mümkün olmayan kino ləntidir. İtkiyə ağlamaq lazımlı olduğunu da biliyəm. On azından içindəki ağrını yuyub təmizləmək üçün. Əslində ölümə yazılın əsərlərin məzində bu durur: Ağlatmaq! Xalq da ağıllar qoşub, yas mərasimlərinə "ağladan"lar çağırmaqla bilir nə edir... Amma bütün bunlar yaxınımız, dostumuz haqqında xoş söz demək üçün ölümü gözləməyimizə beraət qazandırırmır. Hə, Zərdüstün nə qədər fərqli və müsbət auralları olduğunu "Başqa adamlar"ın təqdimatında deməli, kitabı oxuyanda yazmalı, Şabrandakı imza gündündə çıxışında vurğulanılyım. Məhz müsbət. İnsan beynində çox qəribe bir filtr var. Yeni mühitə düşürsən, hamını eyni rəngdə görürsən, hər kəsə eyni cür baxırsan. Amma bir müddət keçir, dəyirman işe düşüb yeni tanışları arıtlayı - müsbətləri, mənfiləri hərəsini öz yerine qoyur. Əvvəlcə bunun fərqində olmursan, amma birdən özünə hesabat da verirsən. Və əslində "Adamseçmə" cihazını kiçik hadisələrin, ani məqamların hərəkətə getirdiyini anlaysırsan...

... "Gənc Ədiblər Məktəbi"nə qoşul-

duğum ilk vaxtlarda Zərdüst başqlarından o qədər də seçilmirdi. Yeni onun "Başqa adam" olduğunu bir neçə ay sonra müşahidə edəcəkdir. Əyri-üryü yeri, saqqal saxlamağı, bəzən eynəkdən yaxşı görmək yox, xarizmanı artırmaq üçün istifadə etməyi ilk baxışdan özünəvurğun yeniyetmə təessürati yaradırdı. Amma birinci Milli Kitab Mükafatının təqdimetmə mərasimində ona aid fikirlərim tamam dəyişildi. "Park Inn" otelindəki tədbirdə yanaşı oturmuşduq. Elxan Qaraqanın qalib gələcəyi ilə bağlı qızığın müzakirələr edirdik. Müsabiqənin onluğuna düşən əsərlərdən danişanda Zərdüst elə bir cümlə işlətdi ki... "Əgər mən yazmağa başlamazdan əvvəl Fəxri Uğurlunu oxusaydım, əlimə heç vaxt qələm almazdım..." Paxillar cəmiyyətində, gənclərin az qala Nizamiyə, Füzuliye "Dahidir, amma məndən sonra..." dediyi bir zəmanədə belə fikir eşitmək Abşeronun neft mədənlerinin ortasında yamyasıl meşə görmək kimi idi... Zərdüst təccübədən ayılmağa imkan vermədən "Vallah yazmadım!" - deyə əlavə etdi. Fəxri Uğurlunun hekayələrindən şövqə, heyranlıqla xeyli danişdi, ağızdolusu təriflədi. Sonralar Zərdüstün yazılarında da yaxşını görə bilmək, dəyərləndirmək, qızırğanmadan təbliğ etmek xüsusiyyətini duyдум. Elə Fəxri Uğurlu haqqında da düşündüklərini tekce mənə, 3-5 dostuna demək kifayətlənməmişdi. "525-ci qəzet"də çap olunan "Fəxrini oxumasaq" məqələsində də yazmışdı:

"Mən onsuз da Fəxrinin oxuyandan sonra bildim ki, məndən yazıçı olmaz. Ancaq əzizlərim, Fəxrinin oxumasınız, sizdən də oxucu olmayıcaq..."

Zərdüst kimise özündən daha istedadlı görə bilirdi... Elə bu xasiyyətiyle də **Başqa** idi... Sonalar onun yaxınınnı, dostunun xoş gününə sevinməsini, son dərəcə tərbiyeli, iddiasız, sakit, təmkinli davranışını müxtəlif tədbirlərde, səfərlərdə müşahidə etmişdim. O, "Modelyani" filminin rejissoru Maykl Devis haqqında hansı rəğbətə danişardısa, gələcəkdə ona rəqib ola bilecek birimizin uğurlu hekayəsini də eyni "tonallıqda" tərifləyərdi... "Sevimli... Zərif... Mənim" in çap olunduğu şənbə Zərdüst 2 dəqiqəlik təbrik zəngi ilə hekayəmə münasibətimi tamam dəyişmişdi.

Amma Zərdüstü daha yaxşı tanımaq imkanım Şabrandan onun "Başqa adamlar" və mənim "Qar yağacaq" kitabımın imza günündə yarandı. Təessüf ki, mən onun həmin günkü davranışının mahiyyətini ölümündən sonra anladım. Ukraynada bir neçə ay "vurusub" qayıtdığı xəstəliyi barədə sual veriləndə mövzunu dəyişirdi. Rəşad müellimin artıq öyrəşdiyimiz "yazın", "oxyun", "təbəllik etməyin" əmrlərini o qədər nikbin, həm də itaətkarlıqla qarşılıyırdı ki, kimsə onun əslində nə düşündüyüni təsəvvürüne gətirməzdi. Yolboyu zarafatları, dünya kinosuna, ədəbiyyatına adı dedikləri, oxumaq istədiyi kitablardan, baxmaq planlaşdırıldığı filmlərdən, yazmalı olduğu heka-

min gün!

... Rejissorluq öyrənməsinə ehtiyac yox imiş. Artıq həmin gün Zərdüst əsl sənətkar idi. Baş qəhrəmanı olan xəstəliyi gizlətmək üçün onu elə qrimləmişdi, o qədər gözəl fon, rənglər seçmişdi ki... Kimsə bu qrimin altından ölümün çıxacağını, al-əlvan fonun an içinde tündləşəcəyini, ssenarinin ortada qırılacağını ağılna getirməzdi. Bəlkə elə Əzraili də qəzəbləndirən bu idi...

"... belə bir gecəyə düşdünsə, qorxma, ölməyəcəksən, ən azından ona görə ki, sabaha qədər davam edən bu əzab Əzrailə daha çox ləzzət verir, nəinki sənin canını almaq..."

Ölümündən üç il əvvəl "Əzrailin ləzzət aldığı gecə" esesində yazmışdı bunu. Gecədən sübhə kimi özünə yer tapa bilməyen, əzab çəkən adamın halını təsvir edib, sonda bu neticəyə gəlmişdi. Bəlkə də təklikdə, kimsənin başı üstündə olmadığı saysız-hesabsız gecələrdə bu cür ləzzəti Əzraile çox yaşatmışdı. Amma bu əzabını, dərdini heç bölüşmedi bizlərle.

Zərdüstün ölüm xəbərini oxuyanda Azərbaycanda deyildim. Nə yas mərasimində iştirak edə bildim, nə dostlara qoşulub ağlamaq imkanım oldu... Saytlardan birində meşədəki son mənzilinin şəklini gördüm. "Gənc Ədiblər Məktəbi"nin əklili vardi qəbri üstündə.

yəerdən necə həvəslə danişması heç yadımdan çıxmır. Necə də uydururmuş hamisini... Ölümün görüşüne hazırlaşdığını ustalıqla gizlədirid! Rəşad müellimin yazmaq tələb edəcəyini də hesablamışdı. "Bir müddət yazılırdan dincəlib rejissorluq öyrənmək istəyirəm..." - deyirdi. Bir sözə onun danişindən, jestindən, davranışından, vida əhval-ruhiyəsi zərrə qədər duyulmurdu. Yolüstü Şabran Diyarşunaslıq Muzeyini də ziyarət etmişdi. Əyalət muzeyinin əməkdaşları üçün Bakıdan gənc yazarların gelişli maraqlı idı deyəsən. Qızlar xüsusi canfəsanlıqla eksponatları göstərir, məlumat verir, bizimlə bərabər şəkillər çəkdiirlər. Muzeydən çıxanda Zərdüst fotoaparatimdəki şəkillərə baxıb gülə-gülə dedi:

"Pərvin, 20 il sonra biz çox məşhur yazıçı olacaq, camaat bu şəkillərə baxıb yanımızdakı adamları axtaraçaq..."

20 il yaşamaq planlaşdırılmış hə-

Qoderzi Çoxeli yadına düşdü. Zərdüstün sevdiyi yazıçı idi. Ötən il onun haqqında "Su üzündə hekayələr" esesini yazmışdı:

"Qoderzinin hekayələri içinde bir çox hekayənin əsas mövzusu insanın insanlıqdan imtina etməsi və təbiətin bir hissəsinə çevriləmək istəməsidir. Bu bəzən qəhrəmanın ruh halı ilə bağlı olursa, bəzən də cəmiyyətin mənfi yükləri artıq qaldırıla bilməyəcək hala gələndə baş verir."

"İnsan özündən çıxıb başqa nəyəsə çevriləmək istəyir və çevrilir: balığa, marala, qartala, ağaca. Qoderzinin hekayələrində bu ildirim qədər təbii hadisə kimi görünür..."

Esseni yenidən oxudum və anladım! Buna görə nikbin imiş Zərdüst. Bilmiş ki, ölməyəcək. Sadəcə, Bum kendindəki meşədə bir ağaca çevriləcək.

Ruhu şad olsun!

"Fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsi" istiqaməti üzrə

Milli mətbuat tarixində "Mücahid", "Türk İzi", "Türk Birliyi", "Türk Yolu", "Ərgənəkon Yolu" jurnallarının yeri

**Nəsiman YAQUBLU,
tarix elmləri namizədi**

"Mücahid" jurnalı 1955-ci ilin iyul ayində Türkiyədə nəşr edilməye başladı. Sahibi və nəşriyyat müdürü Çingiz Göygöl idi. Jurnal Azərbaycan Kültürüni Tanıtma Dərnəyi və Azərbaycan Yardımlaşma Dərnəyinin yayım orqanı olaraq nəşr edildi.

"Mücahid" aylıq jurnal olsa da, iki aydan bir çap olundur. Başlıca istiqaməti belə idi: "Aylıq ictimai fikir məcmuəsi".

"Mücahid" dərgisi fəaliyyət proqramında aşağıdakı qayəye üstünlük verəcəyini bildirirdi: "Kommunizm esarəti altında qalan 60 milyonluq Türküstən, Azərbaycan, Krim, İdil-Ural və Şimali Qafqaz türklerinin istismara qarşı apardığı və aparmaqdə olduğu hürriyyət mücadiləsinə mədəfə etmək, məhkum türk ellərinin coğrafi, iqtisadi və kültürel qaynaqlarını tanıtmaq və eyni zamanda məhkum türk elləri arasında fikir birliliyinin teminina çalışmaq".

Eyni zamanda bildirirdi: "Bu gün xərcidəki Türk mühacirət nəşriyyatında krimca, azərbaycanca, yakutca, qırğızca, tacikcə və özbəkçə təbərlərinin krim şivəsi, Azərbaycan türkçəsi və s. kimi təbərlərlə dəyişdirildiyini məmənuniyyətlə görməkdəyiz. Məhkum türkler, istisnasız müsəlman olduqlarından islam aləmin-dən heç bir zaman ayrılmazlar. "Mücahid" bu kimi bozğunçularla ağır başlı mücadiləsinə davam edəcəkdir..." .

"Mücahid" jurnalının sahibi və nəşriyyat müdürü Çingiz Göygöl idi. Jurnal Ankarada nəşr edildi. Jurnalın aparıcı yazarları aşağıdakılardır: Əhməd Cəfəroğlu, Zəki Vəlid Toğan, Həsən İsmayıllı, Mustafa Vəlioğlu, İsmayıllı Əkbər, Məcid Musazadə, Əziz Alpaut, Həmid Dönmez və b.

Qeyd edək ki, "Mücahid" dərgisi eyni zamanda müəyyən kitablar da nəşr etmişdir. Həmin kitablardan: 1) Çingiz Göygöl "Kommunist Rusiya və müsəlmanlar". "Mücahid" nəşriyyatı, N1, Yeni mətbəə, Ankara, 1958, 64 s. 2) Abay Mirzə. "Balam-Balam dastarı". "Mücahit" nəşriyyatı, N2, Ankara, Yeni mətbəə, 1958, 34 s.

Qeyd edək ki, "Mücahid" jurnalı mövzu müxtəlifliyinə görə də seçilmiş bir jurnal idi. Buradakı yazıları belə qruplaşdırmaq mümkündür: 1) Azərbaycanın mədəniyyət tarixi ilə bağlı yazılar; 2) Sovet və kommunist rejimi əleyhinə olan yazılar; 3) Qafqazla bağlı yazılar; 4) Azərbaycanın istiqalı ilə bağlı xatirələr; 5) Azərbaycanın tanınmış şəxsiyyətləri və onların fəaliyyətləri haqqında yazılar; 6) Türk dünyasının tanınmış insanları haqqında olan yazılar; 7) Mühacirət və mühacirlərlə bağlı yazılar; 8) Türkiye ilə bağlı yazılar; 9) İs-

lam dini ilə bağlı yazılar; 10) Ədəbiyyat, şer.

"Mücahid" jurnalında məzmun və ideyasına, yeni faktlərlə zənginliyinə görə aşağıdakı yazıları qeyd etmək mümkündür: 1) Çingiz: "Abay Mirzənin yeni əsəri "Füzuli". 2) Abay Mirzə: "Azərbaycanda yazı dilini sadələşdirmə fəaliyyətləri". 3) Əhməd Cəfəroğlu: "Azərbaycan". 4) Zəki Vəlid Toğan: "Doğu türkləri üçün Kültür Birliyinin əhəmiyyəti". 5) Çingiz Göygöl: "Türkiyə Cümhuriyyətinin 32-ci illi". 6) Tüymur Atəşli: "Milli Azəri şairi Mikayıl Müşfiq". 7) İsmayıllı Əkbər: "1920-ci ildə Azərbaycanda inqilab oldumu?". 8) N. Xəzər: "Sovet Cümhuriyyətlərinə tanınan sözə haklar". 9) Əkbərəğa Şeyxülislam: "Azərbaycan nasıl quruldu?".

"Mücahid" dərgisində Azərbaycan istiqal mübarizəsinə geniş yer ayrıldı. Xüsusən 28 May İstiqalı və 27 Aprel işgali ilə bağlı məqalələr həmin hadisələrin il-dönümündə xüsusi olaraq fərqlənirdi. Bu mənada jurnalın Baş yazarı Çingiz Göygölün "Mücahid" in 1957-ci ilin May (yıl-3, say-8) buraxılışında çap edilmiş yazısı diqqəti cəlb edir. Müəllif yazdı: "Mayıs gününe Qafqaz səmalarında parladiği 28 May 1918-ci il tarixi Azərbaycan Türküyünün çar Rusiyasına qarşı uzun mücadile və mübarizəsinin müvafiq olduğu bir gündür. 28 May Azərbaycan türkəyünün milli şührurun şahlanaraq, Rus köləliyini yerlə-yeksan etdiyi bir gündür. Azərbaycan milli istiqal dövrünün təməl dası 28 May 1918-ci il tarixində atıldı. Geniş hürriyyət və insan haqlarına dayanan istiqal bəyannamesi, Azərbaycan milliyyətçiliyinin təməl prinsiplərini təşkil edir".

"Mücahid" in daimi yazarlarından olan Yakuş Hacızadənin "28 Mayıs 1918". "Mücahid", yıl-3, s.8. Mayıs 1957, s. 4. Ə. Cəfəroğlunun "28 Mayıs ölkəsi Azərbaycan". "Mücahid", yıl 5, s. 29, mayıs, 1960. Çingiz Göygölün "28 Mayıs, 1918". "Mücahid", yıl-3, s. 14, iyun 1958 – yazılarında 28 May İstiqalının məna və əhəmiyyəti açıqlanır.

"Mücahid" jurnalında Milli İstiqalimizin matəm günü sayılan 27 aprel işgali ilə də bağlı geniş materiallər verilirdi. Ə. Cəfəroğlu "Böyük matəm" adlı məqaləsində yazdı: "27 nisan Azərbaycanın yas günüdür. 27 nisan 1920-də Azərbaycan yalnız düşmən istilasına uğramaqla qalmış, yalnız bağımsızlığını və müstəqiliyini itmiş, eyni zamanda insanların və müsəlmanlığın amansız düşməni olan kommunistliyin öldürüçü zərbəsinə düşmüş vəziyyətdədir".

"Mücahid" dərgisində 27 aprel işgali ilə bağlı Mustafa Vəkiliğlunun "Azərbaycanın istilası", Salih Gencənin "27 nisan anarkən" yazıları da çap olundur. Bu yazılarında rus işgali pislenilir, Azərbaycan xalqının apardığı istiqal mübarizəsi işe dəstekləndirilir.

1952-ci ilin may ayında Türkiyədə "Türk İzi" jurnalı yayılmışdır. Jurnal Azərbaycan Milliyyətçilər Dərnəyinin orqanı olaraq yayılmışdır. Aylıq olaraq yayımlanan bu jurnalın nəşriyyat müdürü Çingiz Göygöl idi. Jurnalın fəaliyyət programı belə müəyyənləşmişdi: "Dərnəyimizin Nizamnamə və Bəyannaməsində göstərilən əsaslar dairəsində milli davalarıımızı ümumi ictimaiyyətə duyurmaq və Azərbaycan türk milliyyətçiliyi əleyhindəki cərəyanlarla fikir və basın yolu ilə mücadilə etmek qayesi ilə "Türk İzi" dərgisini çıxarıraq".

"Türk İzi" jurnalı öz yazılarında 28 May İstiqalı və 27 aprel hadisələrinə də geniş yer ayırmışdır. Bu mənada Mehmet Al-

tunbəyin "28 Mayıs" məqaləsi əhəmiyyətlidir: "Azərbaycan 28 Mayıs, 1918-də ilk Türk Cumhuriyyəti olaraq istiqalını elan etdi. Bu gün Türk Dünyasının 100 ilə yaxın bir zamandan bəri gözəldiyi ən böyük bir gün idi. Bu gün Azərbaycan türkərinin 100 ildən bəri axan qanlı göz yaşlarının dindiyi gündür. Bu gün Azərbaycan tarixinin ən şənli və müqəddəs gündür. Bu gün Azərbaycanın üç rəngli ayyıldızlı bayrağının göylərdə yüksəldiyi gündür. Bu gün beş min Anadolu ığdırının Azərbaycan istiqalı uğrunda sevə-sevə qanını axıtdığı və şəhid olduğu gündür".

"Türk İzi" jurnalında Çingiz Göygölün 27 aprel işgali ilə bağlı yazdığı "Matəm günümüz" adlı məqaləsində isə yazılırdı: "Azərbaycan türkərinin milli haqlarının Böyükəlcə qəsb edildiyi bir gün olan 27 Nisan milliyyətçi mücahidlərin əhəmiyyətlə üzərində durduqları və durmalarını vacib edən mühüm bir hadisədir. İnsanlıq və mədəniyyət düşməni olan kommunizmin qurmuş olduğu bir müdhiş idarənin bilməsə Azərbaycandaki zərəri hər millətdən çox olmuşdur. Dünya bazarda rəqabət apara biləcək iqtisadi üstünlüyə sahib olan Azərbaycan xalqı məşum 27 Nisan fəlakəti ilə bu gün ac və səfil bir həyat sürməkdədir".

"Türk Birliyi" jurnalının ilk sayı 1966-ci ilin aprelində nəşrə başlamışdır. Jurnalın sonuncu 47-ci sayı 1970-ci ilin fevralında nəşr edilmişdir.

Jurnalın sahibi və genel yayım müdürü Kərim Alxan (Yayıcı), məsul müdürü isə Firidun O. Kurənər olmuşdur. Jurnalın fəaliyyət istiqamətləri belə olmuşdur: "Türkük üçün çalışır, aylıq milliyyətçi, kültür və sənət dərgisidir".

Jurnalda əsasən aşağıdakı şəxslərin yazılarına üstünlük verilirdi. Jurnalın əsas yazarları: Kərim Alxan (Yayıcı), İləmirzə Qurtulan, M. Haqqı Türkəqlü, Çingiz Göygöl, Mustafa Vəkiloğlu, Süleyman Təkin, Əhməd Cəfəroğlu, İsa Yusif Alptekin, Məhəmməd Sadiq Aran, Əli Azərtəkin, Səlahəddin Qılınc, Əziz Alpaut, Məhəmməd Əli Rəsulzadə, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və Mirzə Bala Məmmədzadə .

Jurnal hər ilin 28 mayında və 27 aprel hadisələrində ayrıca yazılar çap etdirirdi.

Jurnalda əsir türkələr, türk birlüyü, Rusya məhkum türkələr haqqında da məqalələrə yer verilirdi. Qeyd olunmalıdır ki, jurnalın hər yazısında M. Ə. Rəsulzadənin və M. B. Məmmədzadənin məqalələrinə rast gəlmək mümkündür.

Azərbaycan mühacirət mətbuatının tanınmış xadimlərindən olan Mehmet Sadiq Aran 50-ci illərdə iki jurnal nəşr etməyə başlasa da, bunların heç biri davamlı və uzunmüddəti olmamışdır. Bu jurnalardan biri "Türk Yolu", digeri isə "Ərgənəkon Yolu" adlanırdı. Aylıq nəşr kimi nəzərdə tutulan "Türk Yolu"nun birinci sayı 1951-ci ilin mayın 28-də, beşinci sayı 1953-cü ildə, altıncı sayı 1954-cü ilin 28 mayında, yedinci sayı isə 1955-ci ilin fevralın 7-də yayımlanmışdır.

"Türk Yolu" dərgisi öz fəaliyyət proqramını belə açıqlayırdı:

1. "Türk Yolu" milliyyətçidir və realist bir yol güdürlər.

2. "Türk Yolu" komunist və qara irticə ilə mücadilə edir.

3. "Türk Yolu" türk dünyasının siyasi, coğrafi, ədəbi durumunu aydınlatmağa çalışır".

"Ərgənəkon Yolu" isə öz fəaliyyətini belə müəyyənləşdirmişdi:

"Türk Yolu"nun türk yolları hələ yapılmamış olduğundan, biz də türk yolunda yürüyə bilmədik.

Bundan ötrü amaca doğru əski dədələrimizin yürüdürüyü qurtuluş yolunda, Ərgənəkon yollarında yürümek zorunda qaldıq. Bu tilsimli yollarda yürüyərkən heç bir yabançı dala tutunmadıq... Bir gün, bir bozqurd bizi Ərgənəkon tilsimində qurtaracaqdır.

Tanınmış tədqiqatçı Səbahəddin Şimşir azərbaycanlı mühacirlərin müntəzəm olmasa da, qısa müddədə nəşr edilən bəzi məcmuələri haqqında məraqlı bilgilər verərək yazır: "Bu dördə Avropada "Qurtuluş" məcmuəsi yazı he-yəti tərəfindən uzun ömürlü olmayan (1 ilə 4 sayı arasında dəyişən) bir sıra məcmuə də yayımlanmışdır. Bu dördə ya-yımlanan məcmuələr bunlardır: "Açıq söz" (N1. iyul – avqust 1936; N2. sentyabr 1936; "Kutlu od" (N1. yanvar 1936; N2. yanvar 1937; "Aydın yol" (N1. fevral 1937); "Doğru söz" (N1. may 1937) N2. iyun 1937; "Həqiqət" (N1. iyul – avqust 1937); "Vətən səsi". N1. İlk noyabr 1937); "Vətən diləyi" (N1\2. dekabr – yanvar 1937); "Milli Atəş" (N1. dekabr 1938); "Millet andı" (N1. fevral 1938); "Yasamız" (N1. Mart 1938); "İlham qaynağı" N1. May, 1938); "Müqəddəs Odlar ölkəsi" (N1, iyun 1938); "Haqqın səsi" (N1. iyul-avqust 1938); "Dilək" (N1. yanvar 1939 – N4. aprel – 1939; "Haqq" (N1, may 1939); "Həmle" (N1. iyun-iyul 1939).

Bu məcmuələrdə aşağıdakı şəxslərin yazıları üstünlük təşkil edir: Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Mirzə Bala Məmmədzadə, Hilal Münsi, Azəri, Almaz İldırım, Kərim Yayıcı, Əbdülvahab Yurdsever və b. Xarici müəlliflərdən isə aşağıdakıların yazılarına tez-tez rast gəlmək mümkündür: Prof. Herhardt von Mende, prof. Dr. Herbert W. Duda, prof. Dr. Herbert Yanski, dr. Bertold Sruler, Yohannes Venzinç və b.

Bu məcmuələrdə də Azərbaycan istiqalı ilə bağlı çoxlu sayıda yazılar dərç edilmişdir. Məcmuələrin bəzi sayıları isə bütövlükde 28 May İstiqalına həsr edilmişdir. Məsələn, "İlham qaynağı" məcmuəsinin 1938-ci ildə Berlində nəşr edilən 1-ci sayı 28 May İstiqalının ildönü-müne həsr edilmiş və bu böyük hadisənin tarixi mənasını, əhəmiyyətini açıqlayan yazılar çap etmişdir.

Bundan əlavə, Müsavat Partiyasının orqanı olaraq 1926-ci ilin oktyabrında fransız dilində "Azərbaycan" jurnalı nəşr edilmişdir. Ayda bir dəfə nəşri planlaşdırılan jurnal əsasən Müsavat Partiyasının məqsəd və vəzifələri haqqında yazılar nəşr etmişdir. Lakin jurnalın son səhifəsində, redaksiya qeydində bildirilirdi ki, növbəti say iqtisadiyyata və başqa məsələlərə həsr edilmişdir. Jurnalın sonrakı fəaliyyəti ilə bağlı başqa məlumatlar əldə edilməmişdir. Eyni zamanda "Qurtuluş" jurnalının da almanın dilində bir əlavəsi buraxılmışdır.

Bu əlavələrin nəşri də mühacirlərimizin ciddi fəaliyyət göstəricilərini təsdiqleyir.

Bu metbuat organları bəzi hallarda davamlı nəşr edilməsə də, Azərbaycan tarixi və mədəniyyətinin yaşadılmasına, kommunist ideologiyasının təqdim etdiyindən daha fərqli və faydalılığını ictimai fikrə çatdırırırdı.

ORALARDADA KİMLƏR VAR: ƏLİFBAMIZI DÜŞÜNƏNLƏR-2

BİZ BU BARƏDƏ NEÇƏ İLDİ YAZIRIQ (2001-2006)

ÖNCƏ BİR XƏBƏR

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti Mahmud Kərimov Azərbaycan əlifbasının dəyişdirilməsi ilə bağlı səslenən təkliflərə münasibət bildirib. AMEA prezidenti APA-ya açıqlamasında deyib ki, hələlik rəhbərlik etdiyi qurum Azərbaycan əlifbasının dəyişdirilməsi ilə bağlı təkliflər verməyəcək: "Azərbaycan dilinin inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramının layihəsi artıq hazırlanıb və yaxınlarda Azərbaycan Nazırılar Kabinetinə təqdim olunacaq. Əlifba ilə bağlı təklif etməyi düşünürük. AMEA-ya belə bir tapşırıq da verilməyib. Bununla bağlı sərəncam və tapşırıq olsa, AMEA təkliflərini hazırlaya bilər".

AMEA prezidenti deyib ki, Azərbaycan əlifbasının tam şəkildə dəyişdirilmesinin tərəfdarı deyil: "Amma "ə" kimi bəzi uğursuz hərfər dəyişməlidir. Belə hərfər həqiqətən problemlər yaradır. Bunun əvəzinə başqa işare tapmaq daha məqsədə uyğun olardı. Bu hərf üstündə iki nöqtə olan "a" kimi verilsə, yaxşı olar. Mənə elə gəlir ki, bu haqda düşünmək lazımdır".

"Ç" və "Ş" hərfərinin qrafemlər şəklində işlədilməsinə gelincə, M. Kərimov deyib ki, bu hərfər kompyuterlərdə, internetdə müəyyən problemlər yaratsa da, hər halda onların işarəsi artıq qəbul olunub: "Amma "ə" hərfi mənə heç münasib gəlmir. İstifadəçilərin kompyuterlərden istifadəsini daha rahat etmək üçün bu hərfi dəyişmək məqsədə uyğun olardı".

KOMPÜTER DÜNYASINDA ƏLİFBAMIZ VƏ YAXUD “Ə” “C” VƏ “J” QOVĞASI

Təbii, bu hal artıq deyək ki, bizim ki mi həvəskar kompyuter sahiblərinin problemi deyil və hətta bu sahədə çalışan mütəxəssisler belə artıq bu problemlə üz-üzədir. Onlardan birinin təklifi ilə siz tanış edirik: F.B.İmranov, C.M.Məmmədov - AMEA Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu "Hesablaşma Riy-

ziyyati və İnformatika" şöbəsinin əməkdaşlarının yazısının kiçik bir hissəsinə göz ataq. Onların ŞRİFT ÇEVİRİCİSİ adlı yazısında oxuyuruq:

"Bu programın vəzifəsi kiril qrafikası ilə yazılmış mətnləri yeni Azəri-latın qrafikasına (və əksinə) konvertə etmək, yeni çevirməkdir. Lakin bu şriftlər zəhərən Azərbaycanda hazırda rəsmen qəbul olunmuş məlum latin şrift sisteminə tam oxşasa da, məzmunca ondan xeyli fərqlənir ki, bu fərq də, əsasən, aşağıdakılardan ibarətdir:

“E” HƏRFİMİ QƏDİMMİ, YOXSA “Ə” HƏRFİMİ?

Öncə kiçik bir xəbər: “Ə” HƏRFSİZ YAZILAN ROMAN

Tanınmış fransız yazarı Qorqi Pereç bir dənə de olsun "E" hərfindən istifadə etmədən bir roman yazılmışdır. "Qeybolmaq" adıyla çap olunan bu roman, yənə də içində "E" hərfi olmadan da türk dilinə çevrilmişdir. Əsəri türkçəyə Cemal Yardımcı çevirmiştir. Kitab "Ayrıntı" yayın evində çap olunmuşdur.

Türkçədə daha çox "Həyatı yaşamaq nişangahı" adlı romanıyla tanınan ünlü fransız yazar Qorqi Pereç elə bu roman kimi də məhşur ola biləcək yeni "Qeybolmaq" əsəriyle daha bir yeniliyə imza atmış və Cemal Yardımcı da yazıcının bu əsləbunu eynən saxlayaraq əsəri türk oxucularına çatdırılmışdır. Cemal Yardımcı işinin çətinliyini belə anlatmışdır: fransızca "E" hərfini istifadə etməkdə bu yazı dili 30-40 faiz söz imkanını azaldır. Türkçədə isə bu faiz dörddə birə enir.

Yazarın "E" hərfindən istifadə etmədiyi elə-bələ havadan asılı bir şey deyil. Fransız faşist təşkilatının alman faşistlərlə əlbir olaraq fransızları öldürdüyüne və əsir düşərgələrində olan əsirlərdən birinin de yazarın anası olduğuna işarətdir. İddialara görə Pereç özü bu barədə danışmayana qədər heç bir tənqidçi bu əserin "E" hərfisiz yazılığının fərqində olmamışdır.

Hind-Avropa dillərində on illər boyu "E" hərfi üzə-

rində mübahisə gedib. Qeyd etdiyimiz kimi F.Bopp və digərləri iddia edirdiler ki, kök dildə "E" hərfi olmayıb, cünki sanskritdə və digər Hind-İran dillərində bu hərfə təsadüf edilmir. Nəhayət, palatalizasiya qanunu sayesində müəyyən edildi ki, sanskritdə əvvəl "E" hərfi varmış, lakin onu sanskritdə "A" hərfi sıxışdırıb çıxarıbmış. Türkologiyada isə "E" haqqında mübahisə hələ təzəcə qızışır, belə ki, nə Orxan-Yenisey abidələrində, nə də uyğur yazılarında "E" aşkar edilmişdi, buna görə də iddia edildi ki, həmin saat yerli-dibli olmayıb, bu hərf sonralar "Ə" hərfi əsasında yaranıb.

Yunan filosofları hərdən bir özlərinə sual verirdilər: "Görəsən mən səbəblə nəticəni qarışq salıram ki?".

Bu sual yunan fəlsəfəsinin və təbiətşünaslıq elmlərinin inkişafına təkan və istiqamət verirdi. Lakin türkoloqların ağlına də gəlmirdi ki, heç olmasa nəzəri cəhdədən bu iki məchul cəmiyyətin "Ə > A" "E > A" deyişib bundan ən alınacağına baxsınlar. Bu türk fonetikası və morfolojiyاسındaki bir sıra dəlaşıqlıq, məntiq-sizlik və qanuna uyğunluqları izah edə bilərdi. Bəzən nüfuzlu alımların hədsiz düzgün müddəəsi elmi surətdən salır, ləngidir, açıq-aşkar məntiqsiz nəzəriyənin bütün binasına zidd olan müddəəsi isə, gözlənilmədən elmə təkan verib onu irəliyə aparır.

A. Şerbak bir neçə yüz prəformanı (yəni ana türk dili sözlərini) bərpa etmişdir. Bu sözlərin heç birində

1) Azərbaycanda hazırda qəbul olunmuş məlum latin şrift sistemində fərqli olaraq bu şriftlər universalıdır və onların oxunması üçün konkret olaraq yeni bir azərbaycan şrifti yaratmağa və ya bu şriftə yazılmış mətnləri başqa bir yerə göndərərək (yaxud, onu bir başqa kompüterdə açıb oxuyarkən) mətnlə birlikdə onun şriftini də göndərməyə heç bir ehtiyaj yoxdur. Belə ki, dünyanın istənilən ölkəsində yaradılan şriftlərin böyük əksəriyyəti bizim şrift sistemimizlə yazılmış azərbaycan dilli mətnləri oxumaq üçün yarayır. O jümlədən, konkret olaraq "Windows" programının standart baza şriftlərindən olan və "Windows"un quraşdırıldığı bütün kompüterlərə avtomatik olaraq düşən "Arial", "Times New Roman" və s. şriftləri də bu şrift sistemi ilə yazılmış azərbaycan dilli mətnləri tam normal əks etdirə bilir.

2) "Internet" şəbəkəsində Azərbayjanda hazırda qəbul olunmuş məlum latin şrift sistemi ilə yazılmış mətnlərin (daha doğrusu, bu mətnlərdəki Azərbaycanın milli hərfərinin) düzgün əks olunması ilə bağlı jiddi problemin mövjud olduğu da məlumdur, hansı ki, bizim təqdim etdiyimiz bu şrift sisteminde olan mətnlərin "Internet" şəbəkəsində əks olunması ilə bağlı da, yənə də heç bir problem yoxdur və buna da "Unlimited.az" saytı əyani nümunədir;

3) Bir sıra hallarda (məs., Azərbaycan dilli "WEB" səhifələri oxuyarkən) Azərbayjanda hazırda qəbul olunmuş məlum latin şrift sistemi ilə yazılmış mətnlərin düzgün əks olunması üçün "WINDOWS -2000" və ya "WINDOWS-XP" əməliyyat sistemləri tələb olunur. Bu əməliyyat sistemlərinin kompüterdə quraşdırılması üçünse 500 Mb-a yaxın ümumi, 40-80 Mb-sa operativ yaddaş tələb olunur ki, bütün bu gün Azərbayjanda belə imkanlara malik kompüterlərin ümumi sayı, bəlkə də, 25 faizdən artıq deyil. Azərbayjanda işlədilən kompüterlərin böyük əksəriyyəti Pentium-1 və Pentium-2 serialardan olan kompüterlərdir ki, onların da heç bir parametri "WINDOWS -2000" və ya "WINDOWS -XP" əməliyyat sistemlərini işlətmək

Tofiq ABDİN,
abdin41@mail.ru
tofigabdin.com

üçün yaramır. Və yaxın 5 ildə də, Azərbayjanda Pentium-3, 4 və s. versiyaların geniş yayılışajını söyləmək çətindir. (DİQQƏT! DİQQƏT! BU MÜTƏXƏSSİSLƏRİN SÖYLƏDİYİ Pentium-3, VERSİYASI ŞƏXSƏN MƏNDƏ VAR VƏ BU YAZININI DA MƏHZ HƏMİN VERSİYADA YAZIRAM) Bizim şrift sistemi-mizdə tərtib olunmuş əxtiyari mətnin, o cümlədən WEB səhifələrin normal oxuması üçünse "Windows"un əxtiyari versiyası (hətta 1995-jı il versiyası) belə ki fayətdır;

4) Azərbayjanda hazırda qəbul olunmuş şrift sistemi ilə kompüterin açılan standart məlumat pənəjərələrində hansısa azərbayjandilli məlumatı əks etdirəmək mümkün deyilsə, bizim təklif etdiyimiz şrift sistemi ilə azərbayjandilli istənilən mətni bu pənəjərələrə çıxarmaq mümkündür;

5) Bu şriftlər standartdır, yəni bu şriftlərlə yazılmış metni istənilən şriftdə açıqdırda hərfərin yeri dəyişmir və s."

Baxın, BU MÜTƏXƏSSİSLƏRİN YAZDIĞI yazida mən heç nəyi dəyişmədən təqdim edirəm və problemin iç üzü görünür. Bu yazının orjinalı Times Roman AzCyR şrifti ilə yazılmışdır.

Və beləliklə, dostlar artıq məməkətiz dönyanın bir hissəsinə çevrildiyi üçün bizim üçün heç də balaca olmayan problemin həlli çox gecikir və bizim qəzetlərimizdə və saytimizdə olan yazılarımızın başqa ölkələrde və ya dönyanın o biri üzündə rahat oxunması problem olaraq qalır. Və çox zaman da bir yazımızı başqa bir redaksiyaya aparanda CİBİMİZDƏ O YAZINI YAZDIĞIMIZ ŞRİFTİ DƏ daşımali oluruz. Bunu bilənlər bilir.

"E" yoxdur.

Uzun illərdən bəridir ki, Türkiye türkləriyle bizim aramızda olan "E" və "Ə" əşəriyəsinin də bu iki əyani dili və danışq formasına nə qədər mane olduğunu əyani surətdə sübut edir. "E" ya da "Ə" - bunların hansının daha vacib olduğu bə güñ qədər dilçi alımlar tərəfindən bir yerlərə çıxarılmayıb. Və bu nədənlə bir çox əksikliklərə üzləşirik ki, günü güne sataraq ləng tərəpənir. Və ya ən mühüm və ciddi addımı ata bilmirik. Dediymizdən və indicə misal gətirdiyimiz örnəkdən bu anlaşılmışın ki, bizim türkəninin Ə-si türk dili üçün daha doğma imiş, nəinki Türkiye türklərinin "E" hərfi. Yazımızın ikinci bölümündəki elmi araşdırma əsasında yazılın fikirlər böyük türkolog Oljas Süleymenova məxsusdur və unudulmaz tərcüməci Natiq Səfərovun tərcümə etdiyi AZ VƏ YA kitabındandır. Bu fikirlərə baxıdqa böyük türkolog və yazar Oljas Süleymenovu öz soyadındakı "E" hərfəri də onu incitməmiş olmalı ki, həqiqətin gözünün içine düz baxmışdır. Bu nədənlə fransız bir yazarın "E" hərfini istifadə etmədən bir roman yazması və bir türk yazarın "E" hərfi olmadan onu türkçəyə çevirməsi bize heç də oyun və əllaməcilik kimi görünməməlidir.

Mən dilçi deyiləm, amma bu yazını işlədiyim anda ağlımdan belə bir sual keçdi: əcəba, "E" hərfimi qədimmi, yoxsa "Ə" hərfi?

Əsəd CAHANGİR

Yazının birinci hissəsi dərc olunandan sonra Aysel xanım bir dəstə cavani da başına yiğib banket keçirdi və bununla da, yüksək səviyyəli bir jurnal buraxdığını restoran səviyyəsində “təsdiq etdi.” Yaxşı elədi, yəyib-içmək, şənlənmək insana, xüsusən de cavanlığa çox yaraşır. Amma bir aydan bəri Ayselin “Ulduz”u və “ulduzları” ilə məşgül olan, jurnalın məlum nömrəsi ilə bağlı az qala ümummilli müzakirələrə əvvəlcə impuls, sonra da ton verən birisi kimi mən niyə o banketə davətilər sırasında olmadım, bunu anlamadım. Yəqin ki, təqnidlərimdən narazı qaldılar. Və bununla da, söz azadlığından, tolerantlıqlan, bir sözlə, Avropa dəyərlərinə dənizan bu cavanlar beynəmədikləri Şərqi yavruları olduqlarını, demokratik dəyər anlayışının isə onlar üçün avtobusda özündə böyüklerə yer verib-verməmək məsələsindən o yana keçmədiyini bir daha təsdiqlədilər.

Amma yazının birinci hissəsinə münəsibətin antiqütbü də oldu. Deyənlər oldu ki, obyektivsən, hətta yumşaq yazmışan, amma ilk qələm məşqləri edən gəncləre bu qədər vaxt ayırmış, onları uzun-uzadı anti-reklam etməyə nə lüzum var ki? Yazının birinci hissəsi fikrinin ifadəsi üçün yetərlidir. Tanınmış yazıçı Kamil Əfsəroğlu bu haqqda fikirlərinin hətta mətbuatda açıqlanmasına belə etiraz etmədi.

Amma bu yazıda söhbət sadəcə olaraq A.Əлизadə və onun dərc etdiyi gənclərdən yox, insanın iddiası ilə imkani arasındaki uğurundan gedir. Biz bəzən “gənclik, gənclik” deye-deye cavanları layiq olduqlarından (və lazımlı olduğundan!) artıq dəyərləndirir və bununla da onlara ziyan vurmurqumü? Əger ədəbi gəndiliyimiz avtobusda böyüklerə yer verməyi gerizəkallıq sayan aysellərdən, “Freydin, Borxesin, Mopassanın zatının ağzını” o söz eləyen (Allah, sən saxla!) nahidərən, ilk ala-babat uğurundan sonra “eyni vaxtda iyirmi qızla yatmaqdən” dənizan qaraqanlardan, istədədi ancaq özünü güldürən anekdotlar düzüb-qoşmağa yetən axyanlardan və daha neçə-neçə belə qızlardan, oğlanlardan... ibarətdirsə, ədəbiyyatımızın sabahı neçə görünür? “Ulduz” jurnalının 2012-ci il iyul sayını vəsile edərək mən bu suallara cavab axtarmağa çalışmışam və hesab edirəm ki, bunlar heç də önməsiz məsələlər deyil. İndi isə icazənziz, konkret mətləbə qayıdaq, görək cavanlar özləri nə deyir.

Elxan Yurdögənun Eynəli bəy Sultanovdan təqdim etdiyi “Zəmanə ediblərindən nələr tələb etmək lazımdır” yazısı gənclik dərgisindən daha çox Akademianın Ədəbiyyat İnstitutunun topluslu üçün yararlı olabilərdi. Bu, Elxan üçün bir aspirant kimi yəqin ki, maraqlıdır, Ədəbiyyat İnstitutunun müvafiq dövrə bağılı araşdırımlar aparan işçiləri üçün də müyəyyən önəmi ola bilər. Amma, doğrudan, “Ulduz” jurnalı oxucular üçün də eyni dərcədə diqqətçəkəndir? Mənəcə, yox. İnanıram ki, bu yazını Elxanın özündən, məndən, bir də ola bilsin, Aysel-dən başqa heç kim oxumayıb. Ona görə “ola bilsin” deyirəm ki, jurnalın başdan-başa redakte və korrektə səhvələri ilə dolu olması

Aldanmış

“Ulduz” jurnalının 2012-ci il iyul sayı və ümumən
gənc ədəbi ulduzlarımız haqqında qeydlər

materialların redaktor süzgəcindən keçməsinə şübhə oyadır.

Redaktorun seçim qabiliyyəti olmalıdır ki, müəlliflərin arzusunu bir kənara qoyub, onlarla materialın arasından en vacibini seçsin. Əger jurnalı sənəb bir redaktor olaraq si-naq kimi veriblərsə, seçim işinin məsuliyyəti də ikiqat artmalıdır. Təəssüf ki, Aysel xanımın isə kvadrata yüksəltmə əməliyyatı (ikiqat!), nə də feilin vacib formasına (artmalıdır!) o qədər də önem vermir.

“Bu mənim dostum, o mənim qohumumdur” yox, redaktorun bir prinsipi olmalıdır: “Jurnal oxunmalıdır!” Və təbii ki, indi çox dəbdə olan şou-biznes qalmaqallarına, “Azadlıqradiosu” saytının keçirdiyi müzakirələr sağa dopinq vurulmuş polemikalara, vulqar jestlərə, bulvar mətbuatı elementlərinə yol vermədən...

Seçim məsələsi ilə bağlı bir yazının - yazıçı-tərcüməçi Kamran Nəzirli ilə müsahibənin üzərində özəl olaraq dayanmaq istəyirəm. Müsahibə söhbət, yəni eksprət olaraq yaranan, şifahi janrıdır. Ayselin hər cür dinamikadan, canlı söhbət aurası, qarşıdurma enerjisi, bir sözə, dramaturgiyadan məhrum “müsahibəsi” isə yazılı surətdə verilmiş suallara yazılı cavabları xatırladır.

Ciddi qələm adəmi kimi tanıdığımız Kamran bədii tərcümə sənəti sahəsində fəaliyyətinin önəmini damırıq. Məsələn, yazıçının ötən il C.Qolsuorsidən, bu il isə O.Uayliddan elədiyi və hər ikisi “Azərbaycan” jurnalında işiq üzü görünen “Alma ağacı” ve “Dorian Qreyin portreti” romanları son illərin uğurlu bədii çevirmələrindəndir. Onun O.Uayliddan elədiyi və Aysel xanımın da dərc etdiyi, müyəyyən leksik, qrammatik, sintaktik xətalardan xali olmayan tərcüməsi də (“Xoşbəxt şahzadə” nağılı) formaca əsasən uğurludur. Və məzmunca da aktualdır - xalq acıdan qırılır, bunlar qızıldan heykəl yapırlar.

Bütün bunlarla yanaşı, müsahibədə elə bir məqam var ki, çağdaş Azərbaycan ədəbi-bədii prosesinə az-çox beləd olan hər kəs, yəqin ki, bunun üstündən sükutla keçə bilməzdi. Söyü Aysel xanım və Kamran bəyə verək:

“A.Əлизadə: Dünya ədəbiyyatının en böyük yazıçısı kimdi sizə görə? Və nədən?”

K.Nəzirli: Biz içi yazıçı və şairler qarşılaşq, ta inqilabdan bu yana öyrənmiş bölgədən yuxarı ibare'lərə və yalançı təriflərə. Bir də görürsən ki, biri durub deyir ki, Dostoyevski bilirsən nədir, dahi! ... Amma nə üçün dəhidir, izah edə bilmir. Sən düz sual verirsən ki, “dünya ədəbiyyatının böyük yazıçısı kimdi?”. Mən də cavab verirəm ki, böyük yazıçılar bizim aramızda da var, dünən də olub, sabah da olacaq. İndi səni oxuyuram. Heyrətamızdı. Səninlə yanaşı oxuduğum indiki cavan yazarlardan Fərid Hüseyn, Qismət, Günel, elə Aqsının özü, onu da oxuyuram. Maraqlı yazarlardır... Böyük yazıçıların... xırda yazıçılardan fərqi bircə şeydər - mövzunun bədii hellini vermək bacarığındır...”

Vəssəlam, sitat tamam! İndi keçək şerh! Əvvəla, sualın qoymulu doğru deyil - ədəbiyyatın nə olduğunu bilən adam nə belə primitiv sual (“Dünya ədəbiyyatının en böyük yazıçısı kimdir?”) verər, nə də ona cavab axtarar. Bu, əşəq sualıdır! Bu qəbil cözümsüz sual bir yana, hətta neçə əsrdir ki, ədəbiyyatşunaslar “Firdovsi böyükdür, yoxsa Nizami?” kimi konkret suala belə cavab tapa bilməyib, axır ki, hind ədəbiyyatşunası Ş.Nemaninin aşağıdakı barışdırıcı mövqeyi üstünde durmaq zorunda qaldılar: “Firdovsi Firdovsidir, Nizami de Nizami”.

İkincisi, Aysel və adıkeçən digər cavanları, nəinki Azərbaycan, hətta dünyadan böyük yazarları (!) elan edən K.Nəzirli bu “böyükülüyü” onun özünün təbiri ilə desək, görəsən, nə ilə izah edərdi? Kamran bəyin məntiqi ilə desək, Aysel xanımın həcmə ən iri

yazısı olan “Erkəklər”ində, yaxud Aqsının “Göle qarğısançan”ında “mövzunun bədii həlli çıxmış bacarıqla” verilib? Cavab birmənalıdır: yox, yox və yənə də yox! Bəs, yənə də Kamran bəyin təbiri ilə desək, bu “boğazdan yuxarı ibare'lərə və yalançı təriflərə” nə ehtiyac var ki? Ritorik sualların cavabı olmur və mən burda Kamran bəyindən dördüncü dəfə sitat çəkməkə axır ki, onunla “razılaşacam”: doğrudan da, “heyətamızdır”.

Üçüncüsü, məsələnin etik tərəfi ilə bağlıdır. Tutaq ki, müsahib nəzakət xatirinə (ya da elə doğrudan-doğruya, səmimi qəlbən) sənən haqqında ifrət varıb, amma doğrudan, sən bütün təvəzə etiketini pozaraq bu fikri mətnində hökmən saxlamalısan? Bəyəm bilmirsən ki, nəinki dünyanın böyük, heç Azərbaycanın kiçik yazıçısı da deyilsən? Yox, əgər sən də müsahibin kimi düşünürsənsə, artıq təqnidçi yox, psixoterapevt sözünə ehtiyacın var.

Dördüncüsü, son iyirmi ildə ədəbi gəndilərin bir neçə dalğasını şəxsən gören bir adam kimi, Misir fironundan üzü bəri çoxlaraının çıxdan elədiyi bir “keşfi” mən də eləmisiş: gənclərin böyük eksəriyyəti nəinki təqnid, hətta tərifə də psixoloji cəhətdən hazır (döyümlü!) deyil. Onları layiq olduqları dərəcədə (ne az, nə de çox) qiymətləndirmək, şübhəsiz ki, lazımdır. Amma hiperbolik, mübəlişli, əsəssiz təriflər gəncləri ancaq çasdırmaq və nəticə etibarilə onlara ziyan vurmaqdan başqa bir şəyə getirib çıxarmır. Hər şey bir yana, bu, ən azı pedaqoji baxımdan düz deyil.

++++

Ədəbiyyatın en böyük təsir mənbəyi həyatın özü, istedadın ilkin əlaməti orijinalidir. Aysel xanım “seçmə mətnləri” dərc etdiyini iddia edir. Bəs onun “seçdiyi” mətnlər nə deyir? Elxan Yurdögənun 3-4 misrasını oxuyan kimi R. Rzanı eşidirsən. Ramil Colavdarlının şeirlərində XVI əsr aşıqlarının səsi gəlir.

Ruslan Mollayevin bir “üstünlüyü” var. Onun orijinalindən daha çox uğursuz tərcümələri, şeirdən daha çox cansız nezm parçalarını xatırladın şeirlərində artıq rus, epiqonculuq milli şeir sərhədlərini aşır. Nə Aşıq Veysələr şeir həsr etməsi, nə də S.Babulaoğlunun uğurlu yol qəbilindən olan şəhifə yarımlı tərifli bu effekti yuyub apara bilmir. “Uşaqlığın son gecəsi” filminde baş mühəndisin tikintiye təzə göndərilmiş genç mühəndisə dediyi sözler yada düşür: “Elə hey göndərir, göndərir. Deyən də yoxdur ki, axı bunları niye göndərisiniz, hara göndərisiniz?..”

Mən Ruslanı görməmişəm, ola bilsin ki, Səlimin diliyle desək, “onun bütün antropologiyasından”, doğrudan da, “istedad və hüzün yağır”. Amma “Ulduz”da dərc olunmuş, bəzən nə linqvistik, nə də poetik məntiqə çözüle bilməyen şeirlərindən istedad yağımadığını (“hüzn” məsələsində Səlimlə razılışmaqla olar) əminliklə deyə bilərəm:

Kilsə divarında Quran ayesi

**Keşiş yuxusunu yuxuda yozur,
Şamları söndürüb oturur diz üstə
Durub azan səsinə yozumun pozur.**

**Bir qurtum su içir, əlleri əsir,
Şüssəli lampada yandırır şəmi,
Çardağından çıxıb kilsəyə gedir,
Şəkk-şübə doğurur haqqə inamı
Çovğun, yağış, leysan, yuyur şəhəri
İldirim səsi də başqacır sankı
Yol boyu qocanın gözündən getmir
Divarda yazılır gördüyü an ki...**

Her şey bir yana, sonuncu misranın axırında qafiyə xatirinə işlənmiş “an ki” nə deməkdir? Bəyəm, bu, Azərbaycan dilidir? Səlimin bütün təriflərinə, Ayselin “seçmə mətn” adıyla təqdiminə rəğmən, Ruslanın təkcə

İkinci yazı

“Ayasofya” şeirində sitat getirdiymiz bu parça yox, istenilən bir şeiri nəinki tərifə, hətta təqnidə belə gəlmir.

Elmar Şahmar isə epiqonculuq məsələsində yaşılaları əməlli-başlı toza basır. Ele bu zərbəciliyinə və daha bir neçə səbəbə görə Elmarın şeirləri üzərində bir qədər gəniş dayanmaq istəyirəm.

A.Əлизadə jurnalın üz qabığına Elmarın iki şəklini birdən yerləşdirir. “Azadlıq radio-su” saytının “Oxu zalı”nda keçirilən şeir rişmalarında bir qayda olaraq, paradoxal nəticələriyle seçilən münsiflər öz ənənələrinə sadıq qalaraq Kapitolinin şöhrət kürsüsünə bu dəfə mehz Elmarı çıxarı və defna çələngini məhz onun başına qoyurlar. Tərifləmek məsələsində xüsusi səxavəti ilə seçiləməyən Salam facebook yazışmalarında Elmarı “Azərbaycanın istedadlı şairi” (!) elan edərək, oxucuları mehz onu dəstəkləməyə çağırır. Və bu ümummilli yalana zorla inanırlı Elmar “Ulduz” jurnalının məlum sayı ilə bağlı polemikaya “Şair müzakirəyə öz şeirləri ilə qoşulmalıdır!” iddiası ilə çıxır. Haqlı deyilmə? Nə demək olar, mövqə məntiqi, iddia gözlərdir. Bir şərtlə - bu iddianın arxasında duran şeirlər ona əsas verməlidir.

Elmarın jurnalda dərc olunan və modernist forma axṭarışlarına cəhd etdiyi, amma nəticə etibarilə təpmaca effekti doğuran ilk şeirini (“Sevgiyə elegiya”) zor-gúc oxuyub başa vurur və Salamın məlum mövzuda yazdığı adsız bir şeirini xatırlayırsan. Neynək, cavandır, yaxşı-pis yenilik etmək istəyir, gəlin bunu alqışlayaql. Alqışladıq!

İkinci şeir (“Bağıشا”) öz ritmi, takti, heca quruluşu və ümumən ruhu ilə V.Səmədoğlunu yada salır. V. Səmədoğlu bizim canlı klassikimizdir, şeir yazmaq istəyən gənc özünü ona yox, daha kimə bənzətməlidir ki? Onu alqışladıq, Elmarın diliyle desək, bunu da bağışlayaql. Bağışladıq!

Yerdə qalan şeirlərdən üçündə (“Gelmə, səhər, getmə gece”, “Məni bitirdin, eybi yox, bitmə, gecə... bitmə, gecə...”, “Unutdu... unutdu”) Elmar öz epiqonculuğunda bir addım üzü bəri gəlib Aqsının uğurlu tekrirlər üstündə qələmə alınan, son iyirmi illik poeziyamızda peyzaj şeirlərinin en yaddaşqalan örnəklərindən olan “Kənd” şeirinə çatsa da, hələ də kəndisində çatmır ki çatmır. Mövzu, məzmun, qafiyə sistemi, ritm etibarilə bir-birinin solğun tekrarlarından ibarət bu şeirlərdə bəzən artıq poeziya yox, sadəcə məntiq və grammatica axṭarimalı olursan:

**Bu bədəni, bu da qanı,
Övladını yaxşı tanı,
Sənə tapşıracaq canı,
Ötme, gecə...ötme, gecə...**

“Sənə tapşıracaq canı” nə deməkdir? Tapşırmağına gecəye tapşıracaqlar, burası aydın, amma kim tapşıracaq? Bu kekələmeye vəzn və qafiyə xatirinə mətnə zorla pərçimlənmiş anlaşılmaz söz yığınından başqa nə ad vermək olar?

Xüsusi primitivliyi ilə seçilən, yalnız əlinə ilk dəfə qələm alan adamların yaza bileyəyi “Sevdim səni” şeirində Elmar axır ki, özüdür. Bu, “Azərbaycanın istedadlı şairinin” artıq en “seçmə” şeiridir.

**Oxunmamış şeir bildim,
Həyəcanla hey oxudum,
Kəlmə-kəlmə sevdim səni...
Bər-bəzəksiz xalı bildim,
Naxış vurdum, hey toxudum,
Ilmə-ilmə sevdim səni...**

Mən bu şeiri “Ulduz”da dərc etməkdən, qızıl hərfərlərə yazıb xalçaçılıq muzeyinin divarından asardım!

İki-üç il əvvələ - Elmarın Azərbaycan Yaziçilər Birliyinə ilk dəfə gəldiyi vaxtlara qayıdır. Onun “həsretindən göz yaşlarını sel kimi ax

ulduzlar

zılardır, səndən şair olmaz, get özüne başqa iş tap" deməyə dilim gəlmədi. Mənəcə, ümumən, kiminsə kiməsə belə deməyə haqqı çatır. Biz yazı yazırıq, alın yazılı yazmırıq. Tale, xüsusən də yaradıcılıq taleyi isə göznlənləməzləklərə doludur. Və dediyim sözlərin ciddi bir effekt verəcəyinə o qədər inanmasam da, Elmara çoxlu şeir oxumağı məsləhət gördüm.

O vaxt naşı bir inadkarlıqla mənimlə əksərən razılaşmayan Elmara üstündən iki il keçəndən sonra səhvini etiraf etməyi də bacardi (və bunun özü təqdirəlayıq bir cəhdədir). Cənki ən azı təqdir etdiyi şairləri oxudu və şeir haqqındaki təsəvvürleri genişləndi. Sizə qəribə gələcək, amma onun "Ulduz"da dərc olunan şeirləri iki il önceki "xatirə dəfəti" yazıları ilə müqayisədə əməlli-başlı irəliliyədən xəbər verir. Amma bu, sözün ciddi mənasında şeire yox, hələ sadəcə Elmara özüne dəxli olan irəliliyədir. Və bəlkə də hər müəllif yalnız özüne dəxli olan belə irəliliyi elə öz daxilindən keçirib mətbuat səhifələrinə çıxarmasa, yaxşıdır. Bəlkə də belə deyil, mən yanılıram, Elmara haqlıdır...

Bu tənqidini qeydlərimle, iki il önceki kimi, yenə də Elmara "yazma" demirəm. "Oxu zalı"nın müzakirəsinə "öz şeirləri ilə" çıxması göstərir ki, iki il önceki kimi Elmara yenə də tənqidini fikirlərimle razılaşmayaçaq. Amma bir şəyə eminəm - daha iki il keçəcək, gənc qəhrəmanımız özünün növbəti mənəvi-intellektual irəliliyindən xəbər verən növbəti də etirafda bulunacaq. Və Slavyan Universitetinin Yaradıcılıq kursları fakültəsinin dəslərində Şekspirdən xüsusi kurs keçmək istəyən müəllimə "Şəkspir çətin ki, bizə bir şey versin" (?) deməcək, dərs gedə gedə oturduğu yerdəcə ayaqlarını ayaqlarının üstüne aşırıb, qollarını sinəsində çarpazlayıb yatmayacaq... Qərəz, Elmara hekayəti bitdi!

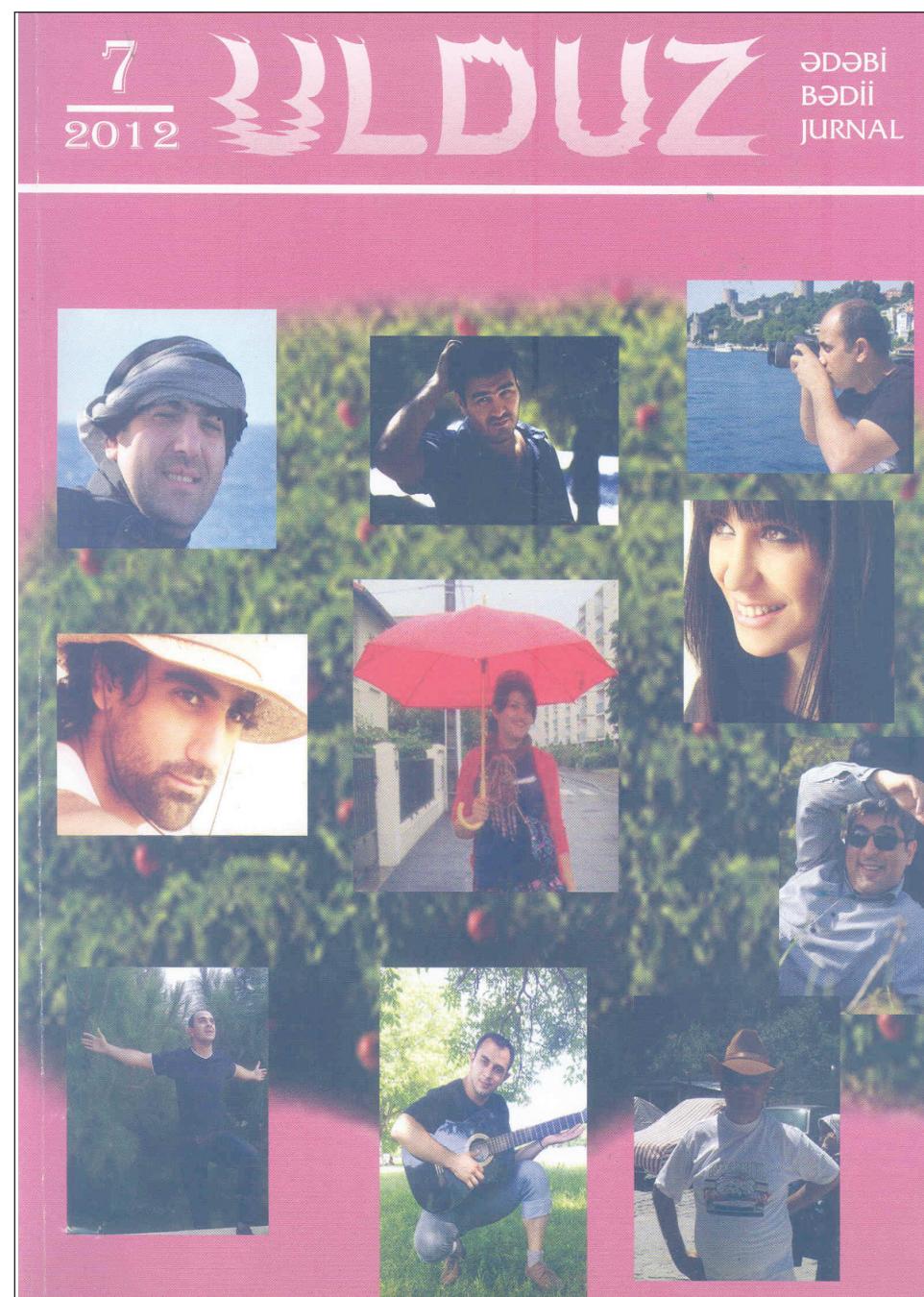
Amma düz yarım əsrdir ki, ədəbiyyatımızdakı Tehminə-Zaur hekayəti bitmək bilmir və istər-istəməz düşünürsən - görəsən, bu biologasiyanın sırrı nədedir? G.Anarqızı romanın davamını yazır, H.Herisçi romanı dekonstruksiya edir, S.İskəndərli roman əsasında film, Z.Xanbabayeva klip çekir... Hami oğlunun adını Zaur qoyur, "milli mentalitet uyğun gəlmədiyi üçün" heç kəs qızının adını Tehminə qoymur... Birdir, ikdir, hansını deyəsən?

Anarın artıq klassika örnəyinə çevrilmiş məşhur məhəbbət romanı xüsusən də gənc oxucuların sevgi hissələrinin cidalanmasında bu gün də öz rulunu oynamaqda davam edir. Çimərlik, islamış əzələlərin rəqsı, Zaur qumulara baxır, Tehminə ulduzlara... Rəbiqə Nazimqızı da modern əslulubda yazdırığı "Qum dənəsi" hekayəsində plaj romantikasına, qadın-kişi münasibətləri, ümumən məhəbbətə Anarın beşmərtəbəsinin altıncı mərtəbəsindən baxır. Halbuki indi Bakıda 20, 30, hətta 40 mərtəbəli göydələnlər inşa olunur. Daha inşa vaxtı deyil.

Ədəbiyyatda, ümumən sənətdə kiməsə heyranlıq, hansısa əsərə vurğunluq xüsusən də gənclər üçün zəruri mərhələdir. Amma ilər keçir, yaşıının üstünə yaş gəlir, mütləqen dərinleşir, dünhyagörüşün genişlənir və anlaysısan ki, vurulduğunun da öz vurulduğuları olub - B.Konstanın "Adolf"u, Q.Floberin "Madam Bovari"si, S.Moemin "Teatr"ı... Və özünə gelirsən. Mənəcə, istər mütləkəsi, istərsə də yaşı Rəbiqə xanıma liftin düyməsini basıb altıncı mərtəbədən yuxarı qalxmağa, Xəzər çimərliklərini daha ucadan seyr etməye imkan verir. Daha göydələnlər imkan vermir, daha altıncı mərtəbələrdən dəniz görünmür. Əlqərəz, Rəbiqə hekayətinə də nöqtə qoysaq!

+++

Hər ədəbi nəsil öz tənqidçisi ilə birlikdə meydana çıxır və o tənqidçi sözügedən nəsilin düşünən beyni olur. Nə Aysel xanımın gənc şaire Qumru Zeynallıya yazıldığı önsözdəki səmimiyyət, nə də Tünzalənin teatr-tamaşaçı probleminə həsr olunmuş "Ant-

rakt" yazısındaki kifayət qədər ağılı və obyektiv münasibət hələ belə bir tənqidçinin varlığından xəbər vermir. Ümumən götürəndə, jurnalda ən yeni ədəbi nəslin yaradıcılığını təhlilə çəkən gənc, heç olmasa qoca tənqidçi imzasına ehtiyacvariyyət. Cənki hər hansı bədii fakt analitik süzgəcən keçəndən sonra özünün təsdiqini tapır.

+++

Jurnalda dərc olunmuş bədii materiallara, xüsusən də şeirlərə bağlı iki cəhətin tənqidini xüsusən önəmlı sayıraq. Birinci, mövzu qılığı - ah məhəbbət, of məhəbbət, uf, uf, uf, məhəbbət! Doğrudan, gəncliyin bədii təxəyyülü öz fərdi hissələrinin təsvirindən, özüyle oynamadından o yana keçmir. Əslində isə ədəbiyyat yazıçının özü qurtaran yerde başlayır.

İkinci, əksər gənc yazarların ifrat "ciddiyəti", gülüş ruhundan, humor hissindən az qala məhrumluğu, bezdirici bədbinliyi, intihar düşüncələri, melanxolik tutqunluq, bir sözlə, işıqsızlıqlı! "Ciddi" söz bu gün qeyri-ciddi görünür, kədərləi söz gülüş doğurur, bir sözlə, duzsuz çörək kimi yeyilmir. Zamanın mentallığı belədir. Və istedadın vacib əlamətlərindən biri də zamanı duymaqdır.

Bəs, gəndlik bu mentallığı necə duyur? Sevgilisindən ayrılan Qumru Zeynallı "bax, indi ağlamağa başladı sərçələr, gör necə də qatılsən, hamısı ödür bu şəhər" deyə bir oğlanın acığına bütün şəhəri ölü zona elan edir. Nərmin Hüseynzadəyə görə, guya bütün "qəfil zənglər ölüm xəbəri üçündür". Aygün Qurbanova sevgilisini bir tərəfdə qoyub, "ölümün boynunu qucaqlayır".

"Yaralarından qan daman" Nəcibə Bağırzadə isə "intihar edəcəyi günü hələ seçibsonalamasa da", "bu yasaq sevginin ağırsını çəkməyə gücüm yetmir daha, məni yani-

na apar, ilahi, yanına apar" deyə ağlamalı şeir yazmaqdə yerde qalanların qabağına Naxçıvan qozu qoyur! Əhsən! Nizami demişkən, "məhəbbət yolunda ölüm budur, bax!"

Elə güman etməyin ki, bu sözlərlə ümumən ölüm düşüncəsinə ironiya edirik. N.Hikmətin təbiri ilə desək, "nə ölümən qorxməyib, nə də düşünmək ölümü". Ölüm duyğusu insanı heyvandan ayıran ən vacib hissdir. Heyatın həqiqəti ölümün qarşısında açılır. Buna görə şaman mərasimləri, antik misteriyalar olüb-dirilə motivi üstündə qurulurdu. Buna görə Həzər Əli "Ölməmişdən önce ölü" deyirdi. Buna görə ekzistensialistlər ölüm qorxusunu özündərk prosesində ən həlledici moment kimi qəbul edirdilər.

Amma təessüf ki, cavanlarımızın ölüm düşüncələri bize fərdi yaşıdan doğan hansısa həqiqəti açmır və sadəcə, söz oyunu təsiri bağışlayır. Niye? Cənki hətta səmimi olsalar belə, "yüksek materia" məsələlərinin bədii təsvirini verməyə ne intellektləri, nə istedadları, nə də yaşları hələ imkan vermir. Onlar mənə beynəlxalq yarışlarda başını başlara qoşub gücləri çatmadığı çəkini sıfariş verən, sonra da ştanqı az qala tamaşaçıların başına atmaq zoruna qalan Azərbaycan ağırlıqqaldıranlarını xatırladır.

+++

Sənət dünyəni xilas edə bilməz! Onun gücü olsa-olsa, insandaki gülüş ruhunu oyatmağa yetərlidir! Bunu mən demirəm, XX əsr dünya estetik fikrinin öndərlərindən O.Qasset deyir. Bunu çağdaş dünya bədii fikrinin patriarxlardan sayılan U.Ekonun "Qızılğulin adı" romanından doğan ən ümumi qənaət deyir.

Milli ədəbiyyatımızın son iyirmi illik mən-

zərəsi də bunu təsdiq edir. Məsələn, uzağa getməyək, Salamin 90-ci illərdəki bədii uğurlarının əsasında, mənəcə, onun şeirlərdəki humor, ironiya, bir sözə, gülüş ruhu durur. Oxucunun, ümumən insanın kədər limiti dolub. Qoy Füzlüli baba bizi bağışlasın, çağdaş sənətin mayesi nəinki sadəcə qəm deyil, hətta onun ən böyük ciddiyəti elə "qeyri-ciddiliyindədir".

Bu baxımdan jurnalda müəllif - "Dolmafobiya" hekayəsinin müəllifi Aslan Cəfərli haqqında ayrıca danışmaq istəyirəm. Dünyaya milli mətbəxə (dolmayla!) çıxmış cəhdinin ifası mövzusunda yazılmış hekayə istər fərdi və milli özünlülfə ideyası, istərsə də fraqmentar əslublu ilə postmodern təfəkkürün mehsuludur. Ən başlıcası, hekayədəki iddiasız gülüş ruhu, sirayətedici humor duyğusudur. Hətta hekayənin dil və üslubundakı açıq-əşkar qüsurlar belə onun yaratdığı xoş ovqata üstün gələ bilmir. Təessüf ki, müasir ruhla aılanmış, aktual problem qaldıran belə yazılar jurnalda çox deyil.

Yəqin ki, müəllif tərefindən verilən çıxarışları hekayənin sonunda iki dəfə təkrarın verməklə Aysel xanım özü də mətnin önemini oxucunun diqqətini calb etmək, hekayənin ruhuna uyğun zarafat etmək istəyib (?!). Amma bu çıxarışlar üçüncü dəfə, özü də R.Mollayevin Kiplinq haqqında yazısının sonuna necə gedib çıxıb, bunu başa düşmək çətindir. Bircə yol qalır - yalan-gerçek hər şeyi "sübuta yetirməyi" sevən Aysel xanım şərqi qarşı fobiyası olan amerikan yazıçısına mili mətbəximizin qüdretini göstərmək, dəmmamızı Amerikaya çıxarmaq istəyib.

Mən Tapdıq Türkşoyun imzası ilə dərc olunmuş "Mənim xəyalım başqa imzada" hekayəsindən danışmayacağam. Cənki Tapdıq bəyin özünün də təsdiq etdiyi kimi, hekayənin müəllifi o deyil, tamam başqa şəxsdir və müəlliflərin adını bilerəkdən qarşıq salmaq Aysel xanımın Azərbaycana mətbəuti tarixinə getirdiyi daha bir yenilikdir.

Kənan Hacının "Rikaşet sindromu" və "Evli qadını sevməyin bədəli", Mirmehdi Ağaoğlunun "Fikirlərimi yanan cihaz" və "Fasile" hekayələrindən də danışmaq istəmirəm. Cənki neçə illik dostum kimi Kənanın xətrinə dəymək, Mirmehdiye isə "Küleyi disləyən" kimi uğurlu bir hekayədən sonra "Gəriləmisen" demək mənə bir az çətindir. Ceyhun Musaoğlunun "Qürurlu diləngi" yazısının adını isə bircə şeyə görə çəkmək olar - bura, jurnalda verilən yeganə publisistika nümunəsidir.

Ən nəhayət, Pərvinin "Bankomat" hekayəsi. Problemlərin müasirliyi, psixoloji dətalılıq, insanların daxilində gedən proseslərin zahiri olaylarla vəhdətdə götürülməsi, əhvalatçılıqdan qaçmaq... Bütün bunlar modernizmə meylli Pərvinin ciddi nəşr iddialarından xəbər verir. "Bankomat" hekayəsi də bu yönən istisna deyil. Çağdaş həyatın sosial tələbləri insanı maşına, robota, bankomata çevirir. Qaçaqov içinde olan insan yaşamır, sadəcə mövcuddur! Gənc yazıçı bize urbanistik həyatın getdikcə kəskinləşən bu sindromundan humor qarşıq vahimə ilə danışır. Yaxşıdır ki, Pərvin bu məsələdə öz qəhrəmanını qınaq pafosundan uzaqtutur.

Ədəbiyyat insan nəminədir və insanı qoruyur. İnsan zamanın qarşısında acizdir və robotlaşma onun günahından daha çox faciəsidir. Hekayədən alınan ən umumi təessürat belədir.

Bununla belə, Pərvinin bir çox hekayələrinə xas bir cəhətdən "Bankomat" da xali deyil - finalın sönüklüyü! Bütün hekayə boyu gözlənilən effektin sonda alınması, estetik həzzin son həddə qalxması.

He, gəlib çatdıq sözümüzün sonuna. Ümid edirik ki, jurnalın növbəti sayını buraxmağa məsul olan genç yazar Kəramət Böyükçöl tənqid olunan bacı-qardaşlarından nəticə çıxaraçaq və biz, axır ki, "Ulduz"un arzu etdiyimiz variantını vərəqləyə biləcəyik. Üç dəfə aldanan "Ulduz" jurnalının da canı bu qalmaqallardan qurtaracaq. Nə bilmək olar, bəlkə, çağdaş dövrə atalar artıq üçə yox, dördəcən deyirlər....

Şəmkir, Şanxay,

Qorxmaz ŞİXALIOĞLU

Çox sevdiyim Aleksandr Blokun şeirindəndir bu misra: "Mən yaşamadım, yadların içinde azib qaldım" (Ya ne jil- blujdal sred çujix). Ara- sırə Şamxal Rüstəm yadına düşəndə, böyük rus şairinin bu sözlərini xatırlayıram. Ele bil, bu sözlər otuz ildən çox tanıdığım Şamxalın keçdiyi ömrə yolu boyuna biciilib.

Ötən əsrin 70 -ci illərində ədəbi aləmə gələnlərin hamısı Şamxal Rüstəmi yaxşı tanıyor. Çünkü Şamxal o sıranın önünde gedənlərdən idi. Əlbəttə, çox çap olunmağı ile yox, şeirlərin dəyəri, gözəlliyyi ile. İmzası iki-üç ildə bir dəfə görünərdi qəzet- jurnalarda. O yazıları da ən yaxın dostlarının xahiş- minnəti ilə aparardı redaksiyalara. Özünə qalsayıdı, o şeirlər də indi yox idi. Onların içinde "Uzaqlıq" adlı əzbər bildiyim bir şeir var. Şamxal Rüstəmi də elə bu şeire görə sevdim:

**Nə adla minmişdik bu qayığa biz,
Niye düşünmədik bir azca qabaq.
Yenə dəli olub bu dəli dəniz-
O tay da uzaqdı, bu tay da uzaq!**

**Gedirik- gözlərdə yaş gilə- gilə,
Döñürük- arxada hər dalğa bir dağ.
Bəs, indi üz tutaq hansı sahli?
O tay da uzaqdı, bu tay da uzaq!**

**Onsuz da yetişməz nə səda, nə ün,
Dostlara bir haray məktubu yazacı:
Amandır, biz gelən yera gəlməyin,
O tay da uzaqdı, bu tay da uzaq!**

Şamxal deyir ki, redaksiya əvvəlcə bu şeiri çap etməkdən imtina etdi: "o tay", "bu tay" nə deməkdir? Burda Şimali, Cənubi Azərbaycan məsəlesi var, bu siyasi şeirdir. Axırdı şeirin əvvəline "xilasedicidə" bir cümlə yazarlar: "Peşmanlılıq keçirən bir qızın sevdiyi oğlana məktubundan." Və şeiri bu cümlənin kürəyinə qoyub çap edirlər. Otuz beş il əvvəl yazılıb bu şeir. İndi özünüz baxın. Şamxal bu "süret"lə davam etsəydi (poetika baxımından deyirəm), indi harda olardı.

Bayaq dedim ki, bu gün ədəbi aləmdə olan yetmişincilərin hamısı Şamxalı yaxşı tanıyor və onların hər biri onun haqqında saatlarla danışa bilər. Düzü, məni bu yazını qaralamağa sövq edən Şamxal Rüstəmi daha çox indiki cavan yazarlara tanıtmaq

arzusudur. Qoy onlar bilsinlər ki, otuz- qırx il əvvəl onların yaşında, yaz səhəri kimi gözəl, qəlbə işiqla dolu bir şair olub. Səmimiliyindən və istedadından başqa heç bir arxa- dayağı olmayan bu buruqsaçı oğlanı dostları təkcə gözəl şeirlərinə görə sevmirdi. O, söz üstündə ən titullu şair, yazıçı və jurnalistlər döş- döşə gəlirdi, sözü üzə deyirdi, mərd idi.

Şamxalın jurnalistika fakültəsində oxuduğu vaxtlar olur. Bulvarda- "Venetsiya"da bir neçə qələm əhli ile yeyib- içirlər. Yaşca böyük, tanınmış yazarların biri ilə Şamxalın mübahisəsi düşür. Tebii ki, ədəbiyyatla bağlı. Tərəzinin Şamxal tərəfə əyildiyini görən yazar "qurşaqdan aşağı" zərbəyə keçir:

- Sən bilirsən, kiminlə danışırsan?

Şamxalın belə mənasız sual- təhdidə cavab vermədiyini görüb, yumruğunu sinəsinə döyür:

- Səndanışırsan!

Bəli, Şamxal belə Şamxal olub. Yaxşıdır, pisdir, deyə bilmərəm: Şamxal Rüstəm şöhrətpərəstlikdən uzaq adamdır. Dediklərimi trafaret kimi qəbul etməyin. Bu günə kimi onun haqqında hansısa qəzet- jurnalda, yaxud radio- televiziyyada bir yazıya, verilişə, kiçik bir video süjetə belə rast gəlməmişəm. Bir də ki, Şamxal özü haqqında yüz il qala, kiminsə nəsə yazmasına razı olmaz. illah da ki, o yazıda tərif ola. Açıq danışaq: bu mətbuat bolluğunda, yazı- pozu adamlarının çox hörmət etdiyi Şamxal Rüstəm, guya özü haqqında bir yazı yazdırı bilməzdi? Axi, Sovet dövründə üzübəri bir çox istedadsız yazarlar bir- biri haqqında o qədər mənasız məqalələr, sit resenziyalar, parılıtlı ön sözlər yazıb ki... Nə isə.

Hardasa, bir on il əvvəl Şamxalla metronun "İçərişəhər" stansiyasının qarşısında rastlaşdım (onu təsadüfən üç- dörd ildə bir dəfə görürəm). Hal-haval tutandan sonra az qala, yalvara- yalvara dedim ki, ay Şamxal, nə olar, o şeirlərini yiğ, bir kitab çap elə də. Ele bil, üzünə bulud çökdü:- Danışmağa söz tapmırsan?- dedi. Və bununla da kitab söhbəti bağlandı. Bax bələ, 60 yaşı bu gün- sabah haqlayacaq Şamxal Rüstəmin kitabı yoxdur hələ...

Onun hardasa, on mahnisi var. Və bu mahniları R. Muradova, F. Kərimova, N.Qasımovə, M. Bağırzadə kimi tanınmış sənətçilər oxuyub. Şamxal Rüstəmin təkcə "Elə qəmli dayanma" mahnısını müxtəlif illərdə iyirmidən çox müğənni ifa edib. Hərdən fikirləşirəm ki, bu zalim, heç olmasa, mahni yaradıcılığından bərk yapışydı gərək. Tanınmaq, şöhrət qazanmaq baxımından deyirəm. Ancaq neyləyəsən? Şamxalın canında, bayaq dediyim kimi, şöhrət azarından əsər- əlamət yoxdur.

Təkrar olsa da deyim: Şamxal çox səmimidir, köhnə kənd kişiləri demişkən, düz adamdır. Düz adamlı gərək "salam"ın da düz ola. O, saxtakarlığın

özü yox, xırda bir çalarından belə keçən deyil. Sözümün bu yerində qayıdırəm yenə də cavanlıq günlərim. Onda da dəst- tanış çevrəsində, təbii ki, "ciy" adamlar da olurdu. Və Şamxal Rüstəm belələrinin, bizim kənddə deyildiyi kimi, "vayına otururdu". Onun belə tiplər haqqında 30- 40 il əvvəl yazdığını həcvlər indi də dəstlərinin dilində əzbərdir. Bəlkə də həcv yazmaq ustalığına görə, Şamxal Rüstəmi çox rahatca Q.B. Zakir, S.Ə. Şirvanı və Ə. Vahidin varisi hesab etmek olar. Şamxal tanıyan, onunla oturub- duran ən yaxın adam belə tam səmimi olmağa çalışır. Çünkü sözün həqiqi mənasında, hamı ondan əkinirdi. Xırda bir saxtakarlıq...və ertəsi gün Şamxalın yazdığını həcv dillərdə gəzirdi...

(Bağışlayın ki, Şamxalın yadimdə qalan həcvlərindən burda verə bilmirəm, çünkü onların heç biri qəzetlik deyil).

Onun adı gələndə dəst- tanışın üzünə o dəqiqə təbəssüm qonur. Şamxalla bağlı saysız- hesabsız macəralar var. Və bu macəralar həmişə Şamxalın düzüyü, qəlbinin təmizliyi ilə tamamlanır. Mən demirəm ki, o, idealdır. Yox, dostumun çatışmayıan cəhətləri çoxdur. Məsələn, zəng eləyib saat ikidə görüş təyin edər, ancaq saat dördə- beşə gelib çıxar, ya da heç gəlməz. Yaxud deyər ki, sabah rayona gedirəm, üç günə qayıdırəm, lakin bir aya da gəlib çıxmaz, görəsən ki, sorağı Moskvadan gəlir. Bu cür işlər Şamxalın təmizliyinə, düzlüğünə toz qondurmaz, ondan heç kim inciməz...

Onda- 80- ci illərdə Şamxal Azərbaycan radiosunda işləyirdi- "Gənclik" redaksiyasında. Bir gün dedi ki, sabah axşam Zaqatalaya ezamiyyətə gedirəm. Mənə bir "diplomat" sumka lazımdır. Gəldik bizi- daha doğrusu, kirayədə qaldığım evə. Sumkanı verdim. Və "diplomat" o gedən oldu. Bir xeyli keçəndən sonra dəstlərdən biri dedi ki, 60 manatlıq (əslində qiyməti 25 manat idi, əldən 60- a alırdıq) sumkadır, sənin bir aylıq kirəpulundur, al da onu Şamxaldan.

Dinmədim, dəstəm bir az da həvəsləndi:

- Mən aparsayıdım, indi sumkanı çoxdan istəmişdin məndən.

- Bəli, səndən istəyərdim sumkanı, ancaq Şamxaldan yox.

Axi, neinkı dəstlərin, heç adamın doğma övladlarının da ürekde yeri eyni olmur. Mən bilirdim ki, o "diplomat" Şamxalda yoxdur. Bilirdim ki, hardasa dəst- tanışlardan kimsə o sumkanı istəyib, Şamxal da onu bağışlayıb həmin adama. Ya da pulu qurtarıb, dəyər- dəyməzинə satıb. Bilirdim ki, Şamxalın qızıl ürəyi var, elə indi də belə düşünürəm. Guya, Şamxal mənim yerimə olsayıdı, neynərdi? Yəqin, cavab aydınındır.

Şamxal cavanlığından yeyib- içməyə meyllidir. Nədənsə, bizdə söz- sənət adamları ilə bağlı yazılırla "yemek- içmek" məsələsində yan keçirlər. Ancaq bir həqiqət var ki, elm, ədəbiyyat, mədəniyyət aləmində istedadları ilə tarixdə iz qoyanların içinde içkiyə aludə olanlar çox olsa da, bu cəhət onların işiqli adına heç vaxt köl-

gə sala bilməyib. Bu haqda dünyanın neçə- neçə nəhənginin həyatını misal çəkmək olar. Uzağa getməyək, Ə. Vahidin sərməst həyatı, yaradıcılığının parlaqlığını bir zərrə də azaltmadı, əksinə, onu xalqa daha da doğmalaşdırıldı. Yeseninin həlim şeirlərində in-di də gözəl məşuqələrin və şərabın qoxusu gəlir, ancaq hamı onu sevir. Yaşadığı laübali, abdal həyatına görə heç kim onu qınamır...

Deyəsən, 80- ci ilin yazı idı. Şair Oqtay Şamilə Şamxalgılə getmişdi- Şəmkirə. Onların Dəllərdəki ata evində çox dəstləri qonaq olub. Həyətə girəndə, qapısı yerlə bərabər, uzunsov, damı şifer də yox, toldan olan, çox kasib görkəmli evlərinin qabağında beş- altı qadın gördük. Məlum oldu ki, Şamxalın təzəcə bir qızı dünyaya gəlib. Atası İslam kişi bize "xoşgəldin" elədi. Onunla tez doğmalaşdıq. Həyətin darvaza tərəfində ikiotaqlı, yiğcam, kürsülü bir ev qaralırdı. Bu yarımcıq evin təkcə barışı qaldırılmışdı. Çaydaşından tikilmiş barının iç tərəfi quş yuvaları ilə dolu idi. Bilinirdi ki, bu tikili ən azı on ildir belə yarımcıq qalıb. İsləm kişi evə baxdığımı görüb, - a bala, Şamxal içməyindən əl çəksəydi, bu evi çoxdan tikmişdi, - dedi.

Burda bir haşiyə çıxmış: 80- ci illərdə, ister Bakıda, isterse də rayonlarda həm leqlə, həm də qeyri- leqlə futbol lotoreyası çox geniş yayılmışdı. Şamxal ikinci varianta üstünlük verirdi və həmişə də böyük məbləğdə pul udurdu. Onun intuisiyası çox güclü idi. Yüz ilin futbol azarkeşlərinin əlinə, necə deyərlər, çöp verərdi. Yəni Şamxalın futbol matçlarının nəticələri ilə bağlı təxmin etdiyi proqnozlar çox vaxt düz çıxırı. Bir dəfə, hətta, ən yüksək məbləğdə- 25 min rubl udmuşdu. Belə vaxtlarda onu Bakıda tapmaq olmazdı. O pulların çoxunu Moskva və Leninqradda xərcəyirdi. Əlbəttə, belə vaxtlarda ara- sırə Şəmkirə- evə də gedərdi. Amma bu gediş çox təmtəraqlı olardı- hansısa dəstunun təzə "Volqa"sı, əynində hələm- hələm oğlanın geyə bilmədiyi son dəb kostyum, xarici ayaqqabı, təbii ki, "Marlboro" siqareti (qutusu əldə beş manat idi, hər oğul çəkə bilməzdi), ev üçün yaxşı bir bazarlıq, bahalı içkiler, qonu- qonşudakı uşaqların hərəsinə bir üçlükdən, beşlikdən, beşlikdən bağışla- maq...bütün bunlar Şamxalın Dəllər- evlerinə getdiyi o az- az, lakin parlaq günlərin xırda- para detalları idi. Ancaq onda qırqdan baxanların gözündə çox xoşbəxt görünən Şamxal bu şeiri elə o uzaq illərdə yazıb:

**Adını anmadığım babamın, nənəminimi,
Oduna yanmadığım qonşu qızı**

Sənəminmi...

**Eh, qəlbini qırdığım nə bilim,
yüzmü, minmi,**

**Bircə biləydim məni
kimin qarğışı tutdu.**

**Yetməmişəm çətində
çox doğmamın dadına,
Çoxunu unutmuşam, çoxu gəlmir yadına.
Bir quzu kəsilibmiş doğulanda adıma,
Bircə biləydim məni kimin qarğışı tutdu.**

**Hər çiçəyi, hər gülü leysan yağıtı tutmaz,
Xata hər ömrü tutmaz,
bəla hər başı tutmaz.**

Şamxal

Süd emmisəm döşündən,
ana qarğışı tutmaz,
Bircə bileydim məni kimin
qarğışı tutdu.

Onun tək bu yox, o illərin yadigarı
olan başqa şeirlərində də, zahiri pa-
riltisi göz qamaşdırın o həyatdan xır-
da bir nişanə belə yoxdu. Yəni, qo-
num-qonşunun, bəzi tanış-bilişin ta-
nidiyi o buruqsaçı, kefcil oğlan Şam-
xal deyildi. Əsl Şamxal ara-sıra yaz-
diği, ürək kövrəldən şeirlərindən gö-
rünən Şamxal idi.

Oqtay Şamil və Şamxal bizdən
aralıda, ağaç altında səhbət edirdilər.
Mən Şamxala haqq qazandırmaqla
məşgül idim. Kişi razılaşmışdı: - ye-
mək - içməyin də bir təheri olar da. -
İlk dəfə gördüğüm İslam kişisinin mə-
nimlə belə doğma və məhrəm bir
adam kimi danışmasından kövrəmiş-
dim. O, sanki ailəsinin ən yaxın ada-
mını ilə dərdləşirdi:

- Heç bir zalim qızı onda oturmaz.
Əmisi qızı olduğu üçün onunla yola
gedir...

Oğlunun- yegane övladının əline
arabır pul düşdüyünlü İsləm kişi bilir-
di. Şamxalın hərdən ingilis şahzadəsi
kimi gün keçirməsi, təbii ki, atasında
bir umu-küsü yaradırdı. İsləm kişi
sonra, ele bil, sixılan kimi oldu:

- Bilirom, arada əlinə beş- üç ma-
nat düşür, amma çox bedxərcidir,-
sonra da özünə haqq qazandırılmış
kimi işləməkdən cedar-cadar olan əl-
lərini irəli uzatdı,- Vallah gücüm çat-
mir,- dedi. Bir qədər susdu, sonra da
əlavə etdi- ay oğul, belə danışmağı-
ma baxma, bunları hələ indiyə kimi
onun üzünə çəkməmişəm.

Şamxalın əlinə yaxşı bəhanə düş-
məndü. Bu hadisəni "yumaq" üçün ra-
yon mərkəzinə yollandıq. Məclisimiz-
zin sonunda Şamxalın təzə dünyaya
gelən qızına ad seçdik- Sevinc...

Hardasa, Şəmkir səfərimizdən 10-
12 il keçmişdi. Bakıda avtobus daya-
nacağında təsadüfən Şamxalı gör-
düm. Səhbət əsnasında:-

Sevinc artıq böyük qız olar, yəqin,-
deyə soruşdum. - Şamxal təəccübə
üzümə baxdı:- nə Sevinc?- Ona neçə
il əvvəl Şəmkirə getdiyimiz günü xa-
tiplatdım. Şamxal şirin- şirin güldü:-
Sevinc nədir? Ele ad olar? Adını Əs-
mər yazdırırdım.

Gördüm ki, həmin Şamxaldi. Ya-
ilan-palan etiketlərlə, komplekslərlə,
ağilla yox, ürəyinin səsi ilə yaşayan
Şamxal.

Sözüme qüvvət olaraq bu yerde
Şamxal Rüstəmin bir şeirini də ver-
mək istəyirəm:

Vaxtında gəlibdi ürəyə ağrı,
Saçımın dəni də vaxtına düşüb.
Taledən hərəyə bir pay düşəndə,
Mənim də gecikmək baxtına düşüb-
Siz məni heç nəyə tələsdirməyin.

Vaxtında boşalar hər dolan bulud,
Şimşəklər nə bilər caxmaqdən özgə.
İnsan sevincinə gecikmək olar,
İnsan harayına çatmaqdən özgə-
Siz məni heç nəyə tələsdirməyin.

Şöhrət tamarzısı deyiləm axı,
Axı nə yazmışam, axı nəyim var?
Dağ yüksü bir ömrün enişindəyəm,
Hələ zirvələrlə döyüşməyim var-
Siz məni heç nəyə tələsdirməyin.

Vaxtında gəlibdi ürəyə ağrı,
Saçımın dəni də vaxtına düşüb.
Taledən hərəyə bir pay düşəndə,
Mənim də gecikmək baxtına düşüb-
Siz məni heç nəyə tələsdirməyin.

Bir dəfə yenə metroda gördüm
onu. Qırımı xoşuma gəlmədi. Ordan-
burdan danışıb deyəcəyim əsas sö-
zün üstünə geldim:

- Sən Allah, Şamxal, içmə!
- Bu sözü mənə evdə deyirlər,
heç olmasa, sən demə.

Dədiyimdən peşman oldum, hətta
bu cür "Dədə Qorqud"luq etdiyimə
göre bir az da utandım. Bir sözə,
Məşədi İbadın "həna" məsəlesi. Nə
isə.

Bayaq dediyim kimi, Şamxalın
çox macəraları olub. Bəlkə də onlar-
nın içinde improvisə olunanları da
var, deyə bilmərəm. Hər halda, onlar
Şamxalın adı ilə bağlıdır. O, bu ma-
cəralarda bütün koloriti ilə göründü-
yü üçün bir - ikisini dilə getirməli-
yəm.

Şamxal tez-tez işdən qaçaq dü-
şürdü. Bir gün yenə də qeybə çəkilir.
İş yoldaşları tanış-bilişdən soraqla-
şırlar, amma nəticəsi olmur. Harda-
sa, bir həftədən sonra redaksiyanın
telefonuna Şamxaldan zəng gəlir.
Dəstəyi qaldıran iş yoldaşı Dəmir
Gədəbəyli tez soruşur:

- Bir həftədir harda itib- batmisan?
- Moskvadayam.
- Moskva nə itin azib?
- Moskva getməmişəm, burda-
yam. Pəncərəni aç, çölə bax, məni
görəcəksən.

Dəmir Gedəbəyli beşinci mərtə-
bədəki otaqlarının pəncərəsini açır...
və üzbez "Moskva" mehmanxanası-
nın eyvanından ona əl eleyən Şam-
xalı görür. Demə, Şamxalın əlinə ba-
bat pul düşübmüş. Gedib o vaxtin
"bərkgedən" mehmanxanasında bir
lüks otaq kirəliyib, bala- bala dincə-
lirmiş.

Düşünürəm ki, bir də Şamxal
haqda yazı yazası deyiləm, qoy
onun işdəklərindən birini də deyim.
Bir gün Şamxal dostlarından biri ilə
yaxşı yeyib- içir. Və o dövrün dili ilə
desək, ictimai asayışı pozurlar. On-
ları tutub polis bölməsinə gətirirlər.
Polis serjantı bölmə rəisine məruzə
eləməyə gedir. Şamxalgıl də gözlə-
mə otağında oturub gözləyirlər. Şam-
xal ilk dəfə dəniz görən uşaqları
ilə dostundan soruşur:

- İndi bizi neyləyəcəklər?- Bu söz
ağzından çıxar- çıxmaz meşin qapı
açıılır. Şamxali görən bölmə rəisi qış-
qırır:

- Ə, sən nə abırsız adamsan! Ke-
çən həftə getmədin burdan?

Şamxal Rüstəm portretinə güzgü
tutan bir əhvalatı da deyim, bəsdi.
Çünkü Şamxalın həcv yazmaq üçün
göynəyən qələmindən qorxuram.

Şamxal "Elmi kommunizm" fən-
nindən dövlət imtahanı vermelidir.
Hamı bilir ki, diplomun taleyi bu im-
tahandan asılıdır. İmtahana üç gün
qaldığı və qrup yoldaşlarının gecə-
gündüz, ürəyi əsə- əsə imtahana ha-
zırlaşlığı bir vaxtda Şamxal dostu
Baba Vəziroğlunu da götürüb arın-
arxayın şəkildə Şəmkirə gedir... və

bir həftədən sonra qayıdır. Şam-
xal diplomu on ildən sonra alır, an-
caq "Elmi kommunizm"den imtahan
verib- vermədiyi deyə bilmərəm...

Heç görmüsünüz yaz köhnələ?
Çəperin dibində cincilim yığan bir
kənd uşağı üçün də, min ilin dam-
daşına söykənib, gözü yol çəkən qo-
ca üçün də yaz həmişə təzədir. Şamxal Rüstəm də bütün "kələ- kö-
tür" işlərinə baxmayaraq, elə bil, bir
yaz ovqatı gəzdirir özündə. Təbəs-
sümü, gülüşü, zarafatı, səsi qulağına
dəyəndə, əhvalın yaxşılaşır. Bizim
kənddə belədə deyirlər: - elə bil, ya-
ğışdan sonra Gün çıxb. Yaşadığı
çətin həyatın içində bu cür işqli qal-
mağın, görünür, ayrı sırrı var. Yazı-
nın bu yerində, bir vaxtlar Şamxalın
öz həyatı ilə bağlı danışlığı bir mə-
qam yadına düşdü:

- 50-ci illərin əvvellərində atamı
dəmiryolcu kimi Ağstafanın Muğanlı
kəndinə işləməye göndərilər. Bura
köçəndən bir həftə sonra mən ana-
dan olmuşam. Doğulan uşaq ailemiz-
zə sevinc yox, kədər gətirirdi. Çünkü
məndən əvvəl doğulanların heç biri
iki aydan çox yaşamayıb. Vəziyyəti
bilən qonşuluqdakı gürcü gəlin (Mu-
ğanlı Gürcüstanın sərhəddində yer-
ləşir) anama məsləhət görür ki, uşa-
ğa başqa millətə məxsus, yaxud
qeyri-adi bir ad qoysa, şər qüvvələri
azdırar və uşaq sağ qalar. Və gürcü
gəlinin təkli ilə uşağa "Şanxay" adı-
nı qoyular. (ilk şeiri çap olunana ki-
mi o, bu adla yaşayır). Bəlkə də, o
şər qüvvələri qovan işığın- ilahi gü-
cün nəzəri yenə də Şamxalın üstün-
dədir. Bəlkə də Şamxalın işqli aura-
sı daha çox ondan qaynaqlanır? Bil-
mirəm. Bircə onu bilirəm ki, Şamxal-
la görüşəndə ürəyim işqlanır...

Bu yazını qaralayıb qurtarandan
sonra Şamxala zəng edib bir cavan-
lıq şəklini istədim və ondan gözlədi-
yim cavabı aldım: yoxdur.

- Necə yoxdur?

- Hamısı orda- burda, kirədə qal-
dığım evlərdə itib- getdi.

Sonra Azərbaycan radiosunda 10
ilə qədər bir yerde işlədiyim jurnalist
Aybəniz Məmmədəliyevaya zəng
elədim. Sualımı eşidən kimi:

- Ay Qorxmaz, Şamxal heç işə
gəlirdi ki, şəkil də çəkdirə?- dedi,-
bəlkə Şəlalə Əlibəyli dərələrə olar, o da
uzun müddət bizimlə işləyib...

Daha sizi yormaq istəmirəm.
Gördüyünüz bu şəkli bir aya- Baba
Vəziroğludan tapdım. Bəli, Şamxalın
şəkli belə tapılmalıdır - əziiyyətlə.

+++

Şamxalı sonuncu dəfə yenə də
təsadüfən, bu ilin iyulunda gördüm-
axırıncı görüşümüzdən təxminən bir
il sonra. Biliirdim ki, Şamxalgılın Dəl-
lərdəki evlərində təkçə atası qalır,
anası dünyasını çoxdan dəyişib.

Şamxal çox çalışsa da, atası Bakı-
ya gəlmir. Ona görə də o, az qala,
hər həftənin sonu Şəmkirə gedir. Bü-
tün bunları Şamxal bir il əvvəlki gö-
rüşümüzde danışmışdı. Ancaq mənə
ele gəlirdi ki, o görüşdən cəmi iki- üç
həftə keçib. Ona görə də çox sakitcə:

- Atan necədir?- deyə soruşdum.
- Bu ilin martında rəhmətə getdi.

Doxsan dörd yaşında.
İsləm kişisinin səsini eşitdim.
Onun kadar- cedar əllərini gördüm.
O yarımcıq, barışı quş yuvaları ilə
dolu ev gəlib durdu gözümün qaba-
ğında.

- O yarımcıq evi tikdimi?

Şamxal doluxsundu:- yox- dedi.

Avqust, 2012-ci il

“0 dağlar azaddı” - dedi Hüseyin Kürdoğlu...

Vaqif YUSİFLİ

Mərhum deməyə dilim gəlmədiyi Hüseyin Kürdoğlu adlı bir gözəl şairimiz həyatımın ağır keçən, son üç ayda az qala ölümle uğradığım günlərin birində yuxuma gəldi. Uzú gülürdü, “Laçın dağlarından gəlmisəm, o dağlar azaddı” - bunu dedi və getdi. Bu yuxunu necə yozacağımı bilmirəm. Bircə onu deyə bilərem ki, çox zaman yuxular çin olur və bu yuxuda Hüseyin Kürdoğlunun “dağlar azaddı” kimi xoş xəberinin gerçek olacağına inanıram.

Doxsanıncı illərdə yazılın şeirlərin böyük bir qismi işgal olunmuş dağlarımızın, kəndlərimizin həsrətiyle yazılib. Bu şeirlərdə fəryad da var, çağırış da... Hüseyin Kürdoğlunun o illərdə yazdığı şeirləri oxumaq kifayətdir ki, doxsanıncı illərin Azərbaycan poeziyasında HƏSRƏT, ÇAĞIRIŞ ərazilərine” daxil olaq.

Doxsan üçüncü ildə, Laçın işgal olunandan sonra yazılın bir şeir:

**Qismat olmayıadım ayrı torpağa
Gözlərim Laçını görəydi bir də.
Sürünüb çıxayıdım işiqli dağa,
Əllərim bənövşə dəreydi bir də.**

**Beşbulaq üstündə quraydım dəye,
Canım alan yara “can” deyə-deyə.
İldirim çaxanda baxayıd göye,
Qaçayıd, qoynuma girəydi bir də.**

**Biçarə Kürdoğlu, ah çəkib inlə.
Bu qanlı dövranın hökmünü dinlə.
Qoşa at minəydim o nazəninlə,
Köhləni yanımca sürəydi bir də,
Gözlərim Laçını görəydi bir də.**

Hüseyin Kürdoğlunun Laçını duyğuları poeziyada özünəməxsus LAÇIN obrazını yaradır. Bu obrazı zaman etibarile üç məqamdan izləmek olar: Laçının azad və xoşbəxt günləri... Şair Laçına anam deyir, dizine baş qoyur. Deyirdi ki: “cosystem Dəli dağın boranı kimi, Şeh səpim Qırıqlıñ dumanı kimi. Məcnun bulağının mərcanı kimi şeirimi yaxana düzüm, ay Laçın. İkincisi: Laçının işgali... H.Kürdoğlunun “Yaralı torpağım, yaralı sevgim” kitabında Laçın Həsrət simvoluna çevirilir. Yara hələ təzədi, qaysaq bağlamayıb. Şair inanır ki, Azərbaycan oğulları Laçını işgaldən azad edəcəklər. Odur ki, üzünü laçınlılara tutub deyir: “Alay tutun, vaxtdır daha, laçınlılar, Bir yol açın xoş sabaha, laçınlılar!” Yaxud: “Qoca Kürdög-

lunu bir əsgər sayın, Çağırır Qarabağ, çağırır Laçın...” Üçüncü məqam: Laçın artıq xatirəyə dönür. O, şairin yuxularına girir. Kəlbəcərli, Laçınlı, Həkərili günlər, o bölgədə olan məşələr, dağlar, dərələr, çaylar, göllər də tez-tez yada düşür... Bu tipli şeirlər Laçın obrazının ayrı-ayrı dolğun cizgilərini təşkil edir.

Hüseyin Kürdoğlu müasir poeziyamızın aparıcı şəxslərindən biri idi. O, çox təvazökar insan idi. Heç vaxt “mənim şeirim”, “mənim poeziyam” ifadələri səslənməzdi dilində. Azərbaycan poeziyasının natur fəlsəfəsinin yaranmasında H.Kürdoğlunun da müstəsna rolü var. Görkəmli tənqidçi Yaşar Qarayev “təbiət: poeziya və ekologiya” məqaləsində H.Kürdoğlunun dördlüklərindən söz açaraq yazır: “Hüseyin dördlüklərində xalis xəyyamvari ruh yoxdur. Taleyin yox, təbiətin müdrikliyinə heyranlıq və pərəstiş var. Burada müdrik nəsihəti. Hikməti və ibratlı qənaətləri təbiətdən lövhələr-bədii peyzaj əvəz edir”.

**Bulud dağ çiyində yapıcı kimi,
Hər təpə bir çoban balıncı kimi.
Araz parıldayı ay işığında
Babəkin sıyrılan qılınçı kimi.**

**Qoy görüşsün bir dodaqla bir yanaq,
Eşq oduna bir alışaq, bir yanaq.
Tökülübdür bir üzünə qara tel,
Ay tutulub: bir yan qara, bir yan ağ.**

“Azərbaycan” şeirində dörd misra ilə fəlsəfi fikir söyləmək, həyat, ölüm, dünya və zaman haqqında poetik düşüncələr hasil etmək klassik ənənələrdən gelir. Lakin onu da qeyd edim ki, şeirin bu kiçik formasında uğur qazanmaq hər şair müəssər olmur. O yerdə ki, şair başlayır “filosofluq” eləməyə, o zaman şeir dönüb olur “kəlam”, “hakimanə söz” yiğini. Hüseyin Kürdoğlunun dördlükləri belə bir iddiadan uzaqdır. Şair çalışır ki, dörd misrada həcməc böyük bir şeirdə deyə bilmədiyi fikri poetik ümumiləşdirmə ilə deyə bilsin, bir bənzərsiz lövhə yaratsın. Bir neçə misal göstərə bilərem:

**Saçından rəng alsın gərək qaranlıq,
Gözündə bir gilə kövrək qaranlıq.
Dünyaya göstərir ay camalını,
Əyninə geydiyin ipək qaranlıq.**

**Yıxsın qarşısından Araz barını,
Dərək Kür barı tək, Araz barını,
Araz körpüsündə qoy bir tar ələm,
Sahillər dinləsin Arazbarını.**

**Qoca işıqlının saçı düməgdir,
Gecələr sinəsi çıraq-çıraqdır.
Bəlkə yun əyirir bu qarı nənə
Təpələr yanında yumaq-yumaqdır?**

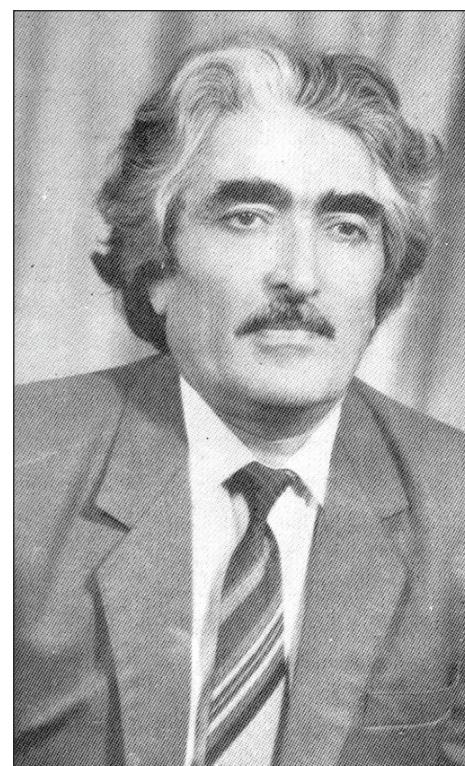
**O qıza neylədin, a yağı bulaq,
Kəsilmiş üstündən ayağı, bulaq.
Bir zaman dirilik şərbətim oldun,
İndi ay zəhrimər, a yağı bulaq.**

**Sənsiz qor töküür qoynuma gecə,
Alov geyinirəm əynimə gecə.
Özgə bir gözələ baxmışdım dünən,
Min şahmar sarıldı boynuma gecə.**

Misallardan göründüyü kimibü dördlük nümunələri (əslində, rübai) şeirdə az sözə maraqlı fikir söyleməyin mümkün olduğunu sübuta yetirir.

Diqqət yetirsəniz, bu rübai'lərin heç birində yavan-yalxi sözərərə dəymir və bu sözərərə dörd misrada obraz yaratmaq məramına xidmət edir.

Hüseyin Kürdoğlu ədəbiyyata əllinci illərin əvvəllerində gəlib. İlk şeiri 1950-ci ildə, “Azərbaycan gəncləri” qəzetində dərc olunub. ADU-nun filologiya fakültəsində oxuyanda respublika qəzetlərində şeirləri ilə müntəzəm çıxış edib və elə ilk şeirlərindən ustadların diqqətini cəlb edib. Məsələn, Bəxtiyar Vahabzadə gənclərə həsr etdiyi bir məqaləsində yazmışdı: “gHüseyin Kürdoğlu da ümid veren gənclərdən. Onun şeirləri təbii, səmimi və axıcıdır. Gənc şair qələmə

aldığı mövzunu dərindən duyub, yaşamadan yazır. Bu cəhətdən onun “Yol üstündə tək qovaq”, “Görüş xatirəsi”, “Inanmiram”, “Torağayım” və s. şeirləri çox maraqlıdır. Şair yazır:

**Bir gözəldən ilham aldım,
Dağ döşündə fikrə daldım,
Öz qəlbimi tutub çaldım,
Şair elər bu saz məni**

Bəxtiyar müəllimin o zaman cavan Hüseyin Kürdoğlunun şeirlərində sezdiyi bu cəhətlər sonralar onun yaradıcılığının başlıca məziyyətlərinə çevrildi. Hüseyin Kürdoğlu həmin o təbiiliyə, səmimiliyə həmişə sadiq qaldı.

Mən Hüseyin Kürdoğlunun əlli illik yaradıcılıq yolunu izlədim və tam yəqinliklə əmin oldum ki, onun müasir poeziyamızda özünəməxsus yeri var. Heç də o fikirdə deyiləm ki, onun poeziyasına sağlığında obyektiv qiyamət verməyiblər və dünyasını dəyişəndən sonra buna dəhaçox ehtiyac var. Həm də qətiyyən düşünmürəm ki, sağlığında onun şeirlərinin bədii məziyyətləri, poetik özəllikləri barədə söz deməyiblər. Axi, Hüseyin Kürdoğlu doğrudan da bir kimsəyə bənzəmirdi. Əsasən xalq şeiri üslubunda qələm çalan və sözün həqiqi mənasında müasir qoşmanın, gərayının, bayatının özünü yaradan Hüseyin Kürdoğlu ədəbi tənqidin diqqət mərkəzində idi. Amma bunu da qeyd etməliyəm ki, klassik poeziyamız və aşiq şeiri ilə müasir poeziya arasında yaranan daimi temas və körpülərin etibarlı sakınlarından biri də Hüseyin Kürdoğlu olmuşdur.

Nədənsə mən XX əsr poeziyamızın ustadlarından olan Hüseyin Ariflə Hüseyin Kürdoğlu arasında (öncə bu barədə bir işarə verdim) daha doğrusu, onların yaradıcılıq dünyası arasında bir doğmalıq görülərəm. Onların hər ikisi xalq ruhunun tərənnüməcüsü idilər, klassik aşiq şeirlərinin bu böyük poeziya ənənəsinin ləyaqətli davamlıları idilər, bu ənənəni müasir dövrdə-yeni biçimdə, yeni bədii təfəkkür işığında inkişaf etdirirdilər. Onlar ənənənin əsiri deyildilər, bu ənənəyə canlılıq və poetik tərəvət gətirən şairlər idilər. Məlum məsələdir ki, “köhnə” hesab etdiyimiz formalarda bədii uğur qazanmaq olduqca çətindir, bunun üçün xüsusi poetik istedəda malik olmalıdır. Hüseyin Kürdoğlu “köhnə” havalara yeni ritm, yeni ahəng gətirən şairlərdən idi.

“Hüseyin Kürdoğlu xalq ədəbiyyatını sevir” demək bəlkə də onun yaradıcılığına bəsit yanaşmaq kimi düşünülər. Hüseyin Kürdoğlu ədəbiyyata elə xalq ədəbiyyatının canlı təcəssümü kimi gəlib. Məlum məsələdir ki, xalq ədəbiyyatından təsirlənməyən şair tapmaq çətindir, amma təsirlənmək xalq ədəbiyyatı nümunələri səviyyəsində nəsə yaratmaq demək deyil. Hüseyin Kürdoğlunun yazdığı qoşmalar, gərayıllar, təcnislər, bayatılar eger belə demək mümkünsə, “orijinal” a çox yaxındır. Onun təcnislərini bu sıradə xüsüsilə qeyd eləmə lazımdır. “Klassik və folklor ənənələrindən yaradıcılıqla istifadə etmə mədəniyyəti” (Qasım Qasimzadə) bu təcnislərdə və həmçinin cinas üstündə qurulan digər şeir formalarında aşkar nəzərə çarpır.

**Qobustan-dاش adamlar,
Göz yaşım daşa damlar.
Duymaz daş adamları
Ürəyi daş adamlar.**

**Çiçəyə həmdəm arı,
Sızıldar dəm-dəm arı.
Mənim bağrımдан keçir,
Dünyanın qəm damarı.**

**Söz varmış demə səndə,
Demirsən, demə sən də.
Sırrın gözdən oxunur,
Nə fərqi deməsən də?**

Böyük şairimiz Hüseyin Ariflə Hüseyin Kürdoğlu arasında bir doğmalıq olduğunu vurğulamaq istəyirəm. Bu doğmalığı şərtləndirən təkcə onların hər ikisinin folklorla, zəngin xalq ədəbiyyatı ilə bağlılığındə deyil, həm də təbiət şairi kimi tanımalarıdır. Təbiətdən yazmayan, gülə, ciçəyə, dağ, dərəyə, çölə, çəmənə şeir həsr etməyən şair tapmaq çətindir, amma əsl təbiət şairlərindən söz düşəndə barmaqla sayılaçq qədər şair adı üzərində dayanırsan: Hüseyin Arif, Hüseyin Kürdoğlu, Musa Yaqub, Məmməd Aslan - bu şairlər təbiəti öz dilində dilləndirən şairlərdir. Onların şeirləri təbiət vasitəsilə insanları, cəmiyyəti, dünyani dərk etməyə səsləyən şeirlərdir. Biz onların şeirləri vasitəsilə təbiəti duyur, sevir və dərk edirik. Hüseyin Kürdoğlu da nədən yazırsa-yazsın, öz fikrini, hiss və duygularını təbiət obrazları vasitəsilə açıqlamağa çalışır. Onun təbiət şeirləri barədə yazılın bəzi fikirlərə müraciət etmək isteyirəm. Hüseyinin şeirlərin-

də taleyin yox, təbiətin müdrikliyinə heyranlıq və pərəstiş var. Burada müdrik nəsihəti, hikmetli və ibrətli qənaetləri təbiətdən lövhələr-bədii peyzaj əvəz edir. Qartal qiyəsi, çiçək təbəssümü, durna qatarı, çay nəğmesi, bulud karvanı olan dördlüklər formaca da, dil-ifadəcə də folklor, təbiətə doğmaliyi ifadə edir" (Yaşar Qarayev). "Şairi təbiətlə bağlıyan hansı mənadir, hansı istək, hansı idealdır? Əlbəttə, yalnız onun gözəlliklərindən estetik zövq almaq deyil. Belə olsayı, şairin təbiətə münasibəti təmənnəli niyyət daşıyordı. Əslində isə şair təbiətin varlığında tükənməz, təmənnəsiz səxavətə heyrandır. Təbiətin bütövlüyündə, süniliyin ona yad olmasında mənalar axtarır. Təbiətə qovuşmağı, onunla birləyi arzulayır, poetik şəkildə ideallaşdırır" (Camal Mustafayev). "Hüseyin Kürdoğlunun poeziyası ana təbiətdəki tərazlığı, harmoniyani vəsf edir. Hüseyin Kürdoğlunun şeirə getirdiyi Laçın, Xaçın, Qırqız, Yeddi qardaş, Işıqlı, Kirs... - bu poetik obrazlar müəyyən bir yurdun, ulusun təkcə adları yox, bütövlükde Azərbaycanın poetik rəmziidir" (Cavanşir Yusifli).

Səhər-səhər şəh düzümü boynunu əyən
Göy otların yarpağı da titrədir məni.

+++
Gedirəm, salamat qalın, meşələr,
Dağlar qoynundakı qalın meşələr.
Ürkək maralları gizlədin bari,
Otların qaydına qalın, meşələr.

+++
Çırpınar, döyüşər yel yılan ağaç,
Sızlar balta ilə el yılan ağaç.
Baxın, hələk olmuş igid deyilmə
Daşqın çay üstündə sel yılan ağaç?

Belə misalların sayını qat-qat artırmaq olar. Hüseyin Kürdoğlu şeirləri mövzuca rəngarəng id. İndi bunları bircə-bircə təsnifləndirmək, bölgülərə ayırməq fikrindən uzağam. Ancaq bir məsələni qeyd etməyi lazımlı: O, bütün şeirlərində səmimi id. Həmişə axtarışda id, onu tutduğu şeir yolundan, ənənələrdən ayırməq mümkün deyildi. Bəzi yaşıdlarının və cavanların bir çoxunun poetik dəbələrə uyduğu bir zamanda H. Kürdoğlu yenə ilk şeirlərində bərində dediyi kimi yalnız "öz qəlbini tutub əlində". Dərk edir və anlayırdı ki, qaynaqlandığı xalq şeirinin potensial imkanları hələ tükənməyib, hələ bu əşyənin suyu gur axır. Akademik Bəkir Nəbiyev haqlı olaraq yazdı ki, Hüseyin Kürdoğlu müasirləri arasında dördlüyün, bayatının, təcnisin əsl ustası idi.

... Hüseyin Kürdoğlunun mənə bir bulağı xatırlatdı. Həmişə gur, duru bir bulağı. Əlbəttə, o bulağın suyu qurumayıb və nə qədər ki, Azərbaycan poeziyası var, o bulaq da qurumayacaq.

Hüseyin Kürdoğlunun qoşmaları, gərəyliləri, rübü və bayatılarının içinde artıq klassik nümunəyə dönen şeirlər də az deyil. Mən onun "Laçın bənövşəsi yadına düşdü" qoşmasını XX əsr Azərbaycan poeziyasının ən gözəl incilərindən biri kimi qiymətləndirirəm. BƏNÖVŞƏ obrazı Qurbanidən üzü bəri neçə şairin ürəyini dilləndirib, amma bu sıradə parlaq nümunələr o qədər də çox deyil. H. Kürdoğlunun Bənövşəsi isə ..heç nə demirəm, baxın, bu Bənövşə Dərdimizin bənövşəsidir.

Dərdim səhər-səhər bağçadan səni,
Gətirdim ad günü yara, bənövşə.
Laçın bənövşəsi yadına düşdü,
Qanadı bağrımda yara bənövşə.

Yetdi dövranımız yaman illərə.
Qırqızın göz yaşı döndü göllərə.
Özünü qayadan atdı sellərə,
Neçə əsir düşən Sara, bənövşə.

Sonda qayıdırám o yuxuya. Hüseyin Kürdoğlunun üzünə mənə tutub "Dağlar azaddı" dediyi o Söz. Yuxudu bu, bəlkə H. Kürdoğlu ruhu bu yuxudan xəbərsizdi. Onun ruhu Laçının, Şuşanın, Kəlbəcərin, Xocalının başı üzərində dolaşır. Deyir ki: "Hər gecə Sarıbabə yuxuma girir mənim, bir ovuc torpaq verir, ah çəkir, dönür gedir". Deyir ki: "Gözlərimdən axır indi Həkəri, Dağ həsrəti dağdan ağır sələmdir".

"Dağlar azaddı" dedi Hüseyin Kürdoğlunun ruhu. O dağlar bizim, biz də o dağların həsrətdindəyik. O dağlar azad olsun, -deyirəm. Onda o dağlarda, o meşələrdə H. Kürdoğlunun ayaq izləri də bizim yol yoldaşımız olacaq.

Sentyabrın 21-i Azərbaycanın tanınmış şairəsi Nurəngiz Günün doğum günüdür. Şairə 1938-ci ildə Bakıda ziyan ailəsində dünyaya göz açıb. Azərbaycan Dövlət Teatr Institutunun məzunu olan Nurəngiz Gün Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində direktor vəzifəsində çalışıb. Azərbaycan Dövlət İncəsənət Universitetində səhnə danışığında və nitq mədəniyyəti kafedrasında müəllim işləyib. Ədəbiyyata "Tanrı" povesti ilə gələn şairə "Tanrı bəşər övladıdır", "Ağ qanadlar", "Günəşə dua", "Yol gedirəm", "Xocalı simfoniyası" və başqa kitabların müəllifidir. Nurəngiz Günün şeirləri bir çox xarici ölkələrdə - Türkiyədə, Estoniyada, Özbəkistanda, İranda, İraqda, keçmiş Yuqoslaviyada çap olunub. Şairə müxtəlif vaxtlarda xarici ölkələrin ədəbi mükafatlarına layiq görülüb. Öz əsərəngiz şeirləri ilə ilgimli sevgiləri xatırladan, poeziyası azadlıq, ümidi, kədər və məhəbbət ətrinə bələnən Nurəngiz Günün ömrünün 74-cü payızı münasibətilə təbrük edir, şairəyə payız bərəkətlə uzun yaradıcılıq ömrü və cansağlığı arzulayırıq.

"525-ci qəzet" in oxucularına şairənin poeziya bağçasından seçilən əvan çələngi təqdim edirik.

Nurəngiz GÜN

Yol gedirəm

Dodaqlarında təbəssüm,
Bəbəklərimdə ümidi və qürur,
İçimdə ağlamaq ehtiyacı...
Yol gedirəm, yorulanadək.

Ovcumda sərr,
Barmaqlarında qabar,
Ürəyimdir... varım-yoxum
Yol gedirəm, saplaşğından qırılanadək.

Saçlarında rüzgarım,
Ruhumda ana laylası,
Başında məglub eşqim
Yol gedirəm, sinəm qaralanadək.

Önümüzə silsilə dağlar,
Sərt qayalar, soyuq dəniz
Qərib canla, bu tək cana, qırub çəği
Yol gedirəm, ölüziyib saralanadək.

Arxamda sarp enişlər,
Çiynamdə Günəş tayası,
Ağışumda Jaləm və titrəyışim...
Yol gedirəm, yol olanadək.

Zaurun qandalı əllərindədir -
Zaurun ürəyini budağından üzəcəkdir.
Tapıbdır haqqın yolunu. "Hə. Yox. Yaxşı."
Zor məsələ. Zaur buna alışacaq, dözəcəkdir!
Zaur bu göl, bu ölüm sularg içərə su zambağı!

Büllür ləçəkləri çirkənəcək.

Zaur dev yuxusunda. Bir gecə...

Yuxuları çıllıklnəcək.

Aylınca,

O sahilə bir daha harayı yetməyəcək!..

Gölün üstü örtülüdür. Bu tərəfdə,

Günahlar örtük altında. Bilinməyəcək.

Gizli-gizli, hər şey gizli.

Ah, yazıq Təhminə!

Təkcə sənin tüstün... bəlli! -

Qorxdı, çəkildi Zaur -

Aydan ari, sudan duru "bəyazları"...

Zəhərləyə bilerdi, Təhminənin tüstüsü,

O gölün çirkablarını

Ləkələyə bilerdi, Təhminə qüssələri!..

Mərhəmetlər içindəyəmiş Təhminə.

Mərhəmetlər dünyasından qəfil qopdu Təhminə.

Qeyb oldu, qəfil uçdu, qəfil köcdü,

Bulud oldu, su oldu,

buludlara hopdu Təhminə! Zaur!..

...Təhminənin rəsmi göy üzündədi.

Ala gözərə alacalanıb.

Baxır, baxır, hey baxır, yer üzünü seçə bilməyir.

Kirpikləri teyxə qarmış!.. Göy üzü hüzündədi...

Göy üzü qəlbidi. Göy bızdən hündürdədi!

Endir Zaur, endir qolların göydən aşağı,

Ağlama daha, ağlama!

Çayxana müdürü fin aboyu gətirdi,

Sənin kədərini anlamayacaq. Fərqində deyil.

Fərqində deyil

Nə ellər, nə də sellər! -

Təkcə Təhminə üzüyür!.. Bax, yaxşı bax,

uçur mərtəbəsinə,

Qanadında sənin inci yaşaların... Uçur qubbəyə səri.

Qanadını eşq yandırır, sinəsində ağrı vardır.

Bax, yaxşı bax, saçları sozalıb, ayaz vurub, don vurub,

rəngi ağappaq ağarmış...

Alıb heysiz qanadlarına, aman Allah, səni də...

Səni də aparımiş!

Ağlama, Zaur bala... ağlama daha, ağlama!

1985

Döydüm qapını

Şəngülümüş, Şüngülümüş

bir Məngülüm var, bir bəmbəyaz gülüm var.

Qurbətdən gəlirdim.

Döydüm qapını, utana-utana.

Oxudum mahnımı, mən yana-yana:

- Məngülüm! Açı qapını, mən gəlim.

Döşümədə ağrı gətirmişəm,

başında təzyiq...

Buynuzlarım ki, yoxdur?

Olsayıdı, ot yox,

At gətirdim, həyat gətirərdim,

At ucalıqdır, həyat - qanadlı bir nağıll!..

At gətirərdim, həyat gətirərdim.

1978

Bosluq

Bomboş bir səssizlik,

bombos...

Bosluqda nə sevgi, nə nifrət, nə səadət,

nə hiss, nə səs!

Atlıydim. Bəs hanı? Qamçım vardi, bəs hanı?

Atım size qalsın. Qaytarın qamçımı!

Qamçılamaq istəyirəm

bu boşluğu!

Ağlama, Zaur, ağlama

(Əvəzsiz sənətkarımız, respublikanın Xalq artisti Fuad Poladova, "Təhminə və Zaur" pyesindən aldığım təəssüratla)

... Firəngiz neyəsin?

Gümüş tabut kimi ömrə edir, gümüş pillələr.

Firəngizin dünyası məlum -

Zəncir hasar arxasında gümüş yuxular.

Zaurun başında başqa qayğı var...

Firəngizin əlləri çatmaz,

yatır ürəyində ölü qorxular;

Gözəl Zaur - özgə tikəsi!

Zaur daş pillələrdə əsrin müti məlaikəsi!

Zaur birdən daş qapını aça bilər,

Zaur birdən baş götürüb yol uzunu,

yollar boyu qaça bilər.

Zaurun çəpəri çarpat çəkilib. Bu sədd qayımlı olmalı.

Əsir düşmüş Zaur bu gün. O qız sayiq olmalı!

Ruslan Abışov: "Yəqin ki, rəhbərlik bununla bağlı ölçü götürəcək"

- "Simurq" a bu cür məğlubiyyət gözlənilməz olmadı?

- "Neftçi" yə uduzduqdan sonra bu oyuna ciddi hazırlaşmışdıq. İstəyirdik ki, qələbə qazanaq. İlk hissədə "Simurq" demək olar, hücum eləmədi. Qapıya cəmi bir zərbə getdi, o da qol oldu. Ancaq ikinci hissədə biz hesabda geridə olduğumuzdan irəli atıldıq ki, rəqib də bundan istifadə edib əks-hücumlarda epizodlar qazanmağa başladı. Nə deyə bilərem, sanki komanda da istək, qələbə əzmi yoxdu. Mən öz adımdan danışaraq deyim ki, çox istəyirəm qələbə qazanaq. Ancaq meydançada cəmi üç azərbaycanlı var, qalanları legionerdir.

- Sənə elə gəlmir ki, legionerlər yerli futbolçulardan fərqli olaraq, oyuna az can yandırırlar, daha məsuliyyətsiz oynayırlar?

- Bilirsınız, rəqabət olmayan yerdə futbolçu da meydançaya arxayı çıxır, istənilən oyunu oynamır. Yəqin ki, rəhbərlik bununla bağlı ölçü götürəcək.

- Qapıcı probleminin həll olunmaması da təsirini göstərir. Bununla razısan?

- Orxan Sadıqlı gənc qapıcıdır, səhv etməsi də normaldi, hamımız o yolu keçmişik, səhv edədə öyrənmişik. Bu mənada hamımız Orxana dəstək olmalıdır. O,

Azərbaycan Premyer Liqasının təxirə salınmış IV tur matçında "Simurq" a 0:2 hesabıyla məğlub olan "Xəzər Lənkəran"ın və Azərbaycan millisinin müdafiəçisi Ruslan Abışov Qol.Az-a müsahibə verib.

Azərbaycan futbolunun yetişməkdə olan qapıcısıdır. Ancaq Kamranın qayıtmamasını istərdim.

- Komandanızın baş məşqçisi Yunis Hüseyinov oyundan sonra istəfa verdiyini açıqladı. Buna münasibətin?

- Düzü, çox təessüfləndim və hələ də buna inanıram. Çox inanmaq istərdim ki, Yunis müəllim istefasını geri

götürüb komandaya qayıdacaq.

- Necə düşünürsən, "Xəzər Lənkəran" uğursuzluq zolağından çıxa biləcək?

- Əlbəttə. Futbolda çox bele hallarla üzləşmişəm. Burada əsas yüksək futbolcuların üzərinə düşür. Məşqçi tapşırığını verir, onu meydançada futbolcular icra edir.

Anar XANLAROV

ELANLAR

Kurslar

Dizayn studiyası kurslara dəvət edir: İnterier Dizaynı (mənzil, ofis, ev). Landşaft Dizaynı. Mebel Dizaynı. Geyim (paltar) Dizaynı. Proyekt qrafikası (çertyoclaların hazırlanması və çəkilməsi). Ali məktəblərə bu ixtisaslar üzrə hazırlama. Dizayn və Arxi-tecture rəsmxətti (AutoCad, ArhiCad, 3 D Max). Beynəlxalq İxtiraçılıq və Biznes İnstitutunun DİPLOMU verilir.

T. (012) 566-88-96; (012) 491-14-62 (050) 463-30-09;
www.iiib.az-baku.com

Qadın paltarlarının Biçmə-Tikiş, Dizayn və Modeləşdirmə kursları. Müəllim — yüksək səviyyəli usta (qadın), rössam, modeler, dizayner. Fransız biçmə metodu. Beynəlxalq İxtiraçılıq və Biznes İnstitutunun diplomu verilir.

T. (012) 566-88-96; (050) 310-70-17;
www.iiib.az-baku.com

MÜHASİBAT kursları (2ay) həmçinin Beynəlxalq və Komputer mühəsibatı. Bank işi. Tədris programı mühəsibatın ən əvvə-

lindən başlayaraq balansın tərtibinə qədər keçirilir, məşqələr praktiki xarakter daşıyır. Beynəlxalq, İxtiraçılıq və Biznes İnstitutunun DİPLOMU verilir.

Tel: (012) 566-88-96, (012) 491-14-62
(050) 463-30-09,
www.iiib.az-baku.com

Kişi ve Qadın BƏRBƏRİ kursları. Kurslar praktiki şəkildə keçirilir. Dərsləri yüksək səviyyəli profesional kişi və qadın ustaları keçirir. Dərslər şəhərin mərkəzində "İçəri Şəhər" metrosunun yanında keçir. Beynəlxalq İxtiraçılıq və Biznes İnstitutunun DİPLOMU verilir.

Tel: (012) 430-34-49,
(012) 491-14-62,
www.iiib.az-baku.com

Kosmetologiya, Aparat kosmetologiyası, Vizac, Manikur, Tatuac və Pirsinq kursları. Azərbaycan və rus dillerində. Şəhərin mərkəzində, fərdi və qruplarda. Beynəlxalq İxtiraçılıq və Biznes İnstitutun DİPLOMU verilir.

T. (012) 555-22-23;
(050) 344-15-51,
www.iiib.az-baku.com

TƏBRİK

Yollar dünyada çoxdur,
Sayı-hesabı yoxdur.
Bostan yolu, bağ yolu,
Aran yolu, dağ yolu.
Bir yol var ki dünyada,
Onu getməzsən hədər,
Həmişə düşər yada:
Lap qocalana qədər.
Bax, uşaqla doludur,
Bu yol - Məktəb yoludur!

İstəkli balamız, sevimlimiz Sevil! Şagird adın, məktəblı adın mübarek! Məktəb yollarında atdığın bu ilk addımlar xoşbəxt gələcəyinin möhkəm təmeli, güneşli sabahlarının müdəcisi olsun! Sənə sağlamlıq, gözəllik dileyir, ucalığa və səadətə aparan işıqlı yollar arzulayırıq! Atan Eminin, anan Günelin, bütün doğmalarının və istəklisi olduğun hər kəsin şirin arzusu, ülvı dileyidir bunlar!

Uğurlar olsun Sənə, Sevil!

Elan

Quba rayonu I Nügədi kənd sakini Hacıyev Fərhad Məmməd oğluna məxsus Azərbaycan Respublikasının ÖMDK yanında DƏDRX tərəfindən 31.07.2010 tarixdə verilmiş qeydiyyat nömrəsi 2810004000 olan reystrdən çıxarış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba rayonu I Nügədi kənd sakini Hacıyev Fərhad Məmməd oğluna məxsus JN1538F kod 30319018 nömrəli Torpağın mülkiyyətinə verilməsinə dair şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Rəşad Məcid, Yaşar Əliyev, Yusif Rzayev, Seyfəddin Hüseynli və Aydin Bağırov Mustafa Cəmənliyə əmisi

Əsgərxan Mustafayevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Ənvər Əhməd, Ramiz Məmmədzadə və Şəmsi Vəfadar Mustafa Cəmənliyə əmisi

Əsgərxan Mustafayevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Rəşad Məcid Akif Nağıya və Asif Rüstəmliyə əzizləri

Oqtay Nağıyevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Rəşad Məcid, Yaşar Əliyev və Yusif Rzayev Vaqif Bayatlıya qayınanası

SURA xanımın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

və biznes İnstitutun DİPLOMU verilir:

Tel: (012) 566-88-96, (012) 491-14-62
(055) 562-13-09; www.iiib.az-baku.com

TRANSPERSONAL PSİKOLOGİYA — kurslar və treninglər. Trans-motor öz-özünü idarəetmə, Aktiv təsviretmə seansları, Parapsixoloci nevrozlar, Psixosintez və Dərin psixoanaliz. Stres, depressiya, fobiya, qorxu, qeyri-adı, anlaşılmaz duygular və hissələrə, şəxsiyyətlərə münasibətlərdə və seksual problemlərdə yardım. Psixoloq-tələbələr psixoterapiya, məsləhət təcrübəsi və Beynəlxalq İxtiraçılıq və Biznes İnstitutun DİPLOMUNU əldə edir.

Tel: (012) 571-13-96, (050) 740-90-06;
www. iiib.az-baku.com

İngilis dilli uşaq bağçasına iş staci 3 ildən az olmayan, Azərbaycan, rus, ingilis dilini mükəmməl bilən tərbiyəçilər işə qəbul olunur.

Tel.: (012) 465-01-80; (012) 465-70-56; (050) 729-25-80.

Blatter: "Cenifer Lopez Bakıya gəlib, bundan gözəl nə ola bilər?"

- Sentyabrın 22-dən oktyabrın 13-ə kimi Azərbaycanda təşkil olunacaq 17 yaşadək qızlar arasındakı dünya çempionatının yüksək səviyyədə keçəcəyinə inanıram. Azərbaycan və onun paytaxtı Bakı bu çempionatı keçirməyə tam hazırlıdır, görülən işlər, təşkilatçılıq FIFA olaraq, bizi qane edir. Bu, çox mötəbər bir turnirdir, Azərbaycan üçün də çox böyük önem daşıyır. AFFA yarışı en yüksək səviyyədə təşkil etmək üçün bütün şəraitləri yaradıb. Təsəvvür edin, Cenifer Lopez kimi müğənni bu açılışda iştirak edəcək. Bundan gözəl nə ola bilər? Ümumiyyətlə, son illər dünyada qadın futboluna maraq xeyli artıb. Mən İngiltərədə keçirilən çempionatı qeyd edərdim. Orada oyululara 600 min bilet satılmışdı. Bunun özü artıq böyük göstəricidir. Yenidən Bakıdakı təşkilatçılıqla qayıdarlaq, qeyd edim ki, bu-

rada hər şey FIFA-nın tələblərinə uyğun həyata keçirilib. Nisbətən kiçik stadionların seçilməsi də müsbət haldır. Çünkü biz Yaponiyada keçirilən çempionatda gördük ki, böyük tutumlu stadionlarda tribunalar tam dolmayışdı. Bu mənənda nisbətən kiçik tutumlu stadionlarda oyunun ajiotajı daha böyük olur. 15-20 minlik stadionlarda oyunu keçirmək daha böyük zövq verir.

- **Bu çempionatı yüksək səviyyədə təşkil etmək Azərbaycanın AÇ-2020-ə ev sahibliyi etmək şansını artırıra bilər?**

- Azərbaycanın AÇ-2020-ə təşkilatlığını irəli sürməsi çox müsbət haldır. 17 yaşadək qızlar arasındakı dünya çempionatının yüksək səviyyədə təşkili Azərbaycanın AÇ-2020-ə ev sahibliyi etmək şansını artırır.

- **Budəfəki çempionatda Avropa-**

Bu gün Azərbaycanda start götürəcək U-17 qızlar arası dünya çempionatı öncəsi FIFA presidente Yozef Blatter Bakıda mətbuat konfransı keçirib. Qol.Az-in məlumatına görə, önce giriş nitqi söyləyən FIFA presidente daha sonra jurnalistlərin suallarını cavablandırıb.

dan cəmi üç iştirakçı ölkə var. Bu, sizin narahat etmir ki?

- Ümumiyyətlə, burda elə sistem qurulub ki, bütün qitələr dünya çempionatında təmsil olunsun. Burada əsas kəmiyyət yox, keyfiyyətə üstünlük verilir.

- **Təşkilatçılığı Azərbaycana verməkdə çoxmu düşündünüz?**

- Bizim üçün rahat qərar oldu, heç bir çətinlik olmadı. Çünkü AFFA dörd il iddi bize müraciət edirdi. Biz də Azərbaycanın səyərini, cəhdərini yüksək qiymətləndirib ev sahibliyini onlara verdik.

- **Bildiyiniz kimi, oyular təkçə Bakıda yox, Lənkəranda da keçiriləcək. Bu şəhərə səfər etmək planınız var?**

- Təessüf ki, FIFA-dakı işlərimlə əlaqədar Azərbaycanda çox qala bilməyəcəyəm. Cəmi üç oyunu izləyəcəyəm. Sabah burda olacağam. Amma sabah Lənkəranda oyun olmayıcaq. İmkanım olsa, böyük məmənuniyyətlə gedib izləyərdim. Ancaq dediyim kimi, təessüf ki, vaxtim olmayıcaq.

- **Azərbaycanın qrupdan çıxmək şansını necə görürsünüz?**

- Mən peygamber deyiləm ki, öncədən nəsə deym. Əgər hansısa proqnozum düzgün çıxsa, bu hardaşa təşkilatçılıq üçün dağdırıcılıq olar (gülür). Qrupdan çıxmək bütün komandalar üçün çətin olacaq.

- **Bu ili Azərbaycan üçün uğurlu saymaq olar. "Neftçi"nin Avropa-**

Liqasının qrup mərhələsinə vəsiqə qazanması da buna bariz sübutdur. Sizin də bu haqda fikirlərinizi bilmək maraqlı olardı...

- Bu uğur münasibətə səzin ha-minizi təbrik edirəm. Əlbəttə, "Neftçi"nin Avropa Liqasının qrup mərhələsinə düşməsi böyük uğurdur. Bu, eyni zamanda Azərbaycanda klub futbolunun da inkişaf etdiyini göstərir.

- **Süni meydancalarla bağlı nəzarətiqlər günü-gündən artır. FIFA nə vaxtsa buna qadağa qoyacaq?**

- Süni meydancalardan istifadə etmək olar. Təbii ki, istenilen komanda bundan imtina edə bilər. Ancaq bugün İngiltərədə, İtaliyada süni örtülü meydancalar var. Təkçə İtaliyada 1300 süni meydanca var. Təbii, söhbət keyfiyyətdən gedir. Elə örtülü var ki, sintetik örtükə təbii örtüyün qarşılığıdır və səhv etmirməsə, Milandakı məşhur "San Siro"da bu sistemdən istifadə etmək istəyirlər.

- **Sizcə, müasir futboldakı hakim səhvlərinin qarşısını almaq üçün yeni texnologiyadan istifadəyə ehtiyac var mı?**

- Bunu Yaponiyada tətbiq etdi. Ancaq təessüf ki, özünü doğrultmadı. Lempartin Almaniya - İngiltərə matçında qeydə alınmayan qolundan sonra dedim ki, bu, belə davam edə bilməz. Odur ki, qərara alıq ki, iki sistemdən istifadə edək. Qarşidan gələn növbəti Konfederasiyalar kubokunda bundan istifadə edəcəyik.

Sasa Stamenkoviç: "Partizan"ın baş məşqçisi məni xilas etdi"

Avropa Liqasının qrup mərhələsinin ilk oyunu çərçivəsində səfərdə "Partizan"la görüşdən sonra (0:0) təzyiqlə üzləşən "Neftçi"nin qapıcısı Saşa Stamenkoviç baş verənlərə münasibət bildirib.

Qol.Az-in məlumatına görə, Serbiya mətbuatına danışan Stamenkoviç rəqib futbolçu Aleksandr Mitroviçlə arasındaki insidenti belə şərh edib:

"Hələ oyundan önce mənə qarşı böyük təzyiq var idi. Azarkeşlərin məni fitə basması normal haldır. Ancaq oyundan sonra rəqib futbolçu Aleksandr Mitroviçin hərəkəti mənim üçün gözleñilməz oldu. Oyun başa çatan kimi əllərimi yuxarı qaldıraq bir xal qazanmamızı qeyd etdim.

Həmin anda Mitroviç mənə yaxınlaşdı və əl-qol hərəkətləri etməyə başladı. Doğma meydanda heç-heçə etmələrinə baxmayaq, Mitroviç özünü ələ almalı və gənc komanda yoldaşları Milan Smilyaniç və Saşa Markoviç

kimi yaxşı davranışmalı idi. "Partizan"ın baş məşqçisi Vladimir Vermezoviç aranı sakitleşdirdi və məni xilas etdi. Buna görə də ona təşəkkür edirəm".

Qeyd edək ki, matçın final fiştından sonra "Partizan"nın hücumçusu Aleksandr Mitroviç Saşa Stamenkoviçin üzərinə hücum çəkmişdi.

Elxan Məmmədov:
"Gərək qızlar böyüsün ki, çempionat keçirək"

Bu gün Bakıda start götürəcək U-17 qızlar arası dünya çempionatı öncəsi təşkil olunan mətbuat konfransında iştirak edən AFFA-nın baş katibi Elxan Məmmədov Azərbaycanda qadınlar arasında futbol üzrə ölkə çempionatının keçirilməməsinə aid verilən suali cavablandırıb.

Qol.Az-in məlumatına görə, Məmmədov bunun üçün zamana ehtiyac olduğunu bildirib: "Bizdə hazırda iki yaş qrupu üzrə çempionat keçirilir. Söhbət 15 və 17 yaşlı qızlardan gedir. Ümumiyyətlə, qadın futbolu yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Büyüklər arasında çempionat keçirməyə gəlincə, qızlar gərek böyüsün ki, çempionat keçirək. Bunun üçün bir qədər zamana ehtiyacımız var".

